

Gods eeuwig voornemen

Deel 2

De eindtijd in Gods heilsplan

Een Met Open Bijbel studie

Inhoud

Voorwoord	4
Afdeling 1 Het teken voor Israël	
1. De grote dag van de HERE	5
2. Een heilige woonplaats	8
3. U bent mijn getuigen	13
4. Heeft God Zijn volk verstoten?	21
5A. Jezus' profetie op de Olijfberg	27
Afdeling 2 Het teken voor de christenen	
5B. Jezus' profetie op de Olijfberg	36
6. Israël keert terug naar eigen land	38
7. Aanval uit het Noorden	
A. Assur	46
B. Ezechiël en de aanval uit het noorden	48
C. Daniël en de koning van het Noorden	56
8. Alle volken trekken op naar Jeruzalem	61
Afdeling 3 Het teken voor de wereld	
9. De wereld strafwaardig voor God	71
10. De wederkomst van Christus	78
11. Oorlog tegen Christus	84
12. Gods Koninkrijk op aarde	90
Nawoord	98

Voorwoord

Geschiedkundigen vertellen, dat rond het jaar 1000 velen in Europa meenden dat de wereld spoedig zou vergaan. Ondanks dat hun verwachtingen voorbarig waren, hadden zij mogelijk wel begrepen, dat de 'pelgrimstocht van de mensheid' een bestemming heeft en niet eindeloos door zal gaan. Deze mensen dachten misschien aan wat Jezus zei over "de voleinding van de wereld". In dat verband zou het christenen in deze tijd moeten opvallen, dat de wereld nu wél in belangrijke opzichten beantwoordt aan wat Gods profeten en Jezus' apostelen over de eindtijd hebben geschreven. Reden om goed na te denken over wat wij, onze kinderen en onze kleinkinderen te verwachten hebben.

Volgens de vier evangeliën sprak Jezus regelmatig over zijn komst in heerlijkheid. De betekenis van zijn komst voor zijn volgelingen is het onderwerp van een aantal gelijkenissen. In die van de onrechtvaardige rechter leerde Hij hun voortdurend om zijn komst te bidden. De gelijkenis van de vijf verstandige en de vijf dwaze maagden toont op pakkende wijze hoe erg het is niet klaar te staan, om de Here bij zijn komst te verwelkomen. In die van de talenten gaf Hij aan hoe belangrijk het is te leven in het besef dat zijn dienaars bij zijn komst rekenschap zullen moeten afleggen. In de voorstelling van de waakzame heer van het huis en het lot van de slaaf, die zegt: "Mijn heer blijft lang uit", raadde Jezus zijn volgelingen aan voortdurend uit te zien naar zijn verschijning, en er bij al hun bezigheden rekening mee te houden. Zijn vergelijking van de gevolgen van zijn komst met de zondvloed en de verdelging van Sodom en Gomorra, zette zijn aansporing kracht bij: "Waak dan, want u weet niet, op welke dag uw Here komt.

De Here sprak ook over de aanduidingen in de eindtijd dat zijn komst nabij zou zijn, zodat geen volging van Hem totaal verrast hoefde te zijn. Hij verweet zijn tijdgenoten dat zij blind waren voor de betekenis van wat er in die tijd gaande was: "Het aanzien van de lucht weet u te onderscheiden, maar kunt u het de tekenen van de tijden niet?" Na te hebben gesproken over het einde van de vertrapping van Jeruzalem door heidenen, beschreef Hij de wereld van de eindtijd: "Zo moet ook u, wanneer u dit ziet gebeuren, weten, dat het Koninkrijk van God nabij is". De toestand in de wereld zal een voor mensen onoplosbare crisis brengen, een aanwijzing dat de komst van de Here voor de deur staat. De wederkomst van de Here is het hoogtepunt in een reeks gebeurtenissen in de wereld, die de overgang van de huidige samenleving naar Gods Koninkrijk zullen inluiden. De grote betekenis van Christus' verschijning is de basis van deze voltooiing van Gods heilsplan.

Wat Gods engel eens tot de apostel Johannes zei over de openbaring die hij op het eiland Patmos ontving, geldt voor de gehele verzameling van profetische geschriften die hiermee werd afgesloten: "De Here, de God van de geesten van de profeten, heeft zijn engel gezonden om zijn knechten te tonen wat spoedig moet gebeuren. En zie, Ik kom spoedig. Zalig hij, die de woorden van de profetie van dit boek bewaart!"

Deze studie is deel 2 in een serie van drie. In dit deel vindt u de ontvouwing van Gods heilsplan tot de wederkomst van Christus. In deel 1 vindt u de ontvouwing van Gods heilsplan in Zijn Zoon Jezus Christus. Deel 3 bevat een reeks bijlagen, met nadere bijzonderheden over wat in verband staat met wat vooral in Deel 2 is ontvouwd.

De oplettende lezer van ons tijdschrift en onze boeken zal het niet ontgaan dat dit deel is gebaseerd is op een eerder verschenen boek getiteld Uitzicht op de toekomst, aangevuld met gedeelten uit onder andere de thematijdschriften De Bijbel en het Midden-Oosten en De eindtijd in Bijbelse profetie.

Alle Bijbelpassages in dit deel zijn genomen uit de NBG'51 vertaling, tenzij anders vermeld. Ze zijn ontdaan van ouderwets en formeel taalgebruik.

Afdeling 1

Het teken voor Israël

Zodra u nu Jeruzalem door legerkampen omsingeld ziet, weet dan, dat zijn verwoesting nabij is.
(Lucas 21:20)

1. De grote dag van de HERE
2. Een heilige woonplaats
3. U bent mijn getuigen
4. Heeft God zijn volk verstoten?
- 5A. Jezus' profetie op de Olijfberg

1. De grote dag van de HERE

Met zijn eerbied voor Gods openbaring in de geschriften van Mozes en de profeten, las de Here Jezus daarin veel over zijn eerste komst en zijn heilswerk ten behoeve van andere mensen. Hij vertelde zijn discipelen: "Zie, wij gaan op naar Jeruzalem, en alles wat door de profeten geschreven is, zal aan de Mensenzoon volbracht worden" (Luc 18:31). Ook zei Hij hun, op de vooravond van zijn kruisdood: "De Mensenzoon gaat wel heen zoals over Hem geschreven staat" (Mat 26:24). Bij zijn vertrek naar de hof van Gethsemane zei Hij: "Want Ik zeg u, dat dit woord, dat geschreven is, aan Mij in vervulling moet gaan: En Hij is onder de misdadigers gerekend" (Luc 22:37). Toen Petrus probeerde met zijn zwaard Jezus' arrestatie te verhinderen, bestrafte Jezus hem: "Hoe zouden dan de Schriften in vervulling gaan, die zeggen, dat het zo moet gebeuren? ... Maar dit alles is gebeurd, opdat de Schriften van de profeten in vervulling gaan" (Mat 26:54,56).

De crisis waarover alle boodschappers van God spreken

De volledige en letterlijke vervulling van wat de profeten in Israël over Christus' eerste komst hadden bekendgemaakt, verzekert ons ervan dat alles wat zij over Christus' tweede komst hebben gezegd ook zal gebeuren. Er is eigenlijk veel meer gezegd over wat er zal gebeuren bij zijn wederkomst, dan over zijn eerste verschijning. Het voorbeeld van zijn vertrouwdheid met wat de profeten hadden gezegd – en zijn volledige geloof daarin, en gehoorzaamheid daaraan tot elk puntje en accentje toe! – als Gods openbaring, zou ons moeten aansporen er achter te proberen te komen van wat zij over zijn wederkomst in heerlijkheid hebben gezegd. Met hetzelfde onvoorwaardelijke vertrouwen in de waarheid van de profetische boodschap als Hij had.

De gehele Bijbel door wordt het zoeklicht van profetie gericht op de grote crisis, waardoor de huidige, door slechtheid gekenmerkte, wereld plaats zal maken voor Gods Koninkrijk van gerechtigheid en vrede. De eerste bede in het gebed, dat de Here Jezus zijn discipelen leerde bidden, zal dan eindelijk in vervulling gaan: "Uw naam worde geheiligd; uw Koninkrijk kome; uw wil worde gedaan, zoals in de hemel zo ook op de aarde" (Mat 6:9,10) – of liever actief, zoals overal in de Bijbel, als Gods optreden volgens Zijn beloften: "Heilig Uw Naam; doe Uw Koninkrijk komen, opdat Uw wil gedaan wordt op aarde, zoals in de hemel". Gods engelen zullen dan dit langverwachte heil toejuichen met de lofzang: "Het koningschap over de wereld is gekomen aan onze Here en aan zijn Gezalfde, en Hij zal als koning heersen tot in alle eeuwigheden" (Op 11:15).

De wijze waarop en omstandigheden waarin God in het leven van de mensen in de wereld zal ingrijpen, is het onderwerp van een aantal profetieën, die ook in hun openbaringsvormen zeer van elkaar verschillen. De schrijver van de brief aan de Hebreeënen vertelt dat God vroeger niet alleen vaak, maar ook op vele manieren tot hun voorouders gesproken had in de profeten (1:1). Mozes kleedt zijn boodschap in als een nuchtere mededeling. Daniël legt de door God ingegeven dromen van de koning van Babel uit, en beschrijft de taferelen die hij zelf in visioenen ziet. Jesaja stelt de toekomst voor in prachtige poëzie en met dichterlijke beelden. Ezechiël verrijkt zijn boodschap met dramatische zinnebeelden, en deinst er niet voor terug de afgrijselijkste bijzonderheden ervan onder woorden te brengen. De apostel Johannes stelt, in de hem gegeven visioenen, de kennis van het Oude Testament bij zijn lezers op de proef, met symbolen als aardbevingen, zonsverduistering en vreemde dieren. Terwijl de boodschappen van de profeten samenkomen in de grote crisis in de eindtijd, waardoor Gods Koninkrijk op aarde tot stand komt, zijn de beschrijvingen onderling zo verschillend, dat het ondenkbaar is dat alle geopenbaarde gebeurtenissen met wat knippen en plakken in de juiste volgorde te plaatsen zijn.

De eindtijd

De wederkomst van Christus zal plaatsvinden in de tijd die vaak 'de eindtijd', 'de laatste dagen' of 'de dag van de HERE' wordt genoemd. De uitdrukking 'de laatste dagen' heeft gewoonlijk de betekenis van einde tegenover begin, bijvoorbeeld in de woorden: "van het begin van het jaar tot het einde"

(Deut 11:12), zodat er weinig reden is de uitdrukking te vertalen met de weinig zeggende woorden: "in toekomstige [toekomstige] dagen". Jeremia, bijvoorbeeld, maakt de voltooiing van Gods heilswerk bekend met de woorden: "De toorn van de HERE zal zich niet afwenden, tot Hij heeft uitgevoerd en tot stand gebracht de raadslagen van zijn hart; in de laatste dagen zult u dat duidelijk inzien" (Jer 23:20). Op vergelijkbare wijze zegt deze profeet ook: "totdat Hij de plannen van zijn hart uitgevoerd en verwerkelijk heeft; in de laatste dagen zult u dat inzien" (Jer 30:24). Nebukadnezar, de koning van Babel, zag in een door God ingegeven droom het standbeeld van een mens, gemaakt van goud, zilver, koper, ijzer en leem – een voorstelling van opeenvolgende wereldrijken – verbrijzeld worden door een steen, die op zijn beurt zo groot werd als een berg. Daniël begon zijn uitleg hiervan met de woorden: "Hij [de God van de hemel] heeft de koning Nebukadnezar bekendgemaakt wat in de laatste dagen gebeuren zal" (Dan 2:28).

De volken van deze wereld in Gods land

De situatie waarin Gods ingrijpen zal plaatsvinden, is dat een volk uit het noorden het land Israël binnenvalt, en alle volken dan naar dit land zullen optrekken. Mozes zei eens dat de ogen van de HERE op het heilige land gericht zijn, van het begin van het jaar tot het einde. Op het moment van Zijn tussenkomst in de eindtijd, zijn ook de ogen van de wereld daarop gericht. God zorgt voor de voorbereiding van Zijn dramatische verschijning, als Zijn land in het centrum van de belangstelling komt te staan:

"Daarom, wacht op Mij, luidt het woord van de HERE, op de dag dat Ik zal opstaan tot de buit; want mijn vonnis is, volken te vergaderen, koninkrijken te verzamelen, over hen mijn gramschap uit te gieten, heel mijn brandende toorn, want door het vuur van mijn naijver zal de gehele aarde verteerd worden." (Sef 3:8)

Deze misschien moeilijk te verwerken en voor velen aanstootgevende woorden – typerend voor vele uitspraken in de beide Testamenten over het laatste oordeel – komt in een openbaring voor waar vaak wordt gesproken over Gods liefde voor de wereld en Zijn genade met zondaars. In de schijnbare tegenstelling ligt dus geen tegenspraak. Gods liefde sluit de openbaring van Zijn toorn niet uit. Integendeel, zelfs in een loflied wordt hierover gesproken:

"Wij danken U, Here God, de Almachtige, die is en die was, dat U uw grote macht hebt opgenomen en het koningschap hebt aanvaard; en de volken waren toornig geworden, maar uw toorn is gekomen en de tijd ... om te verderven wie de aarde verderven." (Op 11:17)

Omdat Zijn heiligheid en gerechtigheid scherp in contrast staan met de oneerbiedige levenswijze en ongehoorzaamheid van de menselijke samenleving, heeft Zijn openlijke confrontatie met de wereld in de eindtijd oordeel en zuivering als eerste gevolg, zowel voor Israël als voor alle andere volken. Met het oog op deze chirurgische ingreep, waarschuwen de profeten hun volksgenoten voor de gemakkelijke idee, dat de dag van de HERE straf over de heidenen en zegen voor Israël zal brengen:

"Wee hun, die verlangen naar de dag van de HERE! Wat toch zal de dag van de HERE voor u zijn? Duisternis is hij, en geen licht! (Amos 5:18)

"Maar wie kan de dag van zijn komst verdragen, en wie zal staan als Hij verschijnt? Want Hij zal zijn als het vuur van de smelter en als het loog van de blekers. Hij zal zitten, het zilver smeltend en reinigend." (Mal 3:2,3)

Wel zien de profeten dit noodzakelijke oordeel, eerst over de Joden en vervolgens over andere volken, als iets van korte duur in verhouding tot de langdurige vrede en zegen op aarde die hierop zullen volgen. Een contrast dat aangegeven wordt door nadruk te leggen op het verschil in tijdsduur tussen een dag en een jaar:

“Want de HERE houdt een dag van wraak, een jaar van vergelding in Sions rechtsgeding.” (Jes 34:8)

“Om uit te roepen een jaar van het welbehagen van de HERE en een dag van de wraak van onze God.” (Jes 61:2)

“Want een dag van wraak had Ik in de zin en het jaar van mijn verlossing was gekomen” (Jes 63:4).

Wees ook u bereid

Voor velen zal Gods ingrijpen, in de Persoon van Zijn eniggeboren Zoon, niet alleen een totale verrassing, maar ook een pijnlijke ervaring zijn. Er zullen anderen zijn die, in het vooruitzicht hierop en uit liefde voor hun medemensen, in navolging van de profeet Habakuk, de smeekbede tot God richten: “gedenk in de toorn aan ontfermen!” (Hab 3:2). Zij hebben begrepen dat de wereld een drastische zuivering nodig heeft, maar met de gerechtigheid en vrede die daardoor zullen komen voor ogen, zullen zij met grote blijdschap reageren op de verschijning van hun HERE:

“Zie, deze is onze God, van wie wij hoopten, dat Hij ons zou verlossen; dit is de HERE, op wie wij hoopten; laten wij juichen en ons verblijden over de verlossing die Hij geeft.” (Jes 25:9)

Daarin ligt Gods bedoeling met Zijn onthulling door Zijn profeten en apostelen, van de grote gebeurtenissen van de eindtijd. Niet om onze nieuwsgierigheid te bevredigen, want zelfs over de eindtijd en het leven in de toekomst wordt niet veel geopenbaard. Maar om ons voor te bereiden op onze ontmoeting met Christus, als de Heiland van zijn trouwe volgelingen en de door God aangestelde Koning van de wereld. Met dit doel voor ogen sprak ook Jezus over de wereld van de eindtijd, en voegde daar de aansporing aan toe:

“Wanneer deze dingen beginnen te gebeuren, richt u op en hef uw hoofden omhoog, want uw verlossing is nabij.” (Luc 21:28)

2. Een heilige woonplaats

“Van de HERE is de aarde en haar volheid, de wereld en die daarop wonen”, begint Psalm 24. Als Schepper van hemel en aarde is God de Heer over de wereld, en heeft Hij de beschikking over al wat leeft. Toen God de mens schiep, maakte Hij hem ‘rentmeester’ van de aarde, met uitzicht op een nog hogere positie. Een voorrecht dat David met bewondering vervulde: “U doet hem heersen over de werken van uw handen, alles hebt U onder zijn voeten gelegd” (Ps 8:7). God had de taak, toezicht houden over alle leven op aarde, aan Zijn engelen kunnen toevertrouwen. In dat geval was de aarde nu een schonere en leefbaardere woonplaats geweest dan zij nu helaas is. De huidige roofofbouw en vervuiling van land, water en lucht is in eerste instantie een zonde tegen God, Die ze geschapen heeft en Wie zij toebehoren. Een verwaarlozing door de mens van zijn door God gegeven verantwoordelijkheid, om wat Hij heeft gemaakt goed te beheren en daarvoor zorg te dragen.

Een land voor een volk

Als Schepper en Eigenaar van de aarde, met haar afwisselende landschappen van bergen en dalen, rivieren en meren, vruchtbare streken en dorre woestijnen, heeft God, zegt Paulus, de grenzen van de woonplaatsen van alle volken bepaald (Handelingen 17:26). In het bijzonder koos Hij een geschikte woonplaats voor Zijn uitverkoren verbondsvolk. Toen Abraham het land Kanaän binnenkwam, zei de HERE: “Aan uw nageslacht zal Ik dit land geven” (Gen 12:7). Hij stelde toen al de grenzen daarvan vast: “Aan uw nageslacht zal Ik dit land geven, van de rivier van Egypte [de Nijl] tot de grote rivier, de Eufraat” (Gen 15:18). Nadat Israël in Egypte was uitgegroeid tot een groot volk, werd het met een groot vertoon van wonderen uit zijn slavernij bevrijd: “U leidde in uw goedertierenheid het volk dat U verlost hebt; U leidde het door uw kracht naar uw heilige woonplaats” (Ex 15:13).

Volgens het verbond tussen God en Israël, zou het beloofde land ook de plaats zijn waar Hij onder Zijn volk zou wonen: “U brengt hen en plant hen op de berg die uw erfdeel is; de plaats die U, HERE, tot uw woning gemaakt hebt; het heiligdom, HERE, door uw hand gesticht” (Ex 15:17). Daarom is het land Israël in bijzondere zin Gods land, en het volk wordt gezien als de pachters daarvan.

Achteraf kunnen we zien dat God voor Zijn volk de juiste woonplaats heeft gekozen en hen die heeft geschonken. Vooral de eerste tijd was er behoefte aan bescherming tegen de afgoderij en kwade praktijken van de omringende volken. Daarom waren de natuurlijke barrières van de Middellandse Zee in het westen, bergland in het noorden, en de woestijngebieden ten oosten en zuiden, bevorderlijk voor het leven in rust en vrede en de geestelijke groei van het volk Israël.

Tenzelfdertijd was het volk bestemd een “koninkrijk van priesters” te zijn, dat zich moest wijden aan de taak andere volken in Gods wegen te onderwijzen. Geen afgelegen uithoek van de wereld dus, maar een land ergens tussen de andere volken in zou het meest geschikt zijn; en God vertelt dat dit Zijn keuze van dat land heeft bepaald: “Zo zegt de Here HERE: Dit is Jeruzalem. Midden onder de volken heb Ik het gesteld, met landen eromheen” (Ezech 5:5). Het land van Israël ligt op het kruispunt van de wereld, op de plaats waar de drie grote landmassa's van Europa, Afrika en Azië bijeenkomen. Het zal daarom niet toevallig zijn dat juist in dit land ook de grote gebeurtenis plaats zal vinden, waardoor de HERE Zich voor het oog van de wereld zal manifesteren. Hetzelfde hoofdstuk dat vertelt: “Ik zal Mij groot en heilig betonen en Mij doen kennen ten aanschouwen van vele volken; en zij zullen weten, dat Ik de HERE ben”, zegt ook dat het land van Israël gelegen is “op het middelpunt van de aarde” (Ezech 38:23, 12).

Verordeningen voor het wonen in het land

Voordat het volk het beloofde land in bezit nam, bemoedigde Mozes' het met de beschrijving van de plaats die God voor Zijn verbondsvolk had gekozen: “Want de HERE, uw God, brengt u in een goed land, een land van beken, bronnen en wateren, die in de dalen en op de bergen ontspringen; een land van tarwe en gerst, van wijnstokken, vijgenbomen en granaatappelen; een land van olierijke

olijfbomen en honig; een land, waarin u niet in armoede uw brood zult eten, waarin u aan niets gebrek zult hebben; een land, waarvan de stenen ijzer zijn en uit welks bergen u koper zult houwen. U zult eten en verzadigd worden en de HERE, uw God, prijzen om het goede land dat Hij u gaf" (Deut 8:7-10). In dit land zou de HERE de gehoorzaamheid van Zijn volk zegenen, met vruchtbare landerijen en boomgaarden en bescherming voor plunderaars: "het land zal zijn vrucht geven, zodat u tot verzadiging eet en daarin veilig woont" (Lev 25:19).

Om Israël steeds aan zijn verbond met de HERE te laten denken, moesten alle bewoners van het land iedere zevende dag hun gewone bezigheden neerleggen, om die als een heilige rustdag te vieren. Maar het land moet ook een regelmatige sabbatsrust hebben. Wat een dag is voor een mens, is een jaar voor het land, zodat er ieder zevende jaar een landsabbat moest zijn: "Wanneer u in het land komt, dat Ik u geef dan zal het land rusten, een sabbat voor de HERE ... in het zevende jaar zal het land een volledige sabbat hebben, een sabbat voor de HERE: uw akker zult u niet bezaaien en uw wijngaard niet snoeien" (Lev 25:2-4). Wat in dit jaar vanzelf groeide, zou beschikbaar zijn voor allen zonder onderscheid: "De sabbatsopbrengst van het land zal u tot voedsel zijn: u en uw slaaf en uw slavine, uw dagloner en uw bijwoner, die bij u verblijven" (vs. 6). Na zeven van zulke perioden van zeven jaar moest in het vijftigste jaar het 'jubeljaar' worden gevierd. Iemand die wegens geldgebrek of schulden zijn erfgoed had moeten verkopen, kreeg het vrij terug, zodat dit altijd familiebezit bleef en grootgrondbezit onmogelijk werd gemaakt: "in het jubeljaar zal het vrijkomen, en hij zal zijn bezitting terugkrijgen" (vs. 28).

Door middel van zulke verordeningen moesten de Israëlieten leren, dat zij Gods land in pacht hadden: "het land zal niet voor altijd verkocht worden, want het land is van Mij, en u bent vreemdelingen en bijwoners bij Mij" (vs. 23). Het volk mocht in het land blijven wonen, zolang het trouw was aan Gods verbond. Voortdurende ongehoorzaamheid zou uiteindelijk gestraft worden met verbanning uit dit land. Maar net zoals Gods verbond met Israël als volk nooit ten einde zou komen, zo zou ook het land altijd voor Israël bestemd zijn.

Gods woonplaats onder Zijn volk

Voordat Israël het beloofde land binnentrok, zei God ook dat Hij daar een plaats zou kiezen voor een heiligdom, waar het volk de voorgeschreven offers moest brengen: "Maar wanneer u de Jordaan zult zijn overgetrokken en woont in het land, dat de HERE uw God, u zal doen beërven, en Hij u rust geeft van al uw vijanden aan alle kanten, en u veilig woont – dan zult u naar de plaats, die de HERE, uw God, verkiezen zal om daar zijn naam te doen wonen, alles brengen, wat ik u gebied: uw brandoffers en slachtoffers ..." (Deut 12:10,11). Pas na de tijden van de Rechters en het aanbreken van het koningschap van David, is deze tijd van rust van Israëls vijanden gekomen (2 Samuël 7:1). Toen heeft God David aangegeven, dat Zijn heiligdom in Jeruzalem gebouwd moest worden, op de berg waar eens Abraham Isaäk als een offer had vastgebonden.

Gods keuze van Jeruzalem als Zijn woonplaats te midden van Zijn volk, is het onderwerp van enkele psalmen:

"... de HERE heeft Sion verkoren, Hij heeft het Zich ter woning begeerd:
Dit is mijn rustplaats voor altijd, hier zal Ik wonen, want haar heb Ik begeerd...
haar priesters zal Ik met heil bekleden, haar vromen zullen vrolijk juichen"
(132:13-16).

"Zijn stichting ligt op heilige bergen;
de HERE heeft Sions poorten lief boven alle woningen van Jakob.
Heerlijke dingen zijn van u te zeggen, o u stad van God!"
(87:1-3).

David verlangde een huis voor de HERE te bouwen, dat voor iedereen als geestelijk centrum zou dienen, zoals in de Wet was voorzien: "u zult u verheugen voor het aangezicht van de HERE, uw God, u, uw zonen, uw dochters, uw dienstknechten en uw dienstmaagden, en de Leviet, die binnen uw poorten woont, want hij heeft geen bezit of erfdeel met u" (Deut 12:12). Aan de hand van het ontwerp dat hij van de HERE had ontvangen (1 Kronieken 28:19), zorgde David voor de voorbereiding, maar het gebouw kwam pas tot stand onder het kundige toezicht van zijn zoon en opvolger Salomo. In zijn inwijdingsgebed vertolkte Salomo de gevoelens van dankbaarheid en bewondering van de gelovigen in Israël, omdat God nu Zijn woonplaats in Israël had: "Zou God dan waarlijk bij de mensen op aarde wonen? Zie, de hemel, zelfs de hoogste hemel, kan U niet bevatten, hoeveel minder dit huis dat ik gebouwd heb!" (2 Kron 6:18).

Als David de verdere geschiedenis van de tempel had gekend, zou hij zeker teleurgesteld en bedroefd zijn geweest. Met de troonsbestijging van zijn kleinzoon, Rehabeam, viel het Godsrijk al uiteen. Tien stammen vormden het noordelijke Rijk Israël, met een eigen heidens altaar. De rest werd het koninkrijk Juda genoemd, met als eerste koning Rehabeam. Tijdens de regering viel Sisak, de koning van Egypte, het land en de hoofdstad Jeruzalem binnen, en beroofde de tempel van zijn gouden schatten. Vijf eeuwen later stak het leger van Babel de stad en de tempel in brand, en de weggevoerde ballingen lieten een rokende puinhoop achter. Nog geen zeven eeuwen later deden de Romeinen hetzelfde, met de in die tijd veel grotere stad en de indrukwekkende tempel die Herodes de Grote kort daarvoor liet bouwen.

Een bedehuis voor alle volken

Tegenover zulke rampen in het verleden, straalt de toekomst van stad en tempel des te schitterender. De profeten in Israël spreken steeds weer over een heiligdom dat niet alleen in de geestelijke behoeften van hun eigen volk zou voorzien, maar ook als centrum zou dienen voor de gehele volkenfamilie, waaronder een gereinigd en heilig Israël zelf, dat als de eerstgeborene de voornaamste plaats zou innemen. De profeet Micha stelt verwoesting en toekomstige heerlijkheid tegenover elkaar in een opvallend contrast:

Verwoesting

"Daarom zal om uwentwil Sion als een akker worden omgeploegd, en Jeruzalem zal worden tot steenhopen, ja de Tempelberg tot woudhoogten." (Micha 3:12)

De eindtijd

"En het zal gebeuren in de laatste dagen: dan zal de berg van het huis van de HERE vaststaan als de hoogste van de bergen. En volken zullen daarheen stromen, en vele natiën zullen optrekken en zeggen: Kom, laten wij opgaan naar de berg van de HERE, naar het huis van de God van Jakob, opdat Hij ons lere aangaande zijn wegen en opdat wij zijn paden bewandelen. Want uit Sion zal de wet uitgaan en van het woord van de HERE uit Jeruzalem." (Micha 4: 1,2)

De profetie van de verwoesting is letterlijk in vervulling gegaan, en de drievoudige herhaling – Sion, Jeruzalem en de Tempelberg – legt nog eens extra nadruk op de letterlijke stichting van een stad, die de centrale zetel van wetgeving en onderwijs voor de gehele wereld zal zijn.

De plaats van Jeruzalem als verheven en heilige zetel van onderwijs, is ook het thema van de eerste redevoering van de profeet Jesaja, die hij inleidt door de profetie van Micha (zijn tijdgenoot) aan te halen (Jesaja 2:2-4). Hij spreekt ook later weer over de tempel als de plaats waar mensen uit andere landen komen om de HERE te aanbidden:

"En de vreemdelingen ... die vasthouden aan mijn verbond: hen zal Ik brengen naar mijn heilige berg en Ik zal hun vreugde bereiden in mijn bedehuis; hun brandoffers en hun slachtoffers zullen welgevallig zijn op mijn altaar, want mijn huis zal een bedehuis heten voor alle volken." (Jes 56:6,7)

De troon van de HERE in Jeruzalem

De Wet van Mozes voorzag niet alleen in een heiligdom waar het volk regelmatig bijeen zou komen om offers te brengen en feesten te vieren, maar ook in de aanstelling van een koning over Israël. Het verzoek aan Samuël: "Geef ons een koning om ons te richten" (1 Sam 8:6), was wat motivatie betreft verkeerd, maar niet in strijd met Gods Koningschap. Israël wist dat God Koning over allen was: "De HERE heeft zijn troon in de hemel gevestigd, zijn koningschap heerst over alles" (Ps 103:19); "Wie zou U niet vrezen, o Koning van de volken?" (Jer 10:7). Hij was in bijzondere zin Koning over Zijn volk: "U, die op de cherubs troont" (Ps 80:2), op de ark van het verbond in de heiligste plaats in de tempel. Jesaja drukt het vertrouwen van gelovige Israëlieten op Gods koningschap zo uit: "Want de HERE, onze Rechter, de HERE, onze Wetgever, de HERE, onze Koning, Hij zal ons verlossen" (Jes 33:22).

Op Davids verzoek een tempel voor de HERE te mogen bouwen, gaf God Zijn belofte een 'huis' voor David te zullen bouwen: een koningshuis dat nooit plaats zou hoeven maken voor een ander:

"Wanneer uw dagen vervuld zijn en u bij uw vaders te ruste bent gegaan, dan zal Ik uw nakomeling, uw eigen zoon, na u doen optreden, en Ik zal zijn koningschap bevestigen. Die zal mijn naam een huis bouwen, en ik zal zijn koninklijke troon voor altijd bevestigen. Ik zal hem tot een vader zijn, en hij zal Mij tot een zoon zijn ... Uw huis en uw koningschap zullen voor altijd bestendig zijn voor uw aangezicht, uw troon zal vast staan voor altijd." (2 Sam 7:12-17)

De koning op aarde was de zichtbare vertegenwoordiger van Israëls onzichtbare hemelse Koning. Wat God de troon van David noemde, beschreef David zelf als de troon van het koningschap van de HERE over Israël (1 Kronieken 28:5); en de kroniekschrijver vertelt dat Salomo ging zitten op de troon van de HERE als koning in de plaats van zijn vader David (1 Kronieken 29:23). De koningin van Scheba zei namens velen: "Geprezen zij de HERE, uw God, die zulk een welgevallen aan u had, dat Hij u op zijn troon heeft gezet, tot koning voor de HERE, uw God!" (2 Kron 9:8).

David zelf zag goed in dat de beloofde Zoon, omdat Hij ook de Zoon van God zou zijn, groter zou zijn dan zijn eigen zoon Salomo. Naar aanleiding van een psalm van David, zei Petrus op de Pinksterdag: "Daar Hij nu een profeet was en wist, dat God hem onder ede gezworen had een uit de vrucht van zijn lendenen op zijn troon te doen zitten, heeft hij in de toekomst gezien en gesproken van de opstanding van de Christus" (Hand 2:30,31). Hij zou dan ook niet alleen over Israël, maar over de gehele wereld heerschappij uitoefenen. Deze Gezalfde van de HERE treedt straks op in een wereldcrisis, en verkondigt zijn goddelijke recht op de werelddroon met de woorden:

"Ik wil melding maken van het besluit van de HERE:
Hij sprak tot mij: Mijn zoon bent u; Ik heb u heden verwekt.
Vraag Mij en Ik zal volken geven tot uw erfdeel,
de einden van de aarde tot uw bezit."
(Psalm 2:7,8)

Toen het noordelijke Rijk werd veroverd, de bewoners ver naar het oosten werden weggevoerd, en het zuidelijke Rijk steeds sterker bedreigd werd door de machtige rijken Assur en Babel, verkondigden Israëls profeten de hoop op de komst van de beloofde Messias, de Gezalfde van de HERE, die vanuit Jeruzalem blijvende gerechtigheid en vrede voor de wereld tot stand zou brengen:

"Want een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven, en de heerschappij rust op zijn schouder en men noemt hem Wonderbare Raadsman, Sterke God, Eeuwige Vader, Vrededorst. Groot zal de heerschappij zijn en eindeloos de vrede op de troon van David en over zijn koninkrijk, doordat hij het sticht en grondvest met recht en gerechtigheid, van nu aan tot in eeuwigheid." (Jes 9:5,6)
"Zie, de dagen komen, luidt het woord van de HERE, dat Ik aan David een rechtvaardige Spruit zal verwekken; die zal als koning regeren en verstandig handelen." (Jer 23:5)

Met zijn komst zou men niet meer, zoals in vroeger tijden, naar de onzichtbare troon op de ark van het verbond verlangen; want met de Zoon van God als Koning zal zo'n verborgen symbool van Gods heerschappij niet meer nodig zijn:

"Men zal niet meer spreken over de ark van het verbond van de HERE; zij zal niemand in de zin komen, men zal aan haar niet meer denken en haar niet zoeken, en zij zal niet weer gemaakt worden. In die tijd zal men Jeruzalem noemen de troon van de HERE, en alle volken zullen zich daarheen verzamelen om de naam van de HERE te Jeruzalem." (Jer 3:16,17)

In de Persoon van de eeuwige Koning zal Gods koningschap zich over de gehele wereld uitbreiden:

"En de HERE zal koning worden over de gehele aarde; in die tijd zal de HERE de enige zijn, en zijn naam de enige." (Zach 14:9)

3. U bent mijn getuigen

Nadat de Israëlieten uit hun slavernij in Egypte waren verlost, bracht Mozes hen naar een door God aangewezen berg in de Sinaï woestijn. Daar zou de relatie met God worden vastgelegd in een altijd-durend verbond. Bij diezelfde gelegenheid maakte de HERE de bijzondere bestemming van het volk bekend, waaruit blijkt dat het geroepen werd een taak voor de wereld te vervullen.

Voordat het volk, vergaderd in de vlakte voor de in rook en vuur gehulde berg, de morele eisen van het verbond in de vorm van Tien Geboden hoorde, en zich verplichtte de HERE in alles te gehoorzamen, bracht Mozes als middelaar Gods genadige uitnodiging over:

“U hebt gezien, wat Ik de Egyptenaren heb aangedaan, en dat Ik u op arendsvleugelen gedragen en tot Mij gebracht heb. Nu dan, indien u aandachtig naar Mij luistert en mijn verbond bewaart, dan zult u uit alle volken mijn eigendom zijn, want de gehele aarde behoort Mij. En u zult Mij een koninkrijk van priesters zijn en een heilige natie.” (Ex 19:4-6)

Een heilig volk voor de HERE

Israël zou als een natie apart gezet worden (= heiligen) van andere volken, en in Gods dienst staan, om als een koninkrijk van priesters een zegen te zijn voor anderen. Een priester staat tussen God en mensen. Hij vertegenwoordigt mensen als hij hun offers op de voorgeschreven wijze brengt, en pleit ten behoeve van hen bij God om Zijn vergiffenis en zegen. Hij spreekt namens God Diens zegen over het volk uit, en draagt de verantwoordelijkheid allen te onderwijzen in de Wet en in Gods doorgaande openbaringen door Zijn profeten.

In Israël zelf was de stam Levi apart van de andere stammen gezet, om de priesterdienst te verrichten. Wat dit inhield blijkt uit Mozes' afscheidszegen: “Want zij onderhouden uw woord en bewaren uw verbond; zij onderwijzen Jakob uw verordeningen, Israël uw wet; zij doen reukwerk in uw neus opstijgen en leggen het brandoffer op uw altaar” (Deut 33:9,10). De profeet Maleachi legde op vergelijkbare wijze de betekenis van dit priesterverbond nader uit:

“Betrouwbaar onderwijs in de wet was in zijn mond en ongerechtigheid werd op zijn lippen niet gevonden. In vrede en in oprechtheid wandelde hij met Mij en velen bracht hij van ongerechtigheid terug. Want de lippen van de priester bewaren kennis en uit zijn mond zoekt men onderwijs in de wet, want een bode van de HERE van de hemelse legermachten is hij.” (Mal 2:6,7)

Israëls roeping, een koninkrijk van priesters te zijn, hield in dat het volk bestemd was de heilbrengende kennis van God aan andere volken te brengen. God had tot Abraham gezegd: “met u zullen alle geslachten van de aardbodem gezegend worden” (Gen 12:3). De grootste zegen die Abraham zelf had, was de hoop op leven op grond van zijn geloof. Op den duur zouden leden van andere volken daaraan deel hebben, door zelf de HERE te leren kennen, zoals Paulus zei: “Zij, die uit het geloof zijn, worden dus gezegend samen met de gelovige Abraham” (Gal 3:9). Het volk Israël werd geroepen om op den duur licht te brengen in de duistere heidenwereld:

“Zing de HERE, prijst zijn naam, boodschap zijn heil van dag tot dag.
Vertel onder de volken zijn heerlijkheid,
onder alle natiën zijn wonderen”
(Psalm 96:2,3).

De opdracht die God later Zijn persoonlijke Knecht zou toevertrouwen – “Ik stel u tot een licht van de volken, opdat mijn heil zal reiken tot het einde van de aarde” (Jes 49:6) – was de verantwoordelijkheid die in de Sinaï ook het volk als knecht werd opgelegd, met de benoeming als “een koninkrijk van priesters”.

“Laten zij hun getuigen naar voren brengen”

Wat is er van deze hoge roeping geworden? Een uitvoerig en leerzaam antwoord is te lezen in het tweede deel van het boek Jesaja. In de historische situatie, die hier meer dan honderd jaar tevoren door de Geest van God wordt beschreven, heeft Babel zijn machtige Rijk overal in het Midden-Oosten uitgebreid. Dit was het eerste van vier wereldrijken, in het boek Daniël afgebeeld als de verschillende delen van een standbeeld en als vier dieren: Babel, Perzië, Griekenland en Rome. Als gevolg van de verovering door Babel werd ook het volk Israël een deel van dat Rijk. En vanwege dit contact met de heidenwereld, op dit kritieke moment in de heilsgeschiedenis, is de tijd aangebroken voor een krachtmeting tussen de God van Israël en de goden van Babel (en zoals in het boek Openbaring is te zien uiteindelijk met de gehele wereld – het Babel in het Oude Testament vertegenwoordigt de menselijke macht in zijn geheel, de wereld).

Deze krachtmeting heeft de vorm van een 'rechtszitting'. Andere profeten gebruiken deze voorstelling als een zinnebeeldige situatie, waarin de mens zich voor God moet verantwoorden (bijvoorbeeld Psalm 82 en Micha 6:1-8), maar niemand zo uitvoerig als Jesaja in de hoofdstukken 40 tot 49 van zijn boek. De God van Israël daagt de vertegenwoordigers van de volken van deze wereld, om voor Hem als Rechter te verschijnen en zich te rechtvaardigen. In de rechtszitting staan zij tegenover de getuige die God heeft gedagvaard: Zijn uitverkoren verbondsvolk. God spreekt de beide partijen beurtelings toe, en geen van beide komt zelf aan het woord.

God richt Zich telkens tot de afgevaardigden van de volken van deze wereld, met woorden als:

“Hoor Mij zwijgend aan, u kustlanden, en laten de natiën nieuwe kracht putten; laten zij toetreden en dan spreken; laten wij samen in het gericht gaan.” (Jes 41:1)

“Alle volken zijn samen vergaderd en de natiën hebben zich verzameld. Wie onder hen kondigt dit aan en doet ons het verleden horen? Laten zij hun getuigen voorbrengen, opdat zij in het gelijk gesteld mogen worden en men het hore en zegge: Het is waarheid.” (Jes 43:9)

In deze redevoeringen daagt God die vertegenwoordigers uit te bewijzen dat hun goden levend en sterk zijn. Laten deze zware voorwerpen, van met goud en edele metalen bedekt hout gemaakt, die tijdens het nieuwjaarsfeest op de ruggen van lastdieren en de schouders van mensen door de straten van Babel worden gedragen, nu voor één keer laten zien dat zij lang niet zo hulpeloos zijn als zij eruit zien (Jesaja 46:1 en verder). Door iets te doen dat van doorslaggevende betekenis is, een prestatie die buiten het vermogen van een mens ligt, bovennatuurlijk. Laten zij nu eens vertellen wat er in de wereld gaat gebeuren!

“Breng uw rechtsgeding voor, zegt de HERE; voer uw bewijsgronden aan, zegt de Koning van Jakob. Laten zij aanvoeren en ons bekendmaken, wat er gebeuren zal ... doe ons het toekomstige horen; geef te kennen wat in de toekomst komen zal, opdat wij weten, dat u goden bent. Doe alnu iets, goed of kwaad, opdat wij elkaar verbijsterd aanstaren en bevreesd zijn bovendien ... Wie heeft het [het oprukken van Kores] bekendgemaakt, zodat wij het weten? En tevoren, zodat wij moeten zeggen: Hij heeft gelijk?” (Jes 41:21,22,23,26)

De uitdaging is des te groter, omdat de priester-astrologen van Babel meenden, door regelmatige waarneming van de hemellichamen, de toekomst te kunnen voorspellen: “zij, die de hemel indelen, die de sterren waarnemen, die maand voor maand doen weten wat u overkomen zal” (Jes 47:13).

De vertegenwoordigers van de volken van de wereld reageren op deze uitdaging, door te zwijgen in alle talen. Zij zijn niet in staat het nodige bewijs te leveren dat hun goden, voor wie zij grote tempels bouwen, die zij offers brengen en met vele priesters dienen, meer zijn dan menselijke verzinsels:

“Neen, niemand heeft het bekendgemaakt, niemand heeft het doen horen, niemand heeft u daarover horen spreken ... Zie Ik rond, dan is er niemand; en zie Ik naar hen, dan is er geen raadsman, dat Ik hun zou kunnen vragen en zij Mij antwoord zouden kunnen geven. Zie, zij allen zijn nietigheid; niets zijn hun werken, wind en ijdelheid hun gegoten beelden.” (Jes 41:26-29)

“U bent mijn getuigen”

Welke bijdrage in deze denkbeeldige rechtszitting heeft Israël dan te leveren? Het volk is tot deze confrontatie tussen de HERE en de heidenwereld opgeroepen als Gods getuige. Terwijl de volken, samen met hun afgoden, met de mond vol tanden staan, zou Israël als een heilige natie, aan de dienst van God gewijd, echter in staat moeten zijn van Hem te getuigen, door te vertellen welke machtige daden Hij voor Zijn volk heeft gedaan. Maar dit is helemaal niet het geval, want ook Israël is slachtoffer geweest van de veroveringszucht van Babel, en ziet er even hulpeloos uit als de andere volken die voor diens oprukkende legers zijn bezweken. Is het dan zo, dat zelfs de beroemde en gevreesde God van het volk Israël, in de strijd met Babel het onderspit heeft moeten delven?

Het volk dat werd geroepen om de kennis van God in de heidenwereld te brengen, blijkt zelf blind, doof en hulpbehoevend te zijn. God richt Zich tot Zijn volk met de vlijmscherpe woorden:

“U doven, hoor, en u blinden, sla uw ogen op om te zien. Wie is er blind als de volmaakte en blind als de knecht van de HERE? U hebt wel veel gezien, maar u hield het niet in gedachten; u hebt de oren wel open gehad, maar u hebt niet gehoord. De HERE had er behagen in ter wille van zijn gerechtigheid een grote, heerlijke onderwijzing te geven [dat wil zeggen: aan de wereld, door middel van Zijn gekozen ‘koninkrijk van priesters’]. Maar dit is een volk, beroofd en uitgeplunderd; men heeft hen allen in kerkerholen geboeid, in gevangenissen zijn zij weggeborgen; zij werden tot roof en er was geen redder; tot plundering en er was niemand die zei: Geef terug.” (Jes 42:18-22)

Maar dit is hen niet overkomen vanwege het onvermogen van Israëls God, maar omdat Hij Zelf de zonde van Zijn volk heeft gestraft:

“Wie heeft Jakob tot plundering overgegeven en Israël aan berovers? Is het niet de HERE, tegen wie wij gezondigd hebben? ... Daarom stortte Hij de grimmigheid van zijn toorn over hen uit en het geweld van de oorlog.” (Jes 42:24,25)

Het bewijs dat de God van Israël de Enige is

Hoe kan dit blinde en dove volk van de HERE getuigen? Niet met woorden, zoals verwacht had mogen worden, een blijde verkondiging van de zegen waarmee God Zijn trouw had beloofd, maar door wat zij als gestraft volk hebben moeten meemaken. Hetzelfde, doorslaggevende, bewijs van vervulde profetie dat de afgevaardigden van de heidenwereld niet konden leveren, levert de HERE. En hieruit blijkt dat Hij de enige God, de Schepper van hemel en aarde is: “Ik immers ben God, en er is geen ander, God, en niemand is Mij gelijk” (Jes 46:9).

Bij de schepping van de wereld had de HERE een plan ontworpen, waarbij de aarde van de toekomst bewoond zou worden door Zijn familie van volmaakte en onsterfelijke kinderen, en daarom zal de aarde nooit meer woest en leeg worden zoals na de schepping van hemel en aarde (Jesaja 45:18). Niet alleen voorzegt Hij de toekomst van mens en wereld, maar volgens Zijn voorwereldlijke raadsbesluit, bepaalt Hij Zelf die toekomst:

“Ik, die van het begin af de afloop verkondig en vanouds wat nog niet gebeurd is; die zeg: Mijn raadsbesluit zal volbracht worden en Ik zal al mijn welbehagen doen.” (Jes 46:10)

“Ik ben de HERE, die alles gemaakt heb ... die de tekenen van de leugenprofeten teniet doe en de waarzeggers als dwazen aan de kaak stel ... die het woord van mijn knecht nakom en de aankondiging van mijn boden uitvoer.” (Jes 44:24-26)

In scherp contrast met het onvermogen van de goden van Babel en haar priesters, is God in staat de toekomst bekend te maken. Als de door Hem bepaalde tijd is gekomen, zal Hij Kores de Pers zenden om Babel te veroveren en Israël terug te laten gaan naar Zijn land, met de opdracht de tempel in Jeruzalem te herbouwen:

“Ik ben de HERE ... die het woord van mijn knecht nakom en de aankondiging van mijn boden uitvoer; die tot Jeruzalem zeg: Het worde bewoond; tot de steden van Juda: Laten zij herbouwd worden, haar puinhopen richt ik weer op.” (Jes 44:26-28)

Toen God Israël beloofde dat Hij, na het heengaan van Mozes, andere profeten uit het volk zou doen opstaan, gaf Hij een toets om onderscheid te kunnen maken tussen een ware en een valse profeet:

“Wanneer u nu bij uzelf mocht zeggen: Hoe onderkennen wij het woord dat de HERE niet gesproken heeft? – als een profeet spreekt in de naam van de HERE en zijn woord wordt niet vervuld en komt niet uit, dan is dit een woord, dat de HERE niet gesproken heeft.” (Deut 18:21,22)

Als deel van hun boodschap voor hun tijdgenoten, en als bewijs van de goddelijke oorsprong ervan, spraken Israëls profeten soms over iets dat binnenkort ging gebeuren. Jesaja, bijvoorbeeld, schreef op een groot bord de onheilspellende naam van de zoon die hem geboren zou worden, waarmee de val van het Rijk Israël, enkele jaren later, werd aangekondigd (Jesaja 8:1-4). Amos voorzegde twee jaar van te voren een zware aardbeving (Amos 1:1,2; vergelijk Joël 3:16). De Here Jezus vertelde dat Hij op de derde dag na zijn begrafenis zou worden opgewekt. Veertig jaar vóór de verwoesting van Jeruzalem sprak Jezus daarover in zeer heldere taal. En er zijn goede redenen te geloven, dat zijn profetieën werden vastgelegd in boekrollen en op perkamenten, die vóór het jaar 70 in verscheidene landen in omloop waren.

Wat iemand ook denkt van het ontstaan en de datering van de boeken van het Oude Testament, we kunnen er zeker van zijn dat zij eeuwen vóór de komst van Christus overal in het Romeinse Rijk verspreid waren, zelfs in een in het Grieks vertaalde versie. Dit stelt ons dan in staat goed gebruik te maken van de door God aangeboden toets, als bewijs van de waarheid van de boodschappen van Zijn profeten. Jesaja had hier niet duidelijker kunnen spreken, en daaruit blijkt vaak dat de vervulling van Bijbelse profetie niet iets is dat christenen achteraf hebben bedacht, als een handig argument dat de Bijbel van God afkomstig is. Geloof is vertrouwen, en God geeft ons, door de vervulling van profetie, reden volledig op Hem en Zijn Woord te vertrouwen. Naast zulke wonderen voor vroegere generaties, als de uittocht van Israël uit Egypte en de opstanding van Christus uit de doden, is er voor ons de vervulling in deze tijd van profetieën die vele eeuwen geleden werden opgeschreven en samengebracht in de Bijbel.

De profetieën van Mozes

Veel volken hebben hun eigen volksliederen, waarin zij hun roemrijk verleden en de bijzondere daden van hun helden in gedicht en met muziek grootmaken. Zelfs voordat Israël een natie was in het beloofde land, kreeg Mozes de opdracht het volk zijn eigen lied te leren: “schrijf dit lied op en leer het de Israëlieten, leg het hun op de lippen, opdat dit lied getuige zij tegen de Israëlieten” (Deut 31:19). In dit “getuigen tegen” klinkt iets onheilspellends. Het lied bezingt de verheven roeping van Israël, maar in plaats van dit te prijzen als prestatie van het volk, wordt zijn bijzondere geschiedenis volledig aan Gods goedheid toegeschreven:

“Want deel van de HERE is zijn volk, Jakob het Hem toegemeten erfdeel ... Hij beschermde hem, lette op hem, bewaarde hem als zijn oogappel ... Hij deed hem rijden over de hoogten van de aarde, en eten de opbrengst van het veld; Hij deed hem honig zuigen uit de rots, en olie uit het keihard gesteente.” (Deut 32:9 en verder)

De reden waarom dit volkslied in Israël nooit populair is geworden, ligt voor de hand. Het is zowel geschiedenis als profetie; en nog opvallender dan de dankbare lofprijzing van Gods goedheid, bewezen in Zijn zorg voor Zijn uitverkoren volk, is de onthulling in Deuteronomium 32:15-18, dat Israël Gods genade op zeer beschamende wijze zal beantwoorden:

“Hij verwierp God, die hem gemaakt had, hij minachtte de Rots van zijn heil. Zij verwekten Hem tot naijver [afgunst, jaloezie] door vreemde goden, met gruwelen krenkten zij Hem ... De Rots, die u verwekt heeft, hebt u veronachtzaamd en vergeten de God, die u heeft voortgebracht.”

Het derde deel van het lied waarschuwt het volk voor het onheil, waarmee zijn ontrouw en ongehoorzaamheid zouden worden gestraft. In plaats van Zijn volk te beschermen tegen de vijandigheid en roofzucht van de omringende volken, zal God zijn ondergang als natie toelaten:

“Toen de HERE dat zag, heeft Hij hen verworpen, omdat Hij gekrenkt was door zijn zonen en dochters; Hij zei: Ik wil mijn aangezicht voor hen verbergen ... Zij verwekten Mij tot naijver door wat geen god is, zij krenkten Mij met hun ijdelheden. Daarom zal Ik hen tot naijver verwekken door wat geen natie is, door een dwaas volk zal Ik hen krenken.” (Deut 32:19-21)

Mozes' waarschuwingen stellen niet slechts theoretische mogelijkheden voor:

“Want ik weet, dat u na mijn dood zeer verderfelijik handelen zult en afwijken van de weg, die ik u geboden heb; daarom zal na verloop van tijd het onheil over u komen, wanneer u doet wat kwaad is in de ogen van de HERE.” (Deut 31:29)

Sommige van de rampen waarvoor Mozes waarschuwde, zouden in het land gebeuren – droogte, pest, sprinkhanenplagen, aardbevingen – zodat de vervulling hiervan na zo'n lange tijd niet te controleren is. Wel spreekt Amos hierover als bewijs van Gods straf (Amos 4:6-11). Daniël schreef de ondergang van het Godsrijk toe aan ongehoorzaamheid, en zag hierin de vervulling van Mozes' waarschuwende profetieën: “Zoals geschreven staat in de wet van Mozes, is al dit onheil over ons gekomen” (Dan 9:13). Maar Mozes sprak ook over ontwikkelingen die veel later zouden plaatsvinden, en deze profetieën stellen ons wel in de gelegenheid de vervulling na te gaan.

Vier opvallende ontwikkelingen in Israël, die plaatsvonden na de val van het Rijk in 587 voor onze jaartelling, bieden ons de mogelijkheid de vervulling van Gods Woord na te gaan: verstrooiing, vervolgingen, het bewaren van eigen volksidentiteit, en terugkeer naar eigen land.

God zou langdurige ongehoorzaamheid bestraffen met de wegvoering van het volk, dat het niet meer waard was in Zijn heilige land te blijven wonen: “u zult weggerukt worden uit het land, dat u in bezit gaat nemen” (Deut 28:63). Bovendien zou het volk zijn ballingschap niet slechts in één land doorbrengen, maar over de gehele wereld verspreid worden:

“De HERE zal u onder de natiën verstrooien en u zult met een klein getal overblijven onder de volken, bij wie de HERE u brengen zal.” (Deut 4:27)

“Maar Ik zal u onder de volken verstrooien.” (Lev 26:33)

“De HERE zal u verstrooien onder alle natiën van het ene einde van de aarde tot het andere” (Deut 28:64).

Al in de vijfde eeuw vóór onze jaartelling werd de koning van Perzië verteld: “Er is één volk, dat verstrooid en afgezonderd leeft onder de volken in alle gewesten van uw koninkrijk, en zijn wetten verschillen van die van alle volken” (Esther 3:8). Dit verspreidingsproces zette zich in de eeuwen daarna voort, vooral na de tweede ondergang van de natie Israël door het optreden van de Romeinen in de eerste eeuw.

In de tweede plaats hebben de Joden in de landen waarheen zij gingen, óf als vluchtelingen óf als handelaren, keer op keer veel moeten lijden als ongewenste vreemdelingen:

“U zult onder die volken geen rust vinden noch een rustplaats voor uw voetzool; de HERE zal u daar een bevend hart geven, ogen vol heimwee en een kwijnende ziel. Zonder ophouden zal uw leven in gevaar verkeren; 's nachts en overdag zult u opschrikken en van uw leven niet zeker zijn.” (Deut 28:65).

In de derde plaats zou Israël, ondanks alles wat zij zouden moeten lijden door de handen van de volken waaronder zij verstrooid zouden worden, zijn volksidentiteit bewaren en als apart volk blijven bestaan. Ook in dit opzicht is zijn geschiedenis uniek, en heel anders dan we zouden hebben verwacht. Net zoals het zoete water van een rivier zich in de monding mengt met het zoute water van de zee, maken immigranten vroeg of laat deel uit van het volk waaronder zij zijn gaan wonen. Maar Israël niet:

“Maar ook zelfs, wanneer zij in het land van hun vijanden zijn, versmaad Ik hen niet en heb Ik geen afkeer van hen, zodat Ik hen zou vernietigen en mijn verbond met hen verbreken; want Ik ben de HERE, hun God.” (Lev 26:44).

In de vierde plaats vertelt Mozes dat, ondanks alle lijden dat over Israël zal komen, God het volk uiteindelijk terug zal brengen in het land van hun voorouders:

“Wanneer dan al deze dingen over u komen, de zegen en de vloek, die ik u voorgehouden heb ... dan zal de HERE, uw God, in uw lot een keer brengen en Zich over u erbarmen; Hij zal u weer bijeenbrengen uit alle volken, naar wier gebied de HERE, uw God, u verstrooid heeft. Al waren uw verdrevenen aan het einde van de hemel, de HERE, uw God, zal u vandaar bijeenbrengen en vandaar halen; de HERE, uw God, zal u brengen naar het land, dat uw vaders bezeten hebben, u zult het bezitten en Hij zal u weldoen en u talrijker maken dan uw vaders.” (Deut 30:1-6)

De toekomst van het land

Mozes sprak niet alleen over de toekomst van het volk, maar ook over het land waaruit het zou worden weggevoerd. Zelfs voordat Israël het door God geschonken land in bezit ging nemen, gaf hij aan dat het volk het voorschrift – het land ieder zevende jaar niet te bewerken – niet zou nakomen. Alleen als het volk uit het land weggevoerd zou worden, zouden zaaien en maaien ophouden:

“Dan zal het land zijn sabbatsjaren vergoed krijgen, alle dagen dat het woest ligt en u in het land van uw vijanden bent; dan zal het land rusten en zijn sabbatsjaren vergoeden. De hele tijd van de verwoesting zal het rusten, de rust die het niet gehad heeft tijdens uw sabbatsjaren, toen u daarin woonde ... Maar het land zal verlaten worden en het zal zijn sabbatsjaren vergoed krijgen, terwijl het verwoest ligt zonder hen.” (Lev 26:34,35,43)

Als het land zo begerenswaardig was vanwege zijn vruchtbaarheid (zie de al eerder aangehaalde woorden in Deuteronomium 8:7-10), waarom zouden de buurvolken het dan onbebouwd laten liggen nadat het volk Israël was weggevoerd in ballingschap? Bovendien lag het land tussen de grote rijken van Assur-Babel aan de Eufraat en Egypte aan de Nijl, aan belangrijke wegen tussen het westen en het oosten, noorden en zuiden. Toch is het land tot het begin van de twintigste eeuw in grote mate verlaten en verwaarloosd. De Romeinen en hun opvolgers vernielden de olijfbomen en de steunmuren die nodig waren voor de terrascultuur. De verovering van het land door de Turken zorgde voor nog veel ergere verwaarlozing. Invasie door bedoeïenen met hun geiten verhinderde de groei van nieuwe bomen, en maakte de verwoesting van het land volledig.

In het slot van het lied van Mozes de verantwoordelijke naties op hun beurt Gods straffend oordeel, dat zij – bij het herstel van Zijn volk – zullen ontvangen:

“Dan zal Ik wraak oefenen aan mijn tegenstanders, en vergelding over wie Mij haten ... Hij oefent wraak aan zijn tegenstanders en verzoent zijn land, zijn volk.” (Deut 32:41,43)

Het doel van profetie

Mozes heeft dus in vele bijzonderheden over Israëls toekomst gesproken. Na hem hebben andere profeten in Israël niet alleen veel meer daarover verteld, maar ook de opkomst en ondergang van andere volken en rijken voorgezegd. Bovendien hebben zij veel over de komst van de Messias geopenbaard: waar en in welke omstandigheden Hij geboren zou worden, zijn leven als Knecht, Israëls verwerping van Hem, zijn kruisdood, opstanding en verhoging tot in de hemel. Dit alles stelt ons in staat goed gebruik te maken van dit door God geschonken bewijs, om vast in de goddelijke oorsprong van Zijn Woord te geloven (wat wil zeggen: daar volledig van overtuigd zijn).

Het voornaamste doel van profetie is, ons te verzekeren dat de eigenlijke Schrijver van de Bijbel de Schepper van hemel en aarde is, en dat het raadsplan dat Hij vóór de Schepping ontworpen heeft, verwerkelijk zal worden. Het feit dat Bijbellezers zich in hun verwachtingen maar al te vaak hebben vergist, betekent niet dat de profetieën zelf onbetrouwbaar zijn. Soms zien we pas achteraf op welke wijze een profetie in vervulling is gegaan. Profetieën in het boek Jesaja, bijvoorbeeld, vertellen dat de Knecht van de HERE, die de verstrooide stammen van Israël zou herstellen en ook de Heiland van de wereld zou worden, zich zou geven als een schuldoffer voor velen. Toch heeft Jezus' intieme kring van twaalf discipelen, die van Hem hoorden dat deze profetie met zijn kruisdood in vervulling zou gaan, die niet begrepen tot na de kruisiging. Achteraf kunnen we ons erover verwonderen dat zij, zelfs na Jezus' verklaring, de heldere taal van Jesaja niet hebben begrepen.

Jezus vertelde zijn discipelen, op de vooravond van zijn dood, over het verraad van Judas, zijn eigen heengaan en de vervolgingen die zij in de wereld zouden ondervinden, al konden zij zijn woorden op dat ogenblik niet begrijpen. Tot drie maal toe zei Hij, met een 'opdat', waarom Hij dat deed:

“Nu al zeg Ik het u, voordat het gebeurt, opdat u, wanneer het gebeurt, gelooft, dat Ik het ben” (Joh 13:19)

“En nu heb Ik het u gezegd voordat het geschiedt, opdat u geloven mag, wanneer het gebeurt” (14:29);

“Maar deze dingen heb Ik tot u gesproken, opdat, wanneer hun uur komt, u u mag herinneren, dat Ik ze u gezegd heb” (16:4).

Toen de discipelen aan zijn woorden terugdachten, hebben zij ongetwijfeld daarin het overtuigende bewijs gezien dat wat met Christus gebeurde Hem van tevoren bekend was, en dus deel uitmaakte van wat Petrus op de Pinksterdag noemde: “de bepaalde raad en voorkennis van God” (Hand 2:23).

Evenals gelovigen in de eerste eeuw gesterkt werden in hun geloof, door de vervulling in hun tijd van profetieën over de Christus met de komst, arbeid, kruisdood, opstanding en verhoging van Jezus van Nazaret, zo mogen we in Israëls terugkeer naar eigen land, en de toestand in de huidige wereld, aanduidingen zien van de aanstaande wederkomst van Christus: “Wanneer deze dingen beginnen te gebeuren, richt u op en hef uw hoofden omhoog, want uw verlossing is dichtbij gekomen” (Luc 21:28). Niet achteraf, maar als de voorgezede situatie zich begint af te tekenen, zou de christen die met de Bijbel vertrouwd is, moeten kunnen weten dat de langverwachte komst van de Here nabij is. Wie in de wederoprichting van de staat Israel in 1948 een vast teken ziet van het keerpunt in het lot van het volk, en wie er ook van overtuigd is dat Christus zelf zich bij zijn wederkomst zal mengen in de strijd waarbij alle volken tegen Israël zullen bijeenkomen, heeft reden om zijn wederverschijning zeer binnenkort te verwachten. Maar we lopen op de zaken vooruit...

Waarom zo'n lijdensbeker?

De uiterst treurige geschiedenis van de vervolging van de Joden, vooral in Europa en Rusland, maar ook in Noord Afrika en het Nabije Oosten, laat zien dat de huiveringwekkende taal waarmee Mozes het leed dat over Israël zou komen, voorzegde, bepaald niet overdreven was. Voor de maar al te letterlijke vervulling van deze profetieën draagt het christendom een zware schuld, en het zal zich in het komende oordeel daarvoor moeten verantwoorden.

Hiermee komen we echter bij het probleem van het lijden, dat heel het menselijk bestaan kenmerkt. Want Mozes zei herhaaldelijk dat de HERE al dit lijden, het bevende hart en de kwijnende ziel, zal brengen als straf op ongehoorzaamheid. Typerend voor veel van wat andere profeten zeggen, is ook Jesaja's voorzegging dat de HERE Zelf de vijanden van Israël samen zal roepen om het aan te vallen:

"Daarom heft Hij een banier op voor het volk in de verte en Hij fluit het tot Zich van het einde van de aarde" (Jes 5:26 – een banier is een vaandel; in de Bijbel het merkteken waar de koning zich bevindt).

De profeet Habakuk is zeer ontroerd, als hij in een visioen de opmars van de alles vernielende legers van de Babyloniërs ziet. Dit is Gods antwoord op zijn voortdurende klacht over de verdorven toestand in Israël! Maar hoe kan God kwaad bestraffen met zo'n goddeloos, heidens instrument, dat veel slechter is dan het slachtoffer van zijn geweld? "U, die te rein van ogen bent om het kwaad te zien, en die het onrecht niet kunt aanzien, waarom ziet U de trouwelozen en zwijgt U, als de goddeloze verslindt wie rechtvaardiger is dan hij?" (Hab 1:13). Habakuk wacht tot er weer een antwoord van de HERE komt. Hij hoort geen redenering over het bestaan van het kwaad, maar krijgt een visioen vergezeld van een commentaar. Hij ziet de HERE in de eindtijd optreden op aarde, om deze te vervullen met Zijn heerlijkheid: "Zijn majesteit bedekt de hemelen, en de aarde is vol van zijn lof. Er is een glans als van zonlicht, lichtstralen heeft Hij aan zijn zijde; U trekt uit tot redding van uw volk, tot redding van uw gezalfde" (Hab 3:3,4,13). Er is ook geen redenering als er een einde komt aan Jobs stortvloed van klachten, maar de korte en eenvoudige verklaring: "Slechts van horen zeggen had ik van U vernomen, maar nu heeft mijn oog U gezien. Daarom herroep ik en doe boete in stof en as" (Job 42:5,6). Ook Habakuk mag een vluchtige blik werpen op de heerlijkheid van de HERE, Die op aarde zal verschijnen. En de indruk op hem is dezelfde als die op Job: "toch zal ik juichen in de HERE, jubelen in de God van mijn heil" (Hab 3:18). Geen logische verklaring voor het bestaan van kwaad in de wereld, maar wel de belofte dat de dag komt waarop de sluier weggenomen zal worden, en het openbaar worden van de zonen van God zal laten zien dat het lijden van de tegenwoordige tijd niet opweegt tegen de heerlijkheid, die over ons geopenbaard zal worden (Romeinen 8:18,19).

In navolging van Habakuks volledige vertrouwen op Gods goedheid, behoren al Gods kinderen die dag van de openbaring van Zijn heerlijkheid verlangend te verwachten. Zelfs een apostel, die ook een blik op de toekomstige heerlijkheid van het paradijs ontving, bekende zijn menselijke beperktheid: "Want nu zien wij nog door een spiegel, in raadsels, maar straks van aangezicht tot aangezicht. Nu ken ik onvolkomen, maar dan zal ik volledig kennen, zoals ikzelf gekend ben" (1 Kor 13:11,12).

4. Heeft God Zijn volk verstoten?

Twintig jaar na Christus' kruisdood en opstanding schrijft Paulus zijn monumentale brief aan de Romeinen. Achter hem ligt tweeduizend jaar heilsgeschiedenis, van de roeping van Abraham tot het door de Romeinen overheerste volk van zijn eigen tijd. Na de inbezitneming van het beloofde land onder Jozua, volgde de woelige tijd van de Richteren, toen iedereen deed wat hem goed leek. Daarna volgde het koningschap over het gehele volk, dat bloeide onder David en in de begintijd van diens zoon Salomo. Maar door toedoen van Salomo, kwam het onder diens zoon Rehabeam tot een definitieve scheuring in het Rijk. Het noordelijke Israël viel in 723 voor onze jaartelling ten prooi aan de heerszucht van de macht van Assur, en in 587 voor onze jaartelling werden ook de burgers van het Rijk Juda weggevoerd naar een vreemd land. Een eeuw later werd tot de machtige koning van Perzië gezegd: "Er is één volk, dat verstrooid en afgezonderd leeft onder de volken in alle gewesten van uw koninkrijk, en zijn wetten verschillen van die van alle volken" (Est 3:8). Er keerden voldoende Joden uit Babel terug om de natie te herstellen en de tempel te herbouwen; maar afgezien van een periode van onafhankelijkheid tussen 141 en 63 voor onze jaartelling, maakte de Joodse natie deel uit van de achtereenvolgende wereldrijken van Perzië, Griekenland en – in de tijd van Jezus en Paulus – Rome.

Israël maakt de maat van hun zonde vol

In geestelijk opzicht was Israëls geschiedenis uiterst teleurstellend geweest. Na de tijd van de koningen te hebben gevolgd, van David tot de vernietiging van het koninkrijk door Babel, sloot de kroniekschrijver zijn verslag af met de woorden:

"De HERE, de God van hun vaders, zond wel zijn boden tot hen, vroeg en laat, want Hij ontfermde Zich over zijn volk en zijn woning, maar zij bespotten de boden van God, verachtten zijn woorden en hoorden zijn profeten, totdat de gramschap van de HERE zich zozeer tegen zijn volk verhief, dat geen herstel meer mogelijk was. Hij deed de koning van de Chaldeeën tegen hen optrekken ... Zij verbrandden het huis van God en braken de muur van Jeruzalem af; al zijn paleizen verbrandden zij met vuur." (2 Kron 36:15 en verder)

Ook Jezus zag in de wijze waarop het volk Gods profeten had vervolgd, een maatstaf voor de geestelijke toestand van het volk, en sprak over een tweede ondergang van de natie om dezelfde reden:

"Daarom zegt ook de wijsheid van God: Ik zal tot hen zenden profeten en apostelen en van hen zullen zij sommigen doden en vervolgen, opdat van dit geslacht afgeëist zal worden het bloed van alle profeten, dat vergoten is sinds de grondvesting van de wereld, van het bloed van Abel tot het bloed van Zacharia, die omgebracht is tussen het altaar en het tempelhuis. Ja, Ik zeg u, het zal afgeëist worden van dit geslacht." (Luc 11:49-51)

Door hun Heiland en Messias te verwerpen, en aan de Romeinse stadhouder Pilatus over te leveren, met de eis dat Hij gekruisigd zou worden, hadden de Joden de maat van hun zonde vol gemaakt. Wat was hiervan de oorzaak? Wat zouden de gevolgen zijn, in zowel de nabije als de verre toekomst? Dit zijn vragen die Paulus in de hoofdstukken 9 tot 11 van zijn brief aan de Romeinen behandelt, en ons daarmee een leerzame uitleg geeft van de blijvende plaats van Israël in Gods heilsplan.

Israël op een dwaalspoor geraakt

De Joden waren in de tijd van Jezus en Paulus verdeeld in de sekten van Farizeeën, Sadduceeën, Zeloten en Essenen, met daarnaast nog vele splintergroeperingen. Na een periode van vierhonderd jaar zonder profeten wekte het optreden van Johannes de Doper de belangstelling van velen: "Het gehele Joodse land liep tot hem uit en alle inwoners van Jeruzalem, en zij lieten zich door hem dopen in de rivier de Jordaan onder belijdenis van hun zonden" (Mar 1:5). Maar de geestelijke leiders – de Farizeeën en schriftgeleerden – hielden zich afzijdig van deze hervormingsbeweging, waardoor God Zijn volk wilde voorbereiden op de verschijning van de Messias. Toen Jezus hun later hierover

vroeg: "Vanwaar was de doop van Johannes? Uit de hemel of uit de mensen?", stonden zij met de mond vol tanden, want voor de oren van het volk durfden zij niet te zeggen dat Johannes geen profeet was, en tegen Jezus niet omdat Hij hen dan zou verwijten hem niet te hebben geloofd.

Het zou te gemakkelijk zijn de diverse groeperingen in het toenmalige Jodendom over één kam te scheren. Paulus schrijft het falen van de godsdienstige leiders in belangrijke mate toe aan een grove miskennis van de functie van de door Mozes gegeven Wet. Haar vele voorschriften hadden een levenswijze tot doel waarin Israël in heiligheid en nederigheid met de HERE zou wandelen, en Hem en de medemens liefde bewijzen. Juist door het hoge ideaal dat de Wet stelde, had Israël kunnen leren hoe groot zijn tekortkomingen waren en hoe groot de noodzaak van Gods vergiffenis en barmhartigheid. Zo had het voorbereid kunnen zijn op de komst van de Messias en zijn heilswerk.

In plaats daarvan beschouwden invloedrijke Joden na de Babylonische ballingschap de Wet vooral als heilsmiddel. 'God wilde Israël zich verdiensten laten verwerven, daarom heeft Hij het vele wetten en geboden gegeven' – gaf een rabbi zijn zienswijze. 'Waar veel wet is, daar is veel leven', zei de beroemde rabbi Hillel volgens de overlevering in de eerste eeuw. Het zou ons niet moeten verwonderen dat dit soort streven bepaalde voorschriften na te komen, Joden in de verleiding bracht alle aandacht te geven aan uitwendige bepalingen, met verwaarlozing van de werkelijke bedoeling. Jezus stelde in de Bergrede deze houding aan de kaak, met voorbeelden uit de Wet over moord, echtbreuk, echtscheiding, het zweren, het eisen van recht, en liefde voor de naaste. Zijn bedoeling was aan te tonen dat de innerlijke gezindheid en motivatie belangrijker zijn dan de daad op zich. Hij hield de Farizeeën vanwege hun bezorgdheid over uiterlijkheden, die aanleiding had gegeven tot tal van menselijke regels en de verwaarlozing van een goede relatie met God: "Huichelaars, terecht heeft Jesaja over u geprofeteerd, zeggende: Dit volk eert Mij met de lippen, maar hun hart is verre van Mij. Tevergeefs eren zij Mij, omdat zij leringen leren, die geboden van mensen zijn" (Mat 15:7-9).

Niemand kende uit persoonlijke ervaring deze wettische gezindheid beter dan Paulus, "een Farizeeër en een zoon van een Farizeeër, lid van de meest nauwgezette partij van onze godsdienst; volgens eigen getuigenis aan de voeten van Gamaliël opgeleid met nauwgezette inachtneming van de wet van onze vaders, een ijveraar voor God" (Hand 22:3; 26:5; Flp 3:6). Zijn analyse van het falen van zijn volksgenoten leidt tot de conclusie: "Ik getuig van hen, dat zij ijver voor God bezitten, maar zonder verstand. Want onbekend met Gods gerechtigheid en probeerende hun eigen gerechtigheid te doen gelden, hebben zij zich aan Gods gerechtigheid niet onderworpen" (Rom 10:2,3).

Het struikelblok van een gekruisigde Messias

Een tweede oorzaak van de verwerping van Jezus, en dat niet alleen door de godsdienstige leiders, was dat Hij niet aan hun voorstelling van de beloofde Messias beantwoordde. Hun natuurlijke nationaliteitsgevoel was versterkt door het besef leden te zijn van Gods uitverkoren verbondsvolk. De Romeinse bezetters waren voor hen dus niet alleen buitenlandse heersers, maar ook heidenen die niet thuishoorden in hun heilige land. Het volk smachtte naar de bevrijding door de beloofde Messias, wiens spoedige komst het verwachtte. Hoewel Jezus niet aan hun verwachting beantwoordde, overtuigden zijn wonderen toch velen ervan dat Hij de Messias was; en in hun enthousiasme over de wonderbaarlijke spijziging van de vijfduizend, wilden zij Hem met geweld meenemen om Hem Koning te maken (Johannes 6:15). Op wat voor Hem de laatste reis naar Jeruzalem zou worden, meenden zijn medereizigers dat het Koninkrijk Gods op dat moment zou aanbreken (Lucas 19:11). Toen Hij Jeruzalem binnenreed op een ezel, stroomden velen stad de uit, om Hem als een zegevierende Koning binnen te halen, onder het uitroepen van: "Hosanna, gezegend Hij, die komt in de naam van de Here! De koning van Israël!" (Joh 12:13).

Het schandelijke schouwspel enkele dagen later, toen Jezus – tussen twee misdadigers, en ondraaglijke pijn lijdend – aan een houten paal hing, was niet alleen een hevige schok, maar ook het doorslaggevende bewijs voor de omstanders dat Hij – hoewel ongetwijfeld een zeer bijzondere profeet –

de Messias niet kon zijn. Hoe zou Israëls onsterfelijke Messias, door God verwekt om Zijn volk voor altijd te bevrijden uit de macht van de vijand en Zijn Koninkrijk te vestigen, kunnen sterven? En nog wel als een gehangen misdadiger, als een door Gods Wet vervloekte (Deuteronomium 21:23). Hoe vaak is dit enorme bezwaar Paulus op het zendingsveld niet naar het hoofd geslingerd! In zijn brief aan de gemeente in Korinte, één van de vele steden waar de Joden zich verzetten en lasterden (Handelingen 18:6), legt de apostel zijn vinger op deze zere plek: "Immers, de Joden verlangen tekenen en de Grieken zoeken wijsheid, maar wij prediken een gekruisigde Christus, voor Joden een aanstoot, voor heidenen een dwaasheid ... Want het dwaze van God is wijzer dan de mensen en het zwakke van God is sterker dan de mensen" (1 Kor 1:22-25).

Dit aanstotelijke van het kruis (Galaten 5:11) ziet Paulus in zijn uitleg in de brief aan de Romeinen als medeoorzaak van de geestelijke val van zijn volk: "Zij hebben zich gestoten aan de steen van aanstoot, zoals geschreven staat: Zie, Ik leg in Sion een steen waaraan met zich stoot en een rots van ergernis" (Rom 9:32,33). Zijn de gevolgen van deze noodlottige val onherroepelijk? Op deze kwestie, of Israël zijn bijzondere plaats in Gods raadsplan voorgoed verloren heeft, komt Paulus later terug: "Ik vraag dan: zij zijn toch niet zo gestruikeld, dat zij wel vallen moesten?" (Rom 11:11). Uit dat gelovige deel, gesymboliseerd door de vrouw in Openbaring 12:1, is de Messias geboren.

Het ware Israël slechts een overblijfsel

Wat de oorzaak van Israëls massale verwerping van Christus ook mag zijn, dit was geen bewijs dat Gods keuze van het volk een mislukking was. Van het begin af, legt Paulus uit, heeft slechts een minderheid aan Gods roeping tot eeuwig leven beantwoord. Zo erg was de toestand in de tijd van Elia, dat hij klaagde alleen te zijn overgebleven (Romeinen 11:3). Maar zelfs in die donkere periode, toen de vruchtbaarheidscultus van Baäl als een gezwel in de samenleving in Israël woekerde, hielden zeventuizend getrouwen zich daarvan afzijdig. Ook in de tijd van Jesaja was er maar een klein aantal dat tot het ware Israël behoorde, zoals hij zei: "Al was het getal van de kinderen van Israël als het zand van de zee, het overschot zal behouden worden" (Rom 9:27; Jes 10:21,22). De droevige toestand in de tijd van de apostelen was dus niet nieuw: "Zo is er dan ook in de tegenwoordige tijd een overblijfsel gelaten naar de verkiezing van de genade ... Wat Israël najaagt, heeft het niet verkregen, maar het uitverkoren deel heeft het verkregen, en de overigen zijn verhard" (Rom 11:5,7).

Meer hoeft Paulus niet te zeggen over dit waardevolle deel in Israël, dat Jezus als Heiland en Messias heeft aanvaard. De kwestie die hem hierna bezighoudt, is welke toekomst het volk heeft dat voor het merendeel Christus heeft verworpen.

In de loop van de tijd was Israël vele malen gestruikeld, maar de verwerping van Christus was het allerergste geval. Vandaar de vraag of het volk, dat op de grond is gevallen, ooit weer zal opstaan: "Ik vraag dan: zijn zij soms gestruikeld om voorgoed te vallen?" (Rom 11:11, vertaling Prof. Brouwer); "Zijn ze gestruikeld om te blijven liggen?" (Petrus Canisius vertaling). Paulus beantwoordt zijn retorische vraag met een stellige ontkenning: "Volstrekt niet! Door hun val is het heil tot de heidenen gekomen, om hen tot naijver op te wekken. Betekent nu hun val rijkdom voor de wereld en hun tekort rijkdom voor de heidenen, hoeveel te meer hun volheid!" (Rom 11:11,12).

Voordat hij met het gezag van een apostel en profeet vertelt wat hem is geopenbaard, over hoe Israël in zijn geheel als Gods verbondsvolk hersteld zal worden, gaat Paulus nader in op de principes die hieraan ten grondslag liggen: "Want, indien hun verwerping de verzoening van de wereld is, wat zal hun aanneming anders wezen dan leven uit de doden?" (Rom 11:15). De woorden "leven uit de doden" doen denken aan die van de dankbare vader in de bekende gelijkenis, bij de terugkeer van zijn jongste zoon: "Mijn zoon hier was dood en is weer levend geworden, hij was verloren en is gevonden" (Luc 15:24). De toepassing van deze woorden op Israël ligt des te meer voor de hand, wanneer we beseffen dat het origineel van de gelijkenis terug te vinden is in Jeremia's profetie over Israëls terugkeer in de eindtijd. Daarin ziet de altijd wachtende en hopende Vader, evenals in Jezus' ge-

lijkenis, Zijn zoon Israël al in de verte en gaat hem snel tegemoet: "Het volk van de ontcomenen aan het zwaard vond genade in de woestijn, Israël, op weg naar zijn rust. Van verre is de HERE mij verschenen: ja, Ik heb u liefgehad met eeuwige liefde" (Jer 31:2,3). Paulus' woorden "leven uit de doden" roepen ook Ezechiëls visioen van dorre beenderen – die veranderd worden tot een levende menigte mensen, en Gods verklaring daarvan – voor de geest: "zie, Ik open uw graven en zal u uit uw graven doen opkomen, o mijn volk, en u brengen naar het land Israël ... Ik zal mijn Geest in u geven, zodat u herleeft en Ik zal u doen wonen in uw land" (Ezech 37:1-14).

De treurige toestand waar Israël tijdelijk in terecht is gekomen, brengt de heidenwereld echter zegen. In Zijn ondoorgrondelijke wijsheid en voorzienigheid heeft de HERE altijd goed gebruik kunnen maken van menselijke tegenstand en ongeloof. De hardnekkige weigering van de Farao Israël uit het land Egypte te laten vertrekken, stelde God in de gelegenheid een onvergetelijke demonstratie te geven van Zijn macht en Zijn zorg voor Israël: "Daartoe heb Ik u doen opstaan, opdat Ik in u mijn kracht zou tonen en mijn naam verbreid zou worden over de gehele aarde" (Rom 9:17; Ex 9:16).

Met het oog hierop waarschuwt Paulus, op bedekte wijze, dat het ongelovige deel van Israël ook zo'n rol als die van Farao zou kunnen spelen: "En als God nu, zijn toorn willende tonen en zijn kracht bekend maken, de voorwerpen van de toorn, die ten verderve toeberaid waren, met veel geduld verdragen heeft – juist om de rijkdom van zijn heerlijkheid bekend te maken over de voorwerpen van ontferming, die Hij tot heerlijkheid heeft voorbereid?" (Rom 9:22,23). Denkt de apostel, als hij deze woorden aanhaalt, aan de verontwaardiging en het verzet in de synagoge van Antiochië in Pisidië, nadat hij voor een tweede keer zijn volksgenoten, samen met vele belangstellenden uit de stad, had toegesproken? "Het was nodig, dat eerst tot u het woord van God werd gesproken, maar nu u het verstoot en u het eeuwige leven niet waardig keurt, zie, nu keren wij ons tot de heidenen. Want zo heeft ons de Here geboden: Ik heb u gesteld tot een licht voor de heidenen, opdat u tot heil zou zijn tot aan het uiterste van de aarde" (Hand 13:46,47).

Israël heilig vanwege de voorvaderen

Nu gaat de apostel over van het vooruitzicht op Israëls herstel tot de beweegredenen ervan in Gods trouw aan Zijn belofte aan de aartsvaders. Hij doet dit aan de hand van twee illustraties.

De eerste is: "Zijn de eerstelingen heilig, dan ook het deeg, en is de wortel heilig, dan ook de takken" (Rom 11:16). Volgens de Wet van Mozes moesten de Israëlieten ieder jaar tijdens de graanoogst als heffing de eerste van nieuw gerstemeel gemaakte koek naar het heiligdom brengen. Het dagelijks brood voor het gewone volk bestond uit gerstemeel, en door deze heffing te brengen verklaarden zij hun voedsel voor het hele jaar als van God afkomstig en heilig.

Het tweede beeld spreekt over de heiligheid van de takken, die voortkomt uit de heilige wortel van een boom. Ongeacht alles wat onwaardig is, blijft er een bijzondere betrekking tussen de aartsvaders van Israël en hun nageslacht, evenals tussen God en Zijn uitverkoren verbondsvolk. Hierdoor wordt de toekomst van Israël gewaarborgd. Dit vraagt om nadere uitleg. De takken van de boom zijn individuele leden van het volk Israël, die leven van de voeding die zij ontvangen uit de saprijke wortel, hun aartsvader Abraham, Isaäk en Jakob (Romeinen 11:17). Als gevolg van ongeloof zijn sommige hiervan afgesneden, en takken van een wilde olijf daarop geënt – wat betekent dat zij in Israël zijn ingelijfd, en deel hebben aan de aan de aartsvaders gedane heilsbeloften. Uit deze vergelijking haalt Paulus twee dingen naar voren. Gemeenteleden van heidense afkomst worden gewaarschuwd zich niet te verheffen, alsof zij als mensen waardiger zouden zijn dan de verworpen Joden: "Wees niet hoogmoedig, maar vrees!" (Rom.11:20). Belangrijker voor zijn thema, het herstel van Israël, is dat als God in staat was wilde takken op een edele boom te enten, hoeveel te meer zal Hij dan de edele takken op hun eigen boom terugplaatsen. Dit is voor Paulus niet slechts een theoretische mogelijkheid, maar een stellige verwachting: "hoeveel te meer zullen [niet kunnen] dezen, naar hun natuur, op hun eigen olijf geënt worden" (Rom 11:24).

Een profetische mededeling

Er zijn plaatsen in de brieven van Paulus waar hij zijn lezers plotseling direct aanspreekt. De beredenerende of illustratieve manier van schrijven maakt plaats voor een directe mededeling of waarschuwing. Hij schrijft dan met het gezag van een gevolmachtigde van Christus, die in bijzondere mate is uitgerust met de geest van profetie en daardoor in staat door de Geest van God ingegeven onthullingen bekend te maken. Opvallend in zulke gevallen is het gebruik van de aanspreektitel 'broeders': "Ik stel er prijs op, broeders, dat u weet ..." (Rom 1:13; 1 Kor 10:1); "Ten aanzien van ... broeders, wil ik u niet onkundig laten" (1 Kor 12:1; 2 Kor 1:8; 1 Tes 4:13); "Dit spreek ik echter uit, broeders ... Zie, Ik deel u een geheimenis mee" (1 Kor 15:50,51).

Met zo'n wending leidt Paulus de afsluiting van zijn verhandeling over de toekomst van het volk Israël in: "Want, broeders, opdat u niet eigenwijs zoudt zijn, wil ik u niet onkundig laten" (Rom 11:25). Uit de waarschuwing blijkt duidelijk, dat het gevaar dat christelijke niet-Joden zich boven ongelovige Joden zouden verheffen, niet slechts denkbeeldig was maar een gegeven in die tijd. Zoals gewoonlijk in de Schrift betekent het woord 'geheim' niet iets dat mysterieus, geheimzinnig of raadselachtig is, maar de onthulling van iets dat vroeger in de verborgenheid lag. Evenals een enkele keer in Jezus' leer, geeft ook hier het woord 'totdat' het tijdstip aan waarop aan Israëls achterstelling voorgoed een einde komt. "Een gedeeltelijke verharding is over Israël gekomen totdat" loopt dus parallel met de woorden van de Here Jezus in zijn profetische rede op de Olijfberg: "Jeruzalem zal door heidenen vertrapt worden, totdat de tijden van de heidenen zullen vervuld zijn", en in zijn rede tot de Farizeeën: "u zult Mij van nu aan niet meer zien totdat u zegt: Gezegend Hij, die komt in de naam van de Here" (Luc 21:24; Mat 23:39).

De volheid van de heidenen

Dit tijdstip dat er een einde komt aan Israëls verharding, breekt aan als "de volheid van de heidenen" is bereikt. Hiermee wordt het volle aantal gelovigen, dat wordt geroepen uit de heidenwereld, bedoeld. Tot de martelaren in Johannes' visioen, die om vergelding roepen, wordt ook gezegd dat zij een korte tijd moeten rusten, "totdat ook het getal vol zou zijn van hun mededienstknechten en hun broeders, die gedood zouden worden evenals zij" (Op 6:11). Het woordje 'zo' in "zo zal geheel Israël behouden worden" (Rom 11:26), wordt in de Schrift veel te algemeen gebruikt om hier opgevat te worden als oorzaak, in de zin van: 'op deze wijze', alsof Israël behouden zal worden door de prediking van gelovigen in de heidenwereld – een opvatting die ook moeilijk te rijmen is met het getuigenis van andere Schriftplaatsen. Christenen dragen inderdaad de verantwoordelijkheid om, indien mogelijk, de naijver (jaloezie) van Israël op te wekken (Romeinen 11:11,14), maar zelfs Paulus had weinig hoop daardoor meer te bereiken dan enkelen te behouden. De huidige bedeling in het heilswerk kenmerkt zich door de roeping van een volk voor Gods naam uit de heidenen (Handelingen 15:14); en alleen wanneer dit doel wordt bereikt, zal Israëls verharde hart zacht gemaakt worden. De nieuwe heilstijd, die met Christus' dood, opstanding en verhoging is aangebroken, werd ingeleid met de uitstorting van Gods Geest op de Pinksterdag. Het hoeft ons dan ook niet te verbazen, dat de overgang van Israël uit zijn geestelijke dood tot nieuw leven in de eindtijd ook door de uitstorting van de Geest zal gebeuren: "Ik zal over het huis van David en over de inwoners van Jeruzalem uitgieten de Geest van de genade en van de gebeden; zij zullen Hem zien, die zij doorstoken hebben ... In die tijd zal er een bron ontsloten zijn ... tot ontzondiging en reiniging" (Zach 12:10; 13:1).

Het getuigenis van de profeten

De twee schriftgedeelten die Paulus vervolgens aanhaalt, over de wijze waarop aan Israëls verharding een einde zal komen, bevestigen de opvatting dat de behoudenis van Israël als volk tot stand zal komen door Gods directe ingrijpen in de eindtijd.

De eerste aanhaling luidt: "De Verlosser zal uit Sion komen, Hij zal goddeloosheden van Jakob afwenden" (Rom 11:26; Jes 59:20). Jesaja beschrijft in dit sombere hoofdstuk bijzonder uitvoerig een verdorven samenleving, verzonken in een moeras van geweldenarij. Dat dit een beschrijving is van

de wereld in de eindtijd, blijkt niet alleen uit de illustratie, maar ook uit het gevolg: God treedt in de wereld op, om door Zijn straffend oordeel een einde aan die droevige toestand te maken – een duidelijke profetie van de komst van Christus met macht en heerlijkheid, op de dag die God bepaald heeft om de aarde rechtvaardig te oordelen: “En men zal vanwaar de zon ondergaat de naam van de HERE vrezen en vanwaar hij opgaat zijn heerlijkheid” (Jes 59:19). Paulus haalt het volgende vers aan, want het vertelt dat de HERE tot Sion zal komen als de Verlosser voor allen die zich onder Zijn volk zullen bekeren. De verandering (zoals in de Septuaginta staat) van de woorden “tot Sion” naar “uit Sion” houdt geen wezenlijk verschil in. Een andere profeet vertelt dat de HERE tot Sion zal komen – “zijn voeten zullen op die dag staan op de Olijfberg, die vóór Jeruzalem ligt” (Zach 14:4) – van waaruit Hij de reiniging en verlossing van Zijn volk zal bewerken.

De tweede aanhaling is blijkbaar ontleend aan Gods belofte aan Jeremia, van een nieuw verbond met het huis van Israël en het huis van Juda – wat hier overeenkomt met geheel Israël. Het verenigde verbondsvolk zal voorgoed met de HERE verzoend worden: “Ik zal hun ongerechtigheid vergeven en hun zonde niet meer gedenken” (Jer 31:31-34).

Naast Paulus’ uitleg helpen deze twee aanhalingen ons de woorden “geheel Israël zal behouden worden” goed te begrijpen. Op het tijdstip waarop de roeping van mensen uit de heidenwereld haar resultaat heeft opgeleverd, en het door God vastgestelde aantal kinderen heeft voortgebracht, zal de Verlosser komen en het ongelovige Israël met Zich verzoenen. ‘Geheel Israël’ betekent, zoals gewoonlijk in de Schrift, Israël in zijn geheel, Israël als natie (1 Koningen 12:1; 2 Kronieken 1:1; Daniël 9:11); en wel in tegenstelling met het voorafgaande ‘overblijfsel’ en ‘uitverkoren deel’. Dit zegt niet dat alle Joden Christus bij zijn komst, en als gevolg van hun dramatische verlossing op de grote dag van hun benauwdheid, als hun Heiland zullen aanvaarden. Maar het houdt wel in, dat er voor hen die niet tot inzicht en bekering komen, geen plaats meer zal zijn in het gereinigde volk. Dit wordt bevestigd door Ezechiël’s profetie over de zuivering van het volk in de eindtijd: “Ik zal u onder de herdersstaf doen doorgaan en u brengen in de band van het verbond. Ik zal de weerspanningen uit u uitschiften en hen die tegen Mij overtreden hebben; wel zal Ik hen leiden uit het land waarin zij als vreemdelingen verblijven, maar in het land van Israël zullen zij niet komen. En u zult weten, dat Ik de HERE ben ... Want op mijn heilige berg, op de hoge berg Israël, luidt het woord van de Here HERE, daar zal het gehele huis Israël in zijn geheel Mij in het land dienen” (Ezech 20:37,38,40). Zoals Jesaja ook heeft gezegd: “Uw volk zal geheel uit rechtvaardigen bestaan” (Jes 60:21).

In de samenvattende conclusie, waarmee Paulus zijn diepzinnige uitleg van Israëls val en herstel afsluit, keert hij terug tot Gods heilsbelofte aan de aartsvaders van Israël. In zijn verklaring van de verlossing van Israël uit Egypte, had Mozes gezegd: “omdat de HERE u liefhad en de eed hield, die Hij uw vaders gezwoeren had, heeft de HERE u met een sterke hand uitgeleid en u verlost uit het diensthuis, uit de macht van Farao” (Deut 7:8). Paulus’ verklaring is hieraan gelijk:

“Zij zijn naar het evangelie vijanden om uwentwil, naar de verkiezing zijn zij geliefden omwille van de vaders. Want de genadegaven en de roeping van God zijn onberouwelijk. Want evenals u vroeger aan God ongehoorzaam was, maar nu ontferming hebt gevonden door hun ongehoorzaamheid, zo zijn ook dezen nu ongehoorzaam geworden, opdat door de u betoonde ontferming ook zij nu ontferming zouden vinden. Want God heeft hen allen onder ongehoorzaamheid besloten, om Zich over hen allen te ontfermen.” (Rom 11:28-32)

5A. Jezus' profetie op de Olijfberg

Enkele dagen voor zijn kruisdood zit Jezus met enkele discipelen op de Olijfberg, ten oosten van Jeruzalem, tegenover de tempel. De afgelopen dagen zijn bijzonder druk geweest, want Jezus heeft zijn laatste gelegenheid goed gebruikt de menigte Pascha vierende Joden in de druk bezochte tempelhof toe te spreken. Nu krijgen deze discipelen de gelegenheid vragen te stellen over wat voor hen zeer belangrijk is.

Een groot onheil nadert

Tijdens Jezus' leven op aarde was de indrukwekkende, door Herodes de Grote gebouwde, tempel op het grote plein, dat uittorende boven de woonwijken van Jeruzalem, het drukke centrum van de Joodse godsdienst. Joden reisden daarheen, vaak ook uit het buitenland – waar veel Joodse families al eeuwenlang leefden – om er één of meer van de drie jaarlijkse feesten te vieren. Bij zulke gelegenheden was de grote tempelhof een plaats van levendige activiteit: Pelgrims wisselden er hun vreemd geld, om de tempelbelasting te kunnen betalen, om er dieren of vogels voor hun offers mee te kopen, enzovoorts. 's Ochtends en 's middags woonden ze de tempeldiensten bij. In de tijd dat Hij onder zijn volk werkte, maakte Jezus van deze gelegenheid gebruik hen toe te spreken. In de grote zuilengangen rond de hof – die 's zomers bescherming boden tegen de zon en 's winters beschutting tegen koude, wind en regen – sprak Hij over de betekenis van zijn komst en Persoon, gaf Hij onvergetelijke antwoorden op velerlei vragen, en discussieerde Hij met de Hem vaak vijandige leidslieden. Hier deed Hij, in de laatste week van zijn aardse leven, een uiterste, helaas vergeefse, poging zijn volk tot inzicht en inkeer te brengen.

Toen Hij op de eerste dag van zijn bezoek Jeruzalem binnenreed, had Hij geweend over alle ellende die over de stad zou komen:

“Want er zullen dagen over u komen, waarin uw vijanden een bolwerk tegen u zullen opwerpen en u omsingelen en u van alle zijden in het nauw brengen, en zij zullen u en uw kinderen in u vertrappen en zij zullen in u geen steen op de andere laten, omdat u de tijd niet hebt opgemerkt, dat God naar u omzag.” (Luc 19:43,44)

In zijn dagelijkse toespraken in de tempelhof waarschuwde Jezus zijn luisteraars voor het onheil, dat zijn verwerping over hen zou brengen. Hij vertelde een doorzichtige gelijkenis over pachters van een wijngaard, die eerst de boodschappers van de eigenaar mishandelden en doodden, en daarna zelfs zijn zoon. Hij haalde de woorden aan van een psalmist, over een steen die de tempelbouwers in Israel verwierpen, maar die de HERE de allerbelangrijkste plaats in het heiligdom gaf. Het allerergste vertelde Hij niet op bedekte wijze, maar in duidelijke taal die niemand zou kunnen misverstaan:

“Daarom, Ik zeg u, dat het Koninkrijk van God van u zal weggenomen worden en het zal gegeven worden aan een volk, dat de vrucht daarvan opbrengt.” (Mat 21:43)

Tijdens dit dagelijkse onderwijs sprak Jezus de schriftgeleerden en Farizeeën in een felle rede toe. Daarin hekelde Hij hun verwerping van Gods dienaars, en waarschuwde Hij hen voor het oordeel dat het bloed van Gods profeten binnenkort over het volk zou brengen: “Maak ook u de maat van uw vaders vol! ... Voorwaar, Ik zeg u: Al deze dingen zullen komen over dit geslacht” (Mat 23:32,36).

Toen Hij zojuist voor de allerlaatste keer de tempel verliet, en de discipelen zijn aandacht vestigden op de pracht van de tempel met zijn enorme stenen, zei Hij tot hen: “Voorwaar, Ik zeg u, er zal hier geen steen op de andere gelaten worden, die niet zal worden weggebroken” (Mat 24:2).

De discipelen zijn door deze onverwachte woorden ongetwijfeld ontsteld. Mogelijk hadden ze de onderneming van Herodes de Grote, een nieuwe tempel van groter aanzien te laten bouwen, gezien

als Gods voorzienigheid in voorbereiding op de komst van de Messias en zijn Koninkrijk. Dan stond in ieder geval het beloofde bedehuis voor alle volken vast klaar.

Dit zal dan ook de reden zijn waarom drie van hen Hem nu, terwijl ze met Hem op de Olijfberg, recht tegenover de tempel, zitten, de gelegenheid gebruiken om nadere inlichtingen te vragen: "Zeg ons, wanneer zal dat gebeuren, en wat is het teken van uw komst en van de voleinding van de wereld?" (Mat 24:3). Op weg van Jericho naar Jeruzalem verwachtten sommige medepelgrims, dat Jezus dit keer het Koninkrijk van God zou uitroepen (Lucas 19:11). De discipelen weten nu dat er eerst een grote ramp moet komen, en in hun onzekerheid vragen zij Jezus een nadere verklaring van de toekomstige ontwikkelingen.

Een doorlopende profetie

Naar aanleiding van hun vragen spreekt Jezus uitvoerig over wat zijn discipelen te verwachten hebben. Zijn profetische rede is te vergelijken met de laatste profetie in het boek Daniël (hoofdstukken 10-12) in het Oude Testament, en het boek Openbaring aan het eind van het Nieuwe Testament.

Voordat er een periode van vierhonderd jaar zonder profeten aanbrak, tussen de tijd van het Oude en het Nieuwe Testament, gaf God Daniël een uitvoerige chronologische schets van toekomstige ontwikkelingen in en rondom Israël. Wat Daniël daarvan opschreef zou van onschatbare betekenis zijn voor gelovigen van die tijd, die onder andere de zware vervolging in de tijd van Antiochus Epifanes in de tweede eeuw voor onze jaartelling hadden te verduren, en betrokken zouden worden bij de daaruit voortvloeiende strijd van de Makkabeeën.

Voordat een veel langere periode zonder profeten en apostelen is begonnen, tussen zijn eerste komst in de wereld en zijn wederkomst in de eindtijd, geeft Christus zijn gemeente in het boek Openbaring een blik op ontwikkelingen die voor haar van groot belang zullen zijn, tijdens de lange periode van zijn afwezigheid: "om zijn dienstknechten te tonen wat spoedig moet gebeuren" (Op 1:1). Ook deze profetie kan uitgelegd worden als doorlopend, met tussendoor als bemoedigende visioenen met een vooruitblik op het Koninkrijk dat zeker zal komen.

Jezus' rede op de Olijfberg kan op dezelfde wijze worden beschouwd: een blik in de toekomst, waarin Hij de aandacht vooral richt op drie achtereenvolgende perioden, die van groot belang voor zijn volgelingen en voor Israël zouden zijn, met een aantal tussenzinnen met raad en aansporing, en een aansporing met betrekking tot hun verantwoordelijkheid.

Deze rede, volgens de versie die Matteüs 24 geeft, kan als volgt worden ingedeeld:

- 1-3 Inleiding
- 4-8 Het begin van de weeën
- 9-14 Waarschuwingen voor vervolgingen
- 15-22 De verwoesting van Jeruzalem en de tempel
- 23-28 Geen voorbarige verwachting van Christus' komst
- 29 Israëls val en verstrooiing
- 30-31 De komst van de Mensenzoon
- 32-33 De gelijkenis van de vijgenboom
- 34-35 De tijd van het oordeel
- 36-39 Oproep tot waakzaamheid
- 40-42 Weggenomen om met Christus te zijn
- 43-44 De waakzame heer van het huis
- 45-51 De trouwe en verstandige dienaar

De verkorte vorm, waarin deze in Marcus en Lucas bewaard is, valt in vier delen uiteen:

1. De tijd dat de weeën beginnen: Gebeurtenissen die zich in de wereld zouden voordoen, maar niet beschouwd moeten worden als voortekenen van Christus' wederkomst.
2. De tijd van een grote verdrukking: De verwoesting van Jeruzalem en eeuwenlange verstrooiing van de Joden.
3. De eindtijd: De toestand in de wereld, wanneer Hij komt in heerlijkheid.
4. De verantwoordelijkheid van zijn discipelen in de verwachting van zijn komst waakzaam te zijn in een slechte wereld.

De drie perioden zullen we nu nader bekijken.

Het begin van de weeën

Terwijl Hij zijn profetische blik eerst over algemene toekomstige ontwikkelingen in de wereld laat gaan, spreekt Jezus over oorlogen en geruchten van oorlogen, conflicten onder de volken, hongersnoden, pestziekten en aardbevingen. Omdat Hij in zijn rede melding maakt van zulke dingen, zijn zulke gebeurtenissen vaak gezien als voortekenen van zijn wederkomst. Bij nauwkeuriger lezen, blijkt echter dat deze dingen juist niet als directe voortekenen van Christus' komst beschouwd moeten worden, maar als deel van ontwikkelingen en fenomenen die zich in de loop van het wereldgebeuren zouden voordoen: "Zie toe [let op], dat niemand u verleide! ... Zie toe, wees niet verontrust; want dat moet gebeuren, maar het einde is het nog niet ... Maar dat alles is het begin van de weeën ... Dan zullen ... En dan zullen... Maar wie volhardt tot het einde, die zal behouden worden ... en dan zal het einde gekomen zijn" (Mat 24:4-14). Dit is kennelijk de periode van een zuchtend verlangen naar zijn komst, waarover Jezus al eerder heeft gesproken (Luc 17:22), zonder aanduidingen dat deze aanstaande is. De rampen die zullen komen, gaan vooraf aan een tijd van grote verdrukking. Ze zijn vooral kenmerkend voor de periode van omstreeks veertig jaar tussen Christus' opstanding en de val van de Joodse natie in het jaar 70. Het bewijs van de genoemde verschijnselen is zelfs uit terloopse vermeldingen in het Nieuwe Testament te halen. Maar het is ook de tijd waarin discipelen hun roeping trouw moeten blijven; bereid het evangelie te verkondigen, ondanks vervolging en vervreemding van hun dierbaren, in de pijnen van de weeën die een geboorte voorafgaan (Mat 24:7-14):

"Want volk zal opstaan tegen volk, en koninkrijk tegen koninkrijk, en er zullen nu hier, dan daar, hongersnoden en aardbevingen zijn [volgens Lucas' versie ook pestziekten en onlusten]; maar dat alles is het begin van de weeën. Dan zullen zij u overleveren aan verdrukking en zij zullen u doden, en u zult door alle volken gehaat worden omwille van mijn naam. En dan zullen velen ten val komen en zij zullen elkaar overleveren en elkaar haten. En vele valse profeten zullen opstaan en velen zullen zij verleiden. En omdat de wetsverachting toeneemt, zal de liefde van de meesten verkillen. Maar wie volhardt tot het einde, die zal behouden worden. En dit evangelie van het Koninkrijk zal in de gehele wereld gepredikt worden tot een getuigenis voor alle volken, en dan zal het einde gekomen zijn."

Hongersnood

Als voorbeeld van de broederlijke relatie tussen de allereerste gemeente in Jeruzalem en de eerste gemeente in de heidenwereld, die in Antiochië, vertelt Lucas over de ondersteuning die naar Jeruzalem werd gebracht, omdat er een grote hongersnood was voorzien: "En in die dagen kwamen profeten uit Jeruzalem in Antiochië; en één van hen, genaamd Agabus, stond op en gaf door de Geest te kennen, dat een grote hongersnood zou komen over het gehele rijk, die dan ook gekomen is [en dit is een historisch feit] onder Claudius ..." (Hand 11:27,28).

Valse messiassen en valse profeten

Dankzij de vergissing van de Romeinse hoofdman, die Paulus na de rel in de tempelhof in Jeruzalem arresteerde, weten we van ten minste één geval van een misleider van de Joden: "Bent u dan niet de Egyptenaar, die deze dagen oproer maakte en de vierduizend bandieten deed uittrekken naar de woestijn?" (Hand 21:38). In zijn boek *De Joodse Oorlogen* vertelde Flavius Josephus, de Joodse geschiedschrijver uit de eerste eeuw, dat deze man drie jaar eerder een menigte Joden in de woestijn

had samengebracht, om naar de Olijfberg te gaan, in de verwachting Jeruzalem door een wonder binnen te zullen treden. Josephus noemde hem 'een valse profeet', en zijn verhaal brengt Jezus' waarschuwing in herinnering: "En vele valse profeten zullen opstaan en velen zullen zij verleiden"; "Indien men dan tot u zegt: Zie, Hij is in de woestijn, ga er niet heen" (Mat 24:24-26). Andere voorbeelden van de valse messiassen waarover Jezus had gesproken, en die dus niet altijd duidelijk te onderscheiden zijn van valse profeten, worden vermeld door Gamaliël, de rabbi in Jeruzalem van wie Paulus zijn opleiding had gekregen, als hij een zekere 'Theudas' en ook 'Judas de Galileeër' noemt (Handelingen 5:34 en verder).

Vervolging

Jezus zegt ook: "Dan zullen zij u overleveren aan verdrukking en zij zullen u doden, en u zult door alle volken gehaat worden omwille van mijn naam" (Mat 24:9). Van het begin af hebben de apostelen en andere verkondigers van het evangelie vervolgingen moeten ondergaan. Dit blijkt meer dan eens uit Lucas' verslag in de Handelingen van de apostelen:

"Zij [de Joodse raad] sloegen de handen aan de apostelen en zetten hen in het huis van bewaring." (Hand 5:18)

"En zij stenigden Stefanus ... En er ontstond in die tijd een zware vervolging tegen de gemeente in Jeruzalem en allen werden verstrooid over de streken van Judea en Samaria, met uitzondering van de apostelen." (Hand 7:59; 8:1)

"En Saulus, nog dreiging en moord blazend tegen de discipelen van de Here ..." (Hand 9:1)

"En omstreeks die tijd sloeg koning Herodes de hand aan sommigen van de gemeente om hun kwaad te doen. En hij liet Jakobus, de broeder van Johannes, ter dood brengen met het zwaard." (Hand 12:1,2)

Evangelieverkondiging

Het laatste kenmerk van deze periode, die een grote verdrukking zou voorafgaan, is de prediking van het evangelie overal op aarde: "En dit evangelie van het Koninkrijk zal in de gehele wereld gepredikt worden tot een getuigenis voor alle volken" (Mat 24:14). Na zijn opstanding geeft Christus de apostelen opnieuw de opdracht het evangelie van het Koninkrijk aan alle volken te brengen: "Ga heen in de gehele wereld, verkondig het evangelie aan de gehele schepping" (Mar 16:15). Dertig jaar later kan Paulus in een brief naar Rome schrijven over zijn voornemen daarheen te gaan: "Zo heb ik, van Jeruzalem uit rondreizende tot Illyrië toe, de prediking van het evangelie van Christus volbracht ... maar nu, nu mij in deze streken geen arbeidsveld meer overblijft en ik sedert tal van jaren verlangend ben tot u te komen, zodra ik naar Spanje reis ..." (Rom 15:19,23). Vanuit Rome schrijft de apostel een brief aan de gemeente in Kolosse, waaruit blijkt dat het evangelie overal in de toenmalige wereld (het Romeinse Rijk?) bekend is geworden: "Immers, in de gehele wereld draagt het [het zaad van het evangelie] vrucht en groeit het op, zoals ook bij u" (Kol 1:6). Nog duidelijker zijn de woorden die kennelijk zijn geschreven vanuit de herinnering aan Jezus' bevel na zijn opstanding: "verkondig het evangelie aan de gehele schepping: ... de hoop van het evangelie, dat u gehoord hebt en dat verkondigd is in de gehele schepping onder de hemel" (Kol 1:23).

Conclusie

Uit dit getuigenis van het Nieuwe Testament, en ook uit wat we uit andere bronnen over de geschiedenis van de eerste eeuw weten, kan er geen twijfel over bestaan dat alle verschijnselen waarover Jezus sprak, in de periode van omstreeks veertig jaar tussen zijn opstanding en de verwoesting van Jeruzalem, voorkwamen.

Deze conclusie sluit de mogelijkheid niet uit dat er andere Bijbelse profetieën zijn, die aangeven dat zulke fenomenen ook in latere tijden zouden voorkomen. Openbaring 6 is er een voorbeeld van, waar het eerste van vier paarden, een wit, mogelijk de verkondiging van het evangelie in de wereld symboliseert, het tweede oorlogen en onlusten, het derde hongersnood en het vierde pestziekten,

gevolgd door een vijfde visioen van vervolging, en een zesde van een grote aardbeving. Dat deze profetie niet gelijk is aan die van Jezus op de Olijfberg, blijkt onder andere uit de reden hiervoor: "De Here, de God van de geesten van de profeten, heeft zijn engel gezonden om zijn knechten te tonen wat spoedig gebeuren moet. En zie, ik kom spoedig" (Op 22:6). In Jezus' rede op de Olijfberg zijn de verschijnselen die Hij noemt juist geen aanduiding dat zijn wederkomst aanstaande is: "Het einde is het nog niet ... maar dat alles is het begin van de weeën ... Wie volhardt tot het einde, die zal behouden worden ... en dan zal het einde gekomen zijn" (Mat 24:6-14). En na zo te hebben gesproken over dit begin van de weeën, gaat Jezus in op het gevolg hiervan, door te spreken over angstwekkende gebeurtenissen als de belegering, ontheiliging en verwoesting van Jeruzalem, en de ondergang van de natie Israël, gevolgd door langdurige en wereldwijde verstrooiing, tot zijn wederkomst.

Een grote verdrukking

Jezus leidt zijn profetie hierover in met de woorden: "Wanneer u dan de gruwel van de verwoesting, waarvan door de profeet Daniël gesproken is, op de heilige plaats ziet staan – wie het leest geve er acht op – laten wie in Judea zijn, vluchten naar de bergen ... Want er zal dan een grote verdrukking zijn, zoals er niet geweest is van het begin van de wereld tot nu toe en nooit meer wezen zal" (Mat 24:15,16,21). Lucas geeft in zijn evangelie, dat hij blijkbaar vooral schreef voor niet-Joodse lezers, die de Oudtestamentische uitdrukking 'de gruwel van verwoesting' mogelijk niet zouden begrijpen, die duidelijkere woorden van Jezus: "Zodra u nu Jeruzalem door legerkampen omsingeld ziet, weet dan, dat zijn verwoesting nabij is. Laten dan die in Judea zijn, vluchten naar de bergen ..." (Luc 21:20,21). De Joodse geschiedschrijver Josephus vertelde in de eerste eeuw over de optimistische verwachting van veel Joden in de belegerde stad, dat de Romeinen er niet in zouden slagen de sterk verdedigde vesting te veroveren. Maar Christus' discipelen wisten ruim van tevoren dat stad en tempel in Gods oordeel verwoest zouden worden, en bereid zijn te vluchten als de gelegenheid zich zou voordoen.

In het boek Daniël, waar Jezus naar verwijst, komt drie maal een profetie over verwoesting voor.

De vermelding in de laatste profetie in het boek Daniël heeft kennelijk betrekking op een kleinschalige tussen 175-164 voor onze jaartelling door Antiochus Epifanes, de koning van Syrië. "Dan zullen strijdmachten door hem op de been gebracht worden" (Dan 11:31a). In 167 voor onze jaartelling, tegen het eind van zijn regering, probeerde hij de Joodse godsdienst uit te roeien: de sabbatsviering en besnijdenis werden verboden en de dagelijkse offers beëindigd. Hij bouwde daarna een brandofferaltaar in de tempelhof, gewijd aan Zeus Olympios: "zij zullen het heiligdom, de vesting, ontheiligen, het dagelijks offer doen ophouden en een gruwel oprichten, die verwoesting brengt" (vs. 31b).

Gabriël vertelde Daniël dat, tegen het einde van een periode van zeventig zevens (490 jaar – zie Deel 3 Bijlage G), Messias de Vorst, om de ongerechtigheid te verzoenen en eeuwige gerechtigheid te brengen, als onschuldige uitgeroeid zou worden en Gods verbond bekrachtigen. Daarna zou het volk van een vorst die komen zal, de stad en het heiligdom "te gronde richten", "en op een vleugel van gruwelen zal een verwoester komen, en wel tot aan de voleinding toe, en waartoe vastbesloten is, dat zal zich uitstorten over wat woest is" (Dan 9:24-27). Deze profetie ging niet in vervulling met Antiochus Epiphanes, want hij leefde vóórdat Christus kwam, terwijl hier wordt bekendgemaakt wat na de komst van de Gezalfde, de Messias, zal gebeuren.

De andere plaats waar over deze 'gruwel' gesproken wordt, voegt weinig informatie toe, maar stelt het gebeuren vast als beginpunt van een bepaalde tijdsperiode: "En van de tijd af dat het dagelijks offer wordt gestaakt en een gruwel wordt opgericht, die verwoesting brengt, zijn het duizend tweehonderd en negentig dagen" (Dan 12:11).

De woorden in Daniël, waar de Here Jezus aan denkt als Hij over de gruwel van de verwoesting spreekt, zijn dus vooral die van het eind van Daniël 9. Hij ziet in het genadeloze optreden van de Romeinse macht de vervulling van wat de engel Gabriël tot Daniël zei: "het volk van een vorst die

komen zal, zal de stad en het heiligdom te gronde richten" (vs. 26). Tot tweemaal toe wordt daar gezegd dat tot de verwoesting vast besloten is, wat op zichzelf een ernstige straf aangeeft.

Jezus' profetische beschrijving in zijn rede op de Olijfberg toont hoe erg dit oordeel zou zijn: "Want er zal grote nood zijn over het land en over dit volk, en zij zullen vallen door de scherpte van het zwaard en als gevangenen weggevoerd worden onder alle heidenen, en Jeruzalem zal door heidenen vertrapt worden, totdat de tijden van de heidenen zullen vervuld zijn" (Luc 21:23,24). Na de inname van Jeruzalem, in het jaar 70, staken de Romeinen de tempel in brand, braken de rest af, en verwoestten een deel van de stad. Het verwoestingsproces werd later voortgezet, tot Micha's profetie letterlijk in vervulling ging: "Daarom zal om uwentwil Sion als een akker worden omgeploegd, en Jeruzalem zal worden tot puinhopen, ja de tempelberg tot woudhoogten" (Micha 3:12).

De oplettende lezer zal hebben opgemerkt, dat de 'gruwel' niet alleen de verwoesting zelf was. In dat geval zou Jezus niet hebben gezegd: "Wanneer u de gruwel van de verwoesting ... op de heilige plaats ziet staan" (Mat 24:15). De 'gruwel' zou verschijnen vóórdát de verwoesting had plaatsgevonden, want zodra de discipelen die zagen, moesten ze naar de bergen vluchten. De discipelen moesten bidden dat het teken niet op een sabbat kwam, wanneer het reizen moeilijk zou zijn – want ze mochten niet tot de volgende dag wachten – en ook dat het niet in de winter kwam, wanneer de wegen onbegaanbaar zouden zijn.

Wat zou dit teken kunnen zijn? Lucas schreef in plaats van "de gruwel van verwoesting": "Zodra u nu Jeruzalem door legerkampen omsingeld ziet, weet dan, dat zijn verwoesting nabij is. Laten dan die in Judea zijn vluchten naar de bergen" (Luc 21:20). Boven de legerkampen rond de stad zouden de Joden de veldtekens van het leger zien, met een arend en de letters SPQR, van de Romeinse Senaat en het Romeinse volk. Het opstellen van vaandels van een heidense macht in het heilige gebied van Jeruzalem was op zichzelf een gruwel. Nog erger was het opstellen daarvan in de tempel zelf, nadat de strijd voorbij was, toen er heidense offers werden gebracht om de overwinning te vieren.

F.F.Bruce schreef hierover in zijn Geschiedenis van het Oude Israël:

'Toen het tempelgebied door de Romeinen was veroverd en het heiligdom zelf nog in brand stond, brachten de soldaten de vaandels van hun legioenen binnen het heilige gebied, plaatsten ze tegenover de oostpoort en brachten er offers aan, waarbij zij Titus tot imperator (zegevierend bevelhebber) uitriepen. De Romeinse gewoonte van offeren aan hun vaandels was al door een Joods schrijver veroordeeld als een symptoom van hun heidense arrogantie, maar het feit dat men nu een dergelijk offer in de tempelhof had gebracht, was wel de zwaarste belediging van de God van Israël. Deze daad, die volgde op de stopzetting van het dagelijkse offer drie weken daarvoor, moet vele Joden, en kennelijk ook Josephus, zijn voorgekomen als een nieuwe, definitieve vervulling van Daniël's visioen over een tijd waarin het voortdurend brandoffer zou worden weggenomen en de gruwel van de verwoesting zou worden opgesteld'.

De gruwel waarover Jezus spreekt zijn de vaandels van de Romeinse legers, de zichtbare tekens van de goddelijke macht van het heidense Rome. Lucas geeft Jezus' woorden over het begin van de verwoesting, toen de legers van Rome bezig waren te doen wat Jezus bij een andere gelegenheid had gezegd: "een bolwerk tegen u opwerpen en u omsingelen [de grondtekst geeft aan dat de omsingeling nog niet volledig was] en u van alle zijden in het nauw brengen" (Luc 19:43). De plaatsing van deze vaandels in de legerkampen rond Jeruzalem zou een allerlaatste waarschuwing voor Christus' volk zijn de ten ondergang gedoemde stad te verlaten. Nadat een eind was gekomen aan de dagelijkse offers, en een groot deel van de stad in handen van de vijand was gekomen, hebben de overwinnaars de tempel in brand gestoken, en daarna hun vaandels op de heilige plaats van de hof gezet om ze te aanbidden. Matteüs vertelt hier wat Jezus zei over het vernederende einde van deze aanval. Voor een Jood had er niets erger kunnen zijn dan zo'n schokkende heiligschennis op de plaats waar alleen de priesters van Gods verbondsvolk mochten komen. De gehele stad werd vervolgens

verwoest en de muren omvergehaald. Van de nog in leven zijnde bewoners van de stad werden velen om het leven gebracht, en anderen als slaven verkocht, of over verschillende Romeinse provincies verspreid om gebruikt te worden in de gevechten in de arena's.

Terecht beschrijft Jezus deze vreselijke gebeurtenis als een 'grote verdrukking'. Hij spreekt hierover als Gods oordeel over een volk, dat de maat van zijn zonde vol heeft gemaakt: "Maak ook u de maat van uw vaders vol ... opdat over u kome al het rechtvaardige bloed ... van Abel tot Zacharia ... Voorwaar, Ik zeg u: Al deze dingen zullen komen over dit geslacht" (Mat 23:32,35,36). De bijzonderheden van tijd en plaats in Jezus' raad, bevestigen dat Hij sprak over een toestand in Jeruzalem en Judea tijdens de eerste eeuw, en niet over de laatste dagen voor zijn wederkomst.

De hemellichamen verduisterd

Ten slotte zei Jezus, als afsluiting van deze tijd van benauwdheid voor Israël: "Meteen na de verdrukking van die dagen zal de zon verduisterd worden en de maan zal haar licht niet geven en de sterren zullen van de hemel vallen en de machten van de hemel zullen wankelen" (Mat 24:29). Zulke taal over het verdwijnen van de hemellichamen komt op een aantal plaatsen in Oudtestamentische profetie voor, als aanduiding van de val van een Rijk. In Jesaja's profetie over de ondergang van Babel, bijvoorbeeld, staat: "Want de sterren en de sterrenbeelden van de hemel doen hun licht niet stralen, de zon is bij haar opgang verduisterd en de maan laat haar licht niet schijnen ... En Babel, het sieraad van de koninkrijken, de trotse luister van de Chaldeeën, zal worden als Sodom en Gomorra, toen God ze onderstboven keerde" (Jes 13:10,19). Op vergelijkbare wijze voorzegde Ezechiël de val van Egypte: "Wanneer Ik u uitblus, versluis Ik de hemel en verduister Ik de sterren, de zon overdek Ik met wolken, en de maan doet haar licht niet schijnen. Alle stralende lichten aan de hemel verduister Ik ... Als Ik van Egypte een woestijn maak" (Ezech 32:7,8,15).

Het zijn niet alleen de heidense rijken waarvan de ondergang op deze wijze wordt voorzegd. In een profetie tegen Israël zei Joël: "de zon en de maan worden zwart en de sterren trekken haar glans in ... want groot is de dag van de HERE en zeer geducht! Wie zal hem verdragen?" (Joël 2:10,11); "De zon zal veranderd worden in duisternis en de maan in bloed, voordat de grote en geduchte dag van de HERE komt" (2:31). De profetie is in eerste instantie vervuld bij de verovering van het kleine Godsrijk door Babel in 587 voor onze jaartelling, toen de laatste koning – tot op de huidige dag – werd afgezet. Jezus' woorden dat zoiets zou gebeuren meteen na de grote verdrukking in Israël in het jaar 70, geven aan dat daarmee de Joodse natie ten einde zou komen. Zo is het gebleven tot in het midden van de twintigste eeuw, toen in 1948 de Staat Israël werd uitgeroepen. Nogmaals geeft Lucas ons een meer letterlijke beschrijving van de langdurige ondergang van Israël: "Want er zal grote nood zijn over het land en toorn over dit volk, en zij zullen vallen door de scherpste van het zwaard en als gevangenen weggevoerd worden onder alle heidenen, en Jeruzalem zal door heidenen vertrappt worden, totdat de tijden van de heidenen zullen vervuld zijn" (Luc 21:23,24).

Er zijn vele pogingen gedaan Joël 2:9, over de verwoesting van Jeruzalem, op de eindtijd toe te passen. Maar afgezien van andere ernstige bezwaren – onder andere de woorden "meteen na de verdrukking van die dagen" – zal de verduistering van de koninkrijken van deze wereld de wederkomst van Christus niet voorafgaan, zoals in Jezus' profetie, maar zal het gevolg daarvan zijn, wanneer Hij alle heerschappij, alle macht en kracht onttroond zal hebben (1 Korintiërs 15:24).

Tot dusver heeft Jezus een uitvoerig antwoord gegeven op de vraag: "Wanneer zal dat gebeuren [dat wil zeggen de verwoesting van de tempel] zodat er hier geen steen op de andere zal gelaten worden, die niet zal worden weggebroken". Hij had al verteld, dat dit zou gebeuren vóór het eind van die generatie, en zou dit later in zijn rede nog een keer nadrukkelijk zeggen: "Voorwaar, Ik zeg u, dit geslacht zal beslist niet voorbijgaan, voordat dit alles gebeurt" (Mat 24:34). Hij had gesproken over de weeën die aan deze crisis vooraf zouden gaan, en zijn volgelingen de raad gegeven te vluchten als de storm over Israël zou komen. Uit dit alles kunnen we dus vaststellen, dat het grote teken

voor gelovigen in de eerste eeuw de verwoesting van Jeruzalem was. Pas daarna zouden zij de verlangde wederverschijning van Christus mogen verwachten.

De derde fase van Jezus' ontvouwing van toekomstige ontwikkelingen heeft betrekking op de eindtijd. Deze zal in de volgende afdeling worden behandeld.

Afdeling 2

Het teken voor de christenen

*Leer dan van de vijgeboom deze les:
Wanneer zijn hout al zacht wordt, en de bladeren doet uitspruiten,
weet u daaraan, dat de zomer nabij is.
Zo moet ook u, wanneer u dit alles ziet, weten, dat het nabij is, voor de deur.
(Matteüs 24:32,33)*

- 5B. Jezus' profetie op de Olijfberg
- 6. Israël keert terug naar eigen land
- 7. Aanval uit het noorden
 - A. Assur
 - B. Ezechiël en de aanval uit het noorden
 - C. Daniël en de koning van het Noorden
- 8. Alle volken trekken op naar Jeruzalem

5B. Jezus' profetie op de Olijfberg (vervolg)

De derde fase van Jezus' ontvouwing van toekomstige ontwikkelingen heeft betrekking op de eindtijd. Al eerder hebben we gezien, dat de lange periode van de verwoesting van het heilige land, terwijl de Joden overal op aarde verstrooid zouden zijn, in Daniël 11 werd overgeslagen. De profetie gaat van de verwoesting van de vesting Jeruzalem in vers 39, in het volgende vers direct over naar de situatie in de eindtijd. Zo is het ook in Jezus' rede op de Olijfberg. Wat er zal gebeuren als het langdurige tijdperk van het vertrappen van Jeruzalem ten einde komt, geeft Hij in de daaropvolgende verzen aan: "En er zullen tekenen zijn aan zon en maan en sterren, en op de aarde radeloze angst onder de volken vanwege het bulderen van zee en branding ... (Luc 21:25).

Tekenen aan zon en maan en sterren is iets anders dan hun verdwijning van de hemel. Jezus gebruikte de beeldtaal, die Hij kort hiervoor ook had gebruikt, hier opnieuw. Nu niet met betrekking tot het Jodendom van de eerste eeuw, maar tot de wereld van de eindtijd. Hiervoor had Hij een zeer goede reden. Deze beeldspraak om de ondergang van het een of andere Rijk op aarde aan te geven, leent zich namelijk bij uitstek om het einde van alle menselijke Rijken, die plaats moeten maken voor het Koninkrijk van Christus, te voorzeggen. Dus de vervulling hiervan zal pas later komen, als Christus zijn Koninkrijk over de gehele aarde vestigt en alle menselijke heerschappijen weggevaagd worden als kaf van een dorsvloer (Daniël 2:35). Zon, maan en sterren geven hun licht nog, maar de Rijken die zij symboliseren wankelen.

Kenmerkend voor de wereld van de eindtijd zou "radeloze angst onder de volken" zijn. Het woord 'radeloze' in de grondtekst, komt in geschriften voor met de betekenis van iemand die ten einde raad is, zich geen raad meer weet, tijdens een crisis geen uitweg ziet. De profetie vindt een treffende vervulling in een wereld die in verlegenheid is gekomen door de onoplosbaarheid van zelf veroorzaakte problemen. De wereld is in een impasse geraakt, ziet geen uitweg meer.

Jezus gaf als reden voor de "radeloze angst": "het bulderen van zee en branding". Dit kan letterlijk bedoeld zijn – denk aan de snel stijgende verhoging van de zeespiegel door smeltend ijs – maar ook een beeld zijn van angstaanjagende chaotische toestanden; want Hij vervolgde: "terwijl de mensen bezwijmen van vrees en angst voor de dingen, die over de wereld komen" (Luc 21:26). De profeet Jesaja zei eens: "de goddelozen zijn als de zee, zo opgezweept, dat zij niet tot rust kan komen, en waarvan de wateren slijk en modder opwoelen" (Jes 57:20). Vanaf de dageraad van het menselijke leven levert de geschiedschrijving droevige berichten over voortdurende strijd, conflicten en opstanden tegen de overheersing en onderdrukking door machthebbers. Zo is het ook in deze tijd, maar met dit verschil dat het eeuwenoude streven krachtiger en effectiever wapens ter beschikking te hebben als de (vermeende) tegenstander, als eindproces projectielen heeft opgeleverd die in staat zijn de mooie aarde, die God ons heeft gegeven om op te leven, tot een dode woestijn te maken. Daarnaast worden gebieden op aarde bedreigd en beheerst door terreurbewegingen van nietsontziende fanatici en nergens voor terugdeinzende criminelen. Een psalmist in Israël heeft het directe gevolg van Gods bestijging van de wereldtroon op deze wijze beschreven: "vast staat nu de wereld, zij wankelt niet" (Ps 93:1). Met dit woord 'wankelen' beschreef Jezus de toestand in de wereld vlak voordat Hij als Wereldkoning zal verschijnen: "de machten van de wereld zullen wankelen. En dan zullen zij de Mensenzoon zien komen op een wolk, met grote macht en heerlijkheid" (Luc 21:27).

De les van de vijgenboom

In zijn eigen profetie over de eindtijd heeft Jezus niet over ontwikkelingen in het land Israël gesproken. Een vijgenboom is in de boeken van de profeten het symbool van Israël. Het wonder van het, binnen enkele uren na een vloek die Jezus daarover uitsprak, verdorren van de vijgenboom buiten Jeruzalem, heeft daarom de doorzichtige betekenis van de dramatische ondergang van de Joodse natie. Het is dan ook redelijk in zijn woorden over het uitlopen van de vijgenboom een bedekte aanwijzing te zien van Israëls terugkeer naar zijn land, na vele eeuwen van verstrooiing:

“Leer dan van de vijgeboom deze les: Wanneer zijn hout al week wordt en de bladeren doet uitspruiten, weet u daaraan, dat de zomer nabij is. Zo moet ook u, wanneer u dit alles ziet, weten, dat het nabij is, voor de deur.” (Mat 24:32,33)

Dat de periode van Israëls verstrooiing langdurig zou zijn, geeft Jezus aan met de woorden: “Jeruzalem zal door heidenen vertrapt worden, totdat de tijden van de heidenen zullen vervuld zijn” (Luc 21:24). Maar in dat woord ‘toldat’ ligt een belofte van herstel: aan de vertrapping zal een einde komen, en het volk wordt hersteld in het land van hun voorvaderen. Nu de Joden in hun land terug zijn, geeft dit aan dat het tijdperk van heidense overheersing van Jeruzalem ten einde is gekomen.

De vlijmscherpe rede van enkele dagen daarvoor, waarin Jezus de huichelarij van de religieuze leiders hekelde, en sprak over het oordeel dat zou komen op het moment dat zij de maat van hun slechtheid vol gemaakt zouden hebben, eindigt ook met zo’n positieve belofte van uiteindelijke zegen: “u zult Mij van nu aan niet meer zien, totdat u zegt: Gezegend Hij, die komt in de naam van de Here!” (Mat 23:39). De woorden komen uit Psalm 118, waaruit Jezus eerder die week in zijn redevoeringen in de tempelhof ook al had aangehaald: “De steen die de bouwlieden versmaad hebben, is tot een hoeksteen geworden” (Ps 118:22). In die tijd was het volk blind, maar als zij in de eindtijd tot inzicht en geloof zijn gekomen, kunnen zij zeggen: “van de HERE is dit gebeurd, het is wonderlijk in onze ogen” (vs. 23), en hun Heiland en Koning de stad binnenhalen met gejuich: “Dit is de dag die de HERE gemaakt heeft; laten wij juichen en ons daarover verheugen ... Gezegend Hij, die komt in de naam van de HERE” (Ps 118:24).

Het teken van de eindtijd

In deze tijd kunnen we dus terugblikken op Jezus’ profetie op de Olijfberg, en vaststellen dat alles in vervulling is gegaan, met uitzondering van het allerbelangrijkste: zijn komst op de wolken met grote macht en heerlijkheid. Hij had eerst gesproken over wat de discipelen te verwachten hadden, tijdens de periode van veertig jaar na zijn hemelvaart. De hongersnoden, pestziekten, aardbevingen, valse profeten, valse messiassen, en de evangelieverkondiging, waren (en zijn) dus niet bedoeld als tekenen van zijn wederkomst, maar – zoals Hij zei – het begin van de weeën. Deze profetie is dus al lang in vervulling gegaan. Vervolgens had Jezus in bijzonderheden gesproken over de verwoesting van Jeruzalem, de ondergang van de natie Israël, en de langdurige, wereldwijde verstrooiing van de Joden. Dit alles noemde Hij “een grote verdrukking”, en ook deze profetie is intussen geschiedenis geworden. In de derde plaats sprak Jezus over het herstel van Israël, met het aflopen van de tijden van heidense heerschappij over Jeruzalem, en in een tijd van angst en onzekerheid die zijn wederkomst voorafgaat. De conclusie dan is, dat het grote teken van Gods oordeel in de eerste eeuw de verwoesting van Jeruzalem en de verstrooiing van de Joden was. Het grote teken in de eindtijd echter, is het herstel van Israël in zijn land.

Met dat herstel is de situatie ontstaan waarin God Zich zal openbaren, zodat iedereen op aarde de HERE zal leren kennen. Een situatie waarover de profeten in Israël veel hebben gesproken.

Let op uzelf

Met deze profetische beschouwing moedigde Jezus zijn discipelen aan te letten op de voortekenen van zijn wederkomst. Hij zei vooraf wat de toestand in de eindtijd zou zijn en wat er in die tijd zou gebeuren, opdat zij aangespoord zouden worden zich voor te bereiden op de grote ontmoeting met hun Here: “Wanneer deze dingen beginnen te gebeuren, richt u op en hef uw hoofden omhoog, want uw verlossing komt dichterbij” (Luc 21:28).

Dezelfde waakzaamheid moesten de discipelen tonen in hun gedachten en daden: “Zie toe op uzelf, dat uw hart nimmer bezwaard worde door roes en dronkenschap en zorgen voor levensonderhoud” (vs. 34).

6. Israël keert teug naar eigen land

Zowel Jeremia in de zevende eeuw voor onze jaartelling, als Paulus in de eerste eeuw, verwachtte de verwoesting van Jeruzalem en de wegvoering van velen van Israël uit hun land. De profeet voorzag de wrede aanvallende macht van Babel, de apostel de ondergang van Israël door de nog veel meedogenlozere legers van Rome. Beiden zagen hierin Gods straffend oordeel, over een generatie die zijn roeping niet waard was.

De langdurige verstrooiing van Israël

De vreselijke ramp in het jaar 70 markeerde het feit dat voor God de maat van de zonde van de Joden vol was geworden, door hun koppige verwerping van het woord van God, gesproken door Christus en zijn apostelen (Matteüs 23:32; 1 Tessalonicenzen 2:16). Maar voordat het zover was, vertelde Joël, zou de HERE Zijn Geest op Zijn dienaars uitstorten, zodat zij een tijdlang een krachtig beroep op Zijn volk zouden doen de Naam van de HERE aan te roepen, opdat wie dat wilde uit dat verkeerde geslacht behouden zou worden (Joël 2:28-32; Handelingen 2:17 en verder).

God houdt eeuwig vast aan Zijn verbond met Israël

Jeremia en Paulus hebben, als woordvoerders van de HERE, de verzekering gegeven, dat Hij Zijn uitverkoren volk nooit zal verstoten, zoals een man zijn ontrouwe vrouw wegstuurt. Paulus geeft antwoord op zijn eigen vraag hierover, door heel direct te zeggen: "God heeft zijn volk niet verstoten, dat Hij tevoren gekend heeft" (Rom 11:2). Jeremia zei nog nadrukkelijker: "Want Ik ben met u, luidt het woord van de HERE, om u te verlossen; want Ik zal met alle volken waaronder Ik u verstrooid heb, voorgoed afrekenen, maar met u zal Ik niet voorgoed afrekenen, maar naar recht u tuchtigen, al zal Ik u zeker niet vrij laten uitgaan" (Jer 30:11).

Een sterkere verzekering van de altijddurende relatie van God met Israël, dan de koppeling hiervan met de eeuwige omwenteling van de hemellichamen in hun vaste banen, is haast ondenkbaar:

"Zo zegt de HERE, die de zon overdag tot een licht geeft, die de maan en sterren vaststelt tot een licht in de nacht, die de zee opzweept, dat haar golven bruisen, wiens naam is HERE van de hemelse legermachten: Als deze verordeningen voor mijn ogen zullen wankelen, luidt het woord van de HERE, dan zal ook het nageslacht van Israël ophouden alle dagen een volk te zijn voor mijn ogen. Zo zegt de HERE: als de hemel boven te meten is en de fundamenten van de aarde beneden na te speuren zijn, dan zal Ik heel het nageslacht van Israël verwerpen om al wat zij gedaan hebben, luidt het woord van de HERE." (Jer 31:35-37)

Een keer in het lot van Israël

Beide Testamenten vestigen de aandacht op het tijdstip waarop een totale verandering in de toestand van Israël zal komen.

Het Nieuwe Testament luidt deze overgang in met het woord 'totdat':

"Jeruzalem zal door heidenen vertrapt worden, totdat de tijden van de heidenen vervuld zijn" (Luc 21:24);

"U zult Mij van nu aan niet meer zien, totdat u zegt: Gezegend Hij, die komt in de naam van de Here" (Mat 23:39);

"een gedeeltelijke verharding is over Israël gekomen totdat de volheid van de heidenen binnengaat" (Rom 11:25).

Het Oude Testament geeft deze tijd aan met de woorden: "een keer in het lot brengen". Ze komen voor het eerst voor in een rede van Mozes, nadat hij sprak over de rampzalige gevolgen voor Israël van ontrouw aan Gods verbond:

“Wanneer dan al deze dingen over u komen, de zegen en de vloek, die ik u voorgehouden heb, en u dit ter harte neemt te midden van al de volken, naar wier gebied de HERE, uw God, u verdreven heeft ... dan zal de HERE, uw God, in uw lot een keer brengen en Zich over u ontfermen.” (Deut 30:1,3)

Eeuwen later mocht Jeremia met dezelfde woorden de belofte geven, dat het kleine Godsrijk – dat voor de ondergang stond – weer hersteld zou worden: “Want zie, de dagen komen, luidt het woord van de HERE, dat Ik in het lot van mijn volk Israël een keer breng, zegt de HERE, en hen terugbreng in het land dat Ik aan hun vaders gegeven heb, zodat zij het zullen bezitten” (Jer 30:3).

Terugkeer uit verafgelegen landen

Enkele van deze profetieën van herstel geven, in eerste instantie, het vooruitzicht op een terugkeer uit Babel: “Trek uit Babel, ontvlucht de Chaldeeën. Verkondig het met jubelgeklank, doe dit horen, verbreidt het tot aan het einde van de aarde; zeg: De HERE heeft zijn knecht Jakob verlost” (Jes 48:20). Andere profetieën echter, houden een verstrooiing van veel grotere omvang in, en een terugkeer uit veel meer en verder weg liggende landen. Jeremia richtte zich tot de volken van deze wereld, want daar bevindt zich Gods verstrooide volk: “Hoor het woord van de HERE, o volken, verkondig het in verre kustlanden en zeg: Hij, die Israël verstrooide, zal het verzamelen en het behoeven als een herder zijn kudde” (Jer 31:10); “Zie, Ik breng hen uit het land van het noorden en verzamel hen van de einden van de aarde” (vs. 8). Zonder de namen van de landen te noemen, spraken de profeten herhaaldelijk over een verzameling uit de vele plaatsen waarheen zij verstrooid zijn:

“Ik zal de rest van mijn schapen verzamelen uit alle landen waarheen Ik ze heb verdreven, en Ik zal ze doen terugkeren naar hun weiden, en zij zullen vruchtbaar zijn en zich vermeerderen.” (Jer 23:3)

“Dan zal Ik u verzamelen uit alle volken en van alle plaatsen waarheen Ik u verstoten heb, luidt het woord van de HERE, en u terugbrengen naar de plaats vanwaar Ik u in ballingschap heb doen wegvoeren.” (Jer 29:14)

“Zie, Ik verzamel hen uit alle landen, waarheen Ik hen in mijn toorn en gramschap en grote verbolgenheid zal verdreven hebben.” (Jer. 32:37)

Waar sommige van deze landen worden genoemd, blijkt dat het volk zich tot aan de grenzen van de toenmalige wereld bevindt: “En het zal in die tijd gebeuren, dat de HERE opnieuw zijn hand opheffen zal om los te kopen de rest van zijn volk, die overblijft in Assur, Egypte, Pathros, Ethiopië, Elam, Sinear, Hamath en in de kustlanden van de zee” (Jes 11:11).

Het land van Israël eeuwenlang verwoest

De profeet Ezechiël leidt een uitvoerige profetie van Israëls nationaal en geestelijk herstel in de eindtijd in, met het opnieuw bevolken van het lang verwoest liggende land. De profeet krijgt de opdracht zich te richten tot het land van Israël, met de boodschap dat de omwonende volken, die het zich willen toe-eigenen, hun zin niet zullen krijgen:

“Profeteer over het land van Israël en zeg tot de bergen en de heuvels, tot de beekbeddingen en de dalen: zo zegt de Here HERE: zie, Ik spreek in mijn naijver en in mijn grimmigheid: omdat u de smaad van de volken gedragen hebt, daarom, zo zegt de Here HERE, zweer Ik: voorwaar, de volken die rondom u wonen, zullen zelf hun smaad dragen.” (Ezech 36:6,7)

Ezechiël noemt vooral het volk Edom, samen met andere buurvolken (voorvaders van de huidige Palestijnen), “die met hartgrondige vreugde en diepe minachting mijn land voor zichzelf als erfdeel hadden bestemd om het volledig uit te plunderen” (Ezech 36:5). Zij worden ook beschuldigd om hun verbeterde haat tegen Israël: “Omdat u een eeuwige vijandschap hebt gekoesterd en u de Israëlieten hebt overgeleverd aan het geweld van het zwaard in de tijd van hun rampspoed” (Ezech 35:5). Direct nadat de bewoners van het koninkrijk Juda werden weggevoerd naar Babel, gebruikten de Edomieten de gelegenheid om vanuit het oosten een groot deel van Judea in bezit te nemen, zeggende:

"Die beide volken en die beide landen zullen mij toebehoren; wij nemen ze in bezit ... zij zijn verwoest; zij zijn ons gegeven om ons te voeden! ... eeuwige hoogten zijn in ons bezit gekomen" (Ezech 35:10,12; 36: 2).

In eerste instantie zou Ezechiëls verwijt hierop betrekking kunnen hebben.

Zo'n immigratie vanuit naburige landen door Arabieren, die zich later Palestijnen gingen noemen, werd in de vorige eeuw mogelijk als gevolg van de verwoesting van het land in de eeuwen voordat de eeuwenlang heersende Turken in 1917 uit het land werden verdreven. Veel reizigers die in de negentiende eeuw naar het land gingen, getuigden van deze verwoesting:

'De volledige vernietiging van de bossen en de verwaarlozing van de terrassen die eens steun voor de grond aan de hellingen bood, veroorzaakte erosie en liet kale rotsen achter waar eens wijngaarden en graanakkers bloeiden'

'Ik beklom een berg dichtbij het Meer van Galilea. Het leek alsof de verderfengel hier was gekomen. Zelfs met de hulp van een verrekijker kon ik geen stad, geen dorp, zelfs geen huis zien. Een treurige en verlaten stilte heerste overall. Verwoesting houdt een onafgebroken sabbat nu' (Dr. Olin).

'Voor het binnenland van Syrië en Palestina hadden de heersers minder interesse ... Eeuwenlang had Palestina niet onder invasies te lijden. Maar dat betekende ook, dat men allerlei regionale en lokale potentiaatjes maar liet begaan. In het verpauperend land, nu praktisch gesloten voor de handel, voerden Arabische clans en districtsgouverneurs hun nimmer aflatende vendetta's. Neemt men daarbij nog in aanmerking dat misoogsten, sprinkhanenzwermen, aardbevingen en besmettelijke ziekten voortdurend het land teisterden, dan gaat men beter begrijpen, dat volgens betrouwbare berekeningen Palestina tijdens de twee en een halve eeuw durende regering van de Mammelukken tweederde van zijn bevolking verloor. De opengevallen plaatsen werden niet door immigratie aangevuld, behalve door die van bedoeïenhorden uit de Arabische en Sinaïtische woestijn. En dit soort immigratie had beter niet kunnen plaatsvinden. Voor een groot deel leefden deze woestijnkinderen van roof, en zelfs als zij niet plunderden en stalen was hun aanwezigheid nauwelijks minder noodlottig. Want de kudden, die zij meebrachten en op het voormalige landbouwareaal lieten grazen, bestonden vooral uit geiten, en die vormen een groter gevaar voor landstreken als Palestina dan zelfs de sprinkhanen waren. Een geit eet nu eenmaal alles wat plantaardig is, ook en vooral de jonge spruiten van opschietende bomen en struiken. Van deze tijd af tot de twintigste eeuw zijn de bergen van Palestina kaal. De afwezigheid van wortels die de grond bijhouden, leidde tot erosie en gaf het bergland zijn troosteloze aanzien: voor een groot deel kale kalkrots, slechts afgewisseld door doornstruiken die zelfs de geiten te machtig waren' (Rev. Porter).

'Wanneer men de nauwkeurige kaarten van Palestina, zoals in de negentiende eeuw door Britse militaire cartografen gemaakt, aandachtig bekijkt, wordt men getroffen door het groot aantal plaatsnamen, dat voorafgegaan wordt door het Arabische woord Khirbet. Dat woord betekent 'ruïne' en wat zich door de naam onderscheidt van het woord 'tell' is een voormalig dorp, waar steenbrokken en muurresten nog boven de grond zichtbaar zijn. In de Byzantijnse en Vroegarabische tijd waren dit nog centra van landbouwbedrijf, nu lagen ze in mijn jonge jaren vaak in het midden van wat praktisch woestijn was. Men heeft berekend dat de verhouding tussen Khirbets en bewoonde oorden in 1900 ongeveer 4 op 1 was' (Prof. Dr. A. van Selms, *Jeruzalem*).

Ezechiëls profetie tegen de bergen van Israël

Zo heeft Mozes' waarschuwing een zeer vergaande vervulling gekregen: "Maar het land zal door hen verlaten worden en het zal zijn sabbatsjaren vergoed krijgen, terwijl het verwoest ligt zonder hen" (Lev 26:43). Tegen deze achtergrond van een land dat eeuwenlang verlaten en verwaarloosd lag, is de radicale verandering sinds het begin van de vorige eeuw beter te begrijpen, en wel in vervulling van Ezechiëls belofte van een terugkeer van een groot aantal van het volk (Ezechiël 36:4,9-11):

“Zo zegt de Here HERE tot de bergen, de heuvels, de beekbeddingen en de dalen, tot de woeste puinhopen en de ontvolkte steden ... zie, Ik kom bij u en keer Mij tot u, u zult bewerkt en bezaaid worden. Ik zal de mensen op u talrijk maken: het gehele huis Israëls; de steden zullen weer bewoond en de puinhopen herbouwd worden. Ja, Ik zal mensen en dieren op u talrijk maken, zij zullen zich vermenigvuldigen en vruchtbaar zijn; Ik zal u bevolken als vanouds en u weldoen meer dan vroeger.”

De uittocht van Israël uit Egypte ging met een ontzagwekkend vertoon van wonderen gepaard: de tien plagen in het land van hun slavernij, de tocht door de Rietzee, brood uit de hemel en water uit de rots tijdens de reis naar het beloofde land. In contrast hiermee leek de terugkeer van de Joden uit Babel op een natuurlijke, historische ontwikkeling. Dit geldt ook voor het proces waardoor sinds ongeveer 1900 miljoenen Joden naar het land van hun voorvaders zijn teruggekeerd. Deze terugkeer is in grote mate te danken aan de zionistische beweging, die haar wortels heeft in de Franse revolutie. Montesquieu's idealistische leus – *liberté, égalité, fraternité* (vrijheid, gelijkheid, broederschap) – vond overal in Europa bij een door staat en kerk verdrukte bevolking weerklank. Maar de idealistische broederschap van alle mensen ontaardde maar al te vaak in een broederschap van eigen volksgenoten. Een golf van nationalisme overspoelde Europa, en bracht racisme en fel antisemitisme. Hoe treurig het ook mag zijn, de Joden zijn door lijden en vervolging tot terugkeer gedreven, evenals Jeremia had voorspeld: “Ik zal hen terugbrengen in het land dat Ik aan hun vaders gegeven had. Zie, Ik ontbied vele vissers ... die hen zullen opvissen, en daarna zal Ik vele jagers ontbieden, die hen zullen opjagen van elke berg en elke heuvel, en uit de rotskloven” (Jer 16:15,16).

In deze landen, waar de mensen verlangden bevrijd te worden van alle vormen van tirannie, groeide onder religieuze Joden de gedachte in hun eigen land bevrijding van de eeuwenlange vervolging door het christendom en de Islam te vinden. Het liturgische gezegde bij de jaarlijkse Paschaviering, ‘Volgend jaar in Jeruzalem’, werd levend in aspiraties die onder woorden werden gebracht door Moses Hess in *Rome en Jeruzalem* (1861) en door Leon Pinkers in *Auto-emancipatie* (1881). Antisemitisme in Europa gaf de aanzet tot het eerste Zionistische Congres in 1897 in Basel, nadat Herzl in het voorafgaande jaar zijn *Judenstaat* had gepubliceerd.

De eerste pioniers hadden een (zeer) karig bestaan, in een land waar de Turkse overheerser uitbuitende grootgrondbezitters hun gang liet gaan. De verdrijving van de Turken uit het land, door Britse troepen in 1917, bracht hier een eind aan. In datzelfde jaar gaf de Engelse regering in de bekende Balfour-declaratie haar voornemen aan om in Palestina – dat ten westen en oosten van de Jordaan lag – een nationaal tehuis voor het Joodse volk te stichten. In de tijd dat Engeland Palestina in opdracht van de Volkenbond beheerde, stroomden Joden in toenemend aantal naar het land van hun voorvaders, ondanks de (vaak gewelddadige) tegenwerking van datzelfde Engeland om de relatie met de Arabieren niet te verstoren (lees: de eigen belangen niet te schaden, vooral om het gezag over het Suez kanaal te behouden). Waren er in 1882 slechts 24.000 Joodse bewoners, in 1917 waren dat er meer dan zes maal zoveel. In 1936 waren het er al 400.000. Ondanks het verlangen van veel Joden voor de nazi's te vluchten naar Palestina, lukte dat maar zeer weinigen door de weigering van Engeland veel Joden toe te laten. In 1947 leverde Engeland haar mandaat over Palestina in bij de VN. Het jaar daarop, toen er 716.000 Joden woonden, riepen de Joden de Staat Israël uit. Daarna groeide hun aantal tot in de miljoenen. Sinds het begin van hun dramatische terugkeer zijn de puinhopen weer herbouwd, op de kale bergen boomgaarden geplant en akkers aangelegd, enzovoorts.

De huidige generatie is zo aan deze situatie gewend, dat die als de gewoonste zaak van de wereld wordt gezien. In historisch licht bezien kan de radicale verandering in de situatie van de Joden echter niet anders dan als een wonder worden beschouwd. Wie zou deze unieke herleving een paar honderd jaar geleden hebben verwacht? Een natie waarvan de burgers eeuwenlang verstrooid waren, een weerloze en vaak verguisde en gehate minderheid in een vijandig gezinde wereld staat na negentien eeuwen op uit haar as.

De Bijbelse profetieën hierover zijn van nog oudere datum, en gaan terug tot meer dan duizend jaar vóór de tijd van de ondergang van het koninkrijk Israël. Er is dus geen sprake van dat ze werden opgeschreven nadat ze zijn uitgekomen.

Dat veel Bijbellezers op grond van deze profetieën Israëls herstel verwachtten, is te zien in publicaties die lang voordat de terugkeer op gang kwam verschenen. De schrijvers zagen in Oudtestamentische profetieën dat de Joden nog altijd Gods verbondsvolk waren, en in het land van hun voorvaderen hersteld zouden worden als een heilige natie. Al in de negentiende eeuw, toen Palestina beheerst en verwaarloosd werd door de Turken, en voordat er aanduidingen in de wereld waren van de terugkeer van de Joden, geloofden velen dat de tijd van Israëls herstel aanstaande was.

In een boek over de hoop van Israël in 1849 uitgegeven in Engeland, werd onder andere gezegd:

'Er zal eerst een gedeeltelijk herstel van de Joden zijn vóór de komst van Christus, die als basis zal dienen voor latere ontwikkelingen nadat Hij in zijn Koninkrijk is verschenen. Deze kolonisatie in Palestina vóór de wederkomst zal gebeuren naar zuiver politieke beginselen en de Joodse immigranten zullen teruggaan terwijl zij nog niet in Jezus als hun Messias geloven. Zij zullen teruggaan als landbouwers en handelaars' (John Thomas, *Elpis Israël*, 1849, blz. 395-396 – John Thomas was een lid van het geloofsgenootschap *Christadelphians*, in Nederland bekend als *Broeders in Christus*).

In zijn boek *Faith and Fulfilment: Christians and the Return to the promised land*, merkt Michael J. Pragai op hoe betrokken de *Christadelphians* waren bij de terugkeer van de Joden: 'Vanaf het begin waren zij ijverige voorstanders van de gedachte van de terugkeer van de Joden naar het land van Israël, wat essentieel was voor de vervulling van de eindtijd. Lang vóór het ontstaan van het Joodse zionisme als een politieke beweging aan het eind van de negentiende eeuw leverden de *Christadelphians* praktische steun aan Joden die het land zagen als een toevluchtsoord. Zij steunden zulke pre-zionistische groeperingen als de *Hibbat Zion* beweging in Tsaristisch Rusland. Tot in de jaren 40, toen de vernietiging van het Europese Jodendom door de Nazi's aan de gang was, waren zij actief in pogingen Joden uit Europa te redden.'

De wederopstanding van Israël

In Mozes' klassieke lied over Israëls unieke roeping, voorspoed, ontrouw, straf en herstel, een profetie die de basis is van de latere boodschappen van Israëls profeten, wordt Gods soevereiniteit tot uitdrukking gebracht met de woorden:

"Zie nu, dat Ik, Ik het ben,
daar is geen God, behalve Mij.
Ik dood en doe herleven,
Ik verbrijzel en Ik genees"
(Deut 32:39).

In een andere samenhang zouden deze woorden beschouwd kunnen worden als een belofte van opstanding uit de doden, die tijdens de gehele heilsgeschiedenis de hoop van Gods kinderen is geweest. Hannah, de moeder van Samuël, sprak die uit in haar lofzang: "De HERE doodt en doet herleven, Hij doet naar het dodenrijk neerdalen en daaruit opkomen" (1 Sam 2:6). In de samenhang met de ondergang en het herstel van Israël moeten dood en herleven echter op het volk betrekking hebben. Dit is alleen al duidelijk uit de woorden van Mozes: "Want de HERE zal recht doen aan zijn volk en Zich ontfermen over zijn knechten ..." (Deut 32:36). Israël zou als natie 'sterven', het volk verstrooid worden over vele landen. Maar even zeker als God Zijn gestorven kinderen in de eindtijd zal opwekken tot nieuw en eeuwig leven, zo zal Hij ook Zijn verbondsvolk weer verlossen uit zijn verstrooiing, om weer een natie in eigen land te zijn; en zal het een heerlijkheid ervaren groter dan ooit tevoren.

In geen profetisch boek is de langdurige doodstoestand van Israël zo aanschouwelijk voorgesteld als in dat van Ezechiël. De Geest van God voert hem in een droomgezicht naar een dal. Als hij daar omheen loopt, ziet hij een afgrijselijke knekelplaats: overal liggen mensenbeenderen, die er, door eeuwenlange invloed van de elementen, verbleekt en dor uitzien. Ezechiël is daar niet heengebracht om alleen maar verbaasd toeschouwer te zijn. Als profeet van de HERE krijgt hij opdracht in Diens naam dit krachtige woord uit te spreken: "Zo spreekt de Here HERE tot deze beenderen: Zie, Ik breng geest in u, en u zult herleven; Ik zal spieren op u leggen, vlees op u doen komen, u met een huid overtrekken en geest in u brengen, zodat u herleeft; en u zult weten, dat Ik de HERE ben" (Ezech 37:1-6).

De profeet voert zijn taak uit, en is getuige van de directe uitwerking van het woord dat hij spreekt. Op deze plaats, zo stil en dood, komt het tot een zeer opvallende activiteit: de losse beenderen schikken zich aaneen om geraamten van mensen te vormen. In en op deze skeletten komen alle organen, zenuwen en spieren, ogen en oren, huid en haar. Waar alleen botten te zien waren, ligt het dal nu vol lijken, koud en bewegingsloos, als gesneuvelden na een massale veldslag.

Eens, volgens de voorstelling in het boek Genesis, had de eerste mens in dezelfde toestand op de aarde gelegen, nadat God hem had gevormd maar nog niet tot leven gebracht. Toen volgde de laatste scheppingsdaad, waardoor Adam rechtop ging staan als een levend mens: "de HERE God blies de levensadem in zijn neus; zo werd de mens tot een levend wezen" (Gen 2:7). Zo'n laatste taak moet nu ook Ezechiël uitvoeren, door de levengevende Geest van God te gebieden deze doden de levensadem in te blazen. Als hij dat doet, herhaalt zich dat laatste scheppingswonder, maar op veel grotere schaal: "de geest (*ruach* = levensadem) kwam in hen en zij herleeften en gingen op hun voeten staan, een geweldig groot leger" (Ezech 37:10).

Nergens in de gehele Schrift wordt de opstanding van Gods kinderen uit de doden in de eindtijd, om Gods gave van eeuwig leven uit de hand van Christus te ontvangen, zo aanschouwelijk voorgesteld als in dit visioen. Maar die toepassing ligt buiten de bedoeling van deze profetie: "Mensenkind, deze beenderen zijn het gehele huis Israël" – dus niet de kinderen van God uit alle tijden en plaatsen; als hun beenderen konden spreken, zouden zij getuigen van het vaste vertrouwen op de opstanding waarin Gods kinderen zijn gestorven: "God heeft niet alleen de Here opgewekt, maar zal ook ons opwekken door zijn kracht" (1 Kor 6:14) – maar deze beenderen zijn wanhopig, even wanhopig als de leden van het verstrooide volk Israël, zich afvragend of zij ooit weer als gezegende natie in het land van hun voorvaders zullen leven:

"Zie, zij zeggen: Onze beenderen zijn verdord en onze hoop is vervlogen; het is met ons gedaan. Daarom profeteer en zeg tot hen: Zo zegt de Here HERE: Zie, Ik open uw graven en zal u uit uw graven doen opkomen, o mijn volk, en u brengen naar het land Israëls. En u zult weten, dat Ik de HERE ben, wanneer Ik uw graven open en u uit uw graven doe opkomen, o mijn volk. Ik zal mijn geest in u geven, zodat u herleeft en Ik zal u doen wonen in uw land." (Ezech 37:11-14)

Het toneel is enigszins veranderd: van overal verspreid liggende beenderen naar een begraafplaats, maar de betekenis blijft dezelfde.

"Ik dood en doe herleven", zei de HERE tot Mozes. "Hij doodt en doet herleven, Hij doet naar het dodenrijk neerdalen en daaruit opkomen", zei Hannah enkele eeuwen later in haar lofzang. De beide liederen getuigen van de sterke verwachting van opstanding uit de doden in de toekomst, maar in Ezechiëls visioen ligt die niet in de opstanding van personen maar de wederopstanding van Israël als natie. De profetie van Hosea is al lang in vervulling gegaan: "Want vele dagen zullen de Israëlieten blijven zitten zonder koning en zonder vorst" (Hosea 3:4). Nu mogen we de vervulling zien van een andere profetie uit zijn mond, waarin hij een beroep op zijn volk deed tot inkeer te komen:

"Kom, laat ons terugkeren tot de HERE! Want Hij heeft verscheurd, en zal ons helen; Hij heeft geslagen, en zal ons verbinden. Hij zal ons na twee dagen doen herleven, op de derde dag zal Hij ons oprichten, en wij zullen leven voor zijn aangezicht ... Zo zeker als de dageraad is zijn opgang." (6:1-3)

Is inzicht en bekering vooraf een voorwaarde?

De profetieën van herstel in Ezechiël 36 en 37 hebben als uitgangspunt de droevige toestand van het verstrooide volk Israël. Het heeft door hun zonde Gods naam onder de heidenen ontheiligd, en is als natie even dood als dorre beenderen die verstrooid liggen in een droog woestijndal. Mozes had eens gezegd – niet als onmisbare voorwaarde voor herstel, maar om het volk tot een betere gezindheid aan te sporen – dat, wanneer het zich na zijn verstrooiing zou bekeren, God het zou herstellen: "wanneer u u dan tot de HERE, uw God, bekeert en naar zijn stem luistert ... dan zal de HERE, uw God, in uw lot een keer brengen en Zich over u erbarmen; Hij zal u weer bijeenbrengen uit de volken, naar wier gebied de HERE, uw God, u verstrooid heeft" (Deut 30:2,3). Deze woorden had Salomo in gedachten, in zijn gebed bij de wijding van de eerste tempel in Jeruzalem: "wanneer zij zich dan tot U bekeren met hun gehele hart en hun gehele ziel in het land van hun vijanden die hen weggevoerd hebben ... hoor dan in de hemel ... Vergeef uw volk waarin zij tegen U gezondigd hebben" (1 Kon 8:48-50). Een treffend voorbeeld van zo'n gebed om Gods vergiffenis en herstel, is dat van Daniël, toen het einde van de vastgestelde periode van ballingschap in Babel naderde (Daniël 9).

Dit is echter geen bewijs dat er geen terugkeer naar eigen land kan zijn voordat de Joden tot het inzicht komen dat Jezus van Nazareth hun Heiland en Messias is. Integendeel! De HERE zegt met de nadruk van een herhaling, dat Israël om zijn slechte gedrag beslist niet verdient wat Hij gaat doen:

"Zo zegt de Here HERE: niet omwille van u doe Ik het, o huis van Israël, maar om mijn heilige naam, die u ontheiligd hebt onder de volken in wier gebied u gekomen bent ... Niet omwille van u doe Ik het, luidt het woord van de Here HERE; weet dat wel!" (Ezech 36:22,31,32)

Uit deze profetie blijkt, dat van een niet gering deel van het volk de terugkeer voorafgaat aan geestelijke verandering:

"Ik zal u weghalen uit de volken en u bijeen vergaderen uit alle landen, en Ik zal u brengen naar uw eigen land; Ik zal rein water over u sprengen, en u zult rein worden ... een nieuw hart zal Ik u geven en een nieuwe geest in uw binnenste ... U zult wonen in het land dat Ik uw vaders gegeven heb; u zult Mij tot een volk zijn en Ik zal u tot een God zijn" (Ezech 36:24-28).

Deze reiniging vindt dus niet plaats in de landen waar Israël verstrooid leeft, maar in Jeruzalem, nadat het volk met zijn Messias geconfronteerd is (Zacharia 12:10,13):

"Ik zal over het huis van David en over de inwoners van Jeruzalem uitgieten de Geest van de genade en van de gebeden; zij zullen hem aanschouwen, die zij doorstoken hebben, en over hem een rouwklacht aanheffen als de rouwklacht over een enig kind ... In die tijd zal er een bron ontsloten zijn voor het huis van David en voor de inwoners van Jeruzalem tot ontzondiging, en reiniging".

De overigen, die nog steeds verstrooid zijn, zullen volgens Ezechiël 20:34-38) gezuiverd worden op weg naar het land van hun vaders:

"Ik zal u voeren uit het midden van de volken en u bijeenbrengen uit de landen waarin u verstrooid bent, met sterke hand, met uitgestrekte arm en met uitgestorte grimmigheid. Ik zal u brengen naar de woestijn van de volken en daar met u in het gericht treden, van aangezicht tot aangezicht. Zoals Ik met uw vaders in het gericht getreden ben in de woestijn van het land Egypte, zo zal Ik ook met u in het gericht treden, luidt het woord van de Here HERE. Ik zal u onder de herdersstaf doen doorgaan en u brengen in de band van het verbond. Ik zal de weerspannigen uit u uitschiften en hen die

tegen Mij overtreden hebben; wel zal Ik hen leiden uit het land waarin zij als vreemdelingen verblijven, maar in het land van Israël zullen zij niet komen. En u zult weten dat Ik de HERE ben.”

Een tijd van benauwdheid

Israël leeft nu weer als natie, maar zolang het volk zijn Messias niet erkent is het geestelijk dood. Zijn herstel in de eindtijd wordt in het visioen voorgesteld als een proces. Dit zal pas voltooid zijn wanneer Ezechiëls andere woorden in vervulling zijn gegaan:

“een nieuw hart zal Ik u geven en een nieuwe geest in uw binnenste ... Mijn Geest zal Ik in uw binnenste geven en maken, dat u naar mijn inzettingen wandelt en ijverig mijn verordeningen onderhoudt.” (Ezech 36:26,27)

De huidige mentaliteit van de Israëli's, die over het algemeen even aardsgesind zijn als de meeste mensen op aarde, is dus geen reden om te ontkennen dat in de oprichting van de Staat Israël in 1948 de hand van de HERE te bespeuren is, en dat de voorzegde verzoening hierop zal volgen. Integendeel. Wat al is gebeurd, versterkt de verwachting van de volledige vervulling van Gods belofte, Zijn volk uit zijn nationale graf op te wekken tot een nieuw en gezegend leven in zijn land.

Hoe prachtig Israëls toekomstige leven in Gods Koninkrijk op aarde zal zijn, wanneer zijn herstel ook in geestelijk opzicht voltooid is, blijkt uit de slotverzen van hoofdstuk 37:

“En mijn knecht David zal koning over hen wezen: één herder zal er voor hen allen zijn ... Ik zal met hen een verbond van de vrede sluiten, een eeuwig verbond met hen zal het zijn; Ik zal hun een plaats geven, hen vermeerderen en mijn heiligdom voor eeuwig te midden van hen stellen. Mijn woning zal bij hen zijn; Ik zal hun tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn.” (vzn 24-28)

Maar alsof Israël nog niet genoeg heeft geleden, als slachtoffer van eeuwenlange haat en vervolging, wekt zijn herstel als natie in eigen land op den duur de ergernis van de gehele wereld. Ook dit hebben Israëls profeten voorzegd. In één van de zegenrijke beloften van God aangaande de terugkeer van Israël, zette de profeet Jeremia zijn boodschap voort met de woorden:

“Want zo zegt de HERE: Angstgeschrei horen wij, schrik en geen heil. Vraag toch, zie of een man baart; waarom zie Ik iedere man met zijn handen aan zijn heupen als een barende en heeft elk gelaat een lijkkleur gekregen? Wee, want groot is die dag, zonder weerga; een tijd van benauwdheid is het voor Jakob; maar daaruit zal hij gered worden.” (Jer 30:5-7)

Hoe ernstig de crisis in deze tijd van benauwdheid zal zijn, blijkt uit een aantal profetieën over een aanval van de volken van deze wereld op de teruggekeerde bewoners van het land Israël.

7. Aanval uit het Noorden

A. Assur

Na de dagen van de profeet Jesaja (ca. 740-700 voor onze jaartelling) verscheen in het gebied van het tegenwoordige Irak een enorme politieke en militaire macht op het toneel, waar de kleine volken in het Midden-Oosten machteloos tegenover stonden: Assur. Jesaja beschreef de onweerstaanbare opmars van het uiterst efficiënte en goed uitgeruste leger van Assur in indrukwekkende poësie:

“Geen vermoeide of struikelende is erbij; het sluimert noch slaapt; de gordel van zijn heupen wordt niet losgemaakt en de riem van zijn schoenen breekt niet; zijn pijlen zijn gescherpt en al zijn bogen zijn gespannen; de hoeven van zijn paarden zijn als keisteen en zijn raderen als een wervelwind; zijn gebrul is als dat van een leeuwin en het brult als jonge leeuwen; het gromt, grijpt buit en bergt die, zonder dat iemand redding brengt.” (Jes 5:27-29)

Assur in de tijd van Jesaja en koning Hizkia

Het doel van Assur was, zoals in de vorige eeuw dat van Nazi-Duitsland, het ene na het andere land binnen te vallen, om ze in een steeds groter en machtiger Rijk op te nemen. Om het risico van plaatselijke opstand onder de veroverde volken te verminderen, voerde Assur de bevolking, zoals van Israël, naar een veraf gelegen oord weg, om anderen hun plaats in te laten nemen (een voorbeeld hiervan zijn de Samaritanen, niet-Joden die naar het land van Israël werden overgebracht).

Het noordelijk Rijk Israël viel zonder veel inspanning in de handen van deze verpletterende wals. Toen Assur bij een latere gelegenheid ook vrijwel alle versterkte steden in het zuidelijke Rijk Juda had veroverd, leek het alsof ook het kleine Godsrijk rond Jeruzalem als een hulpeloos lam zou zijn in de klauwen van deze woeste verscheurende leeuw. Maar toen greep God in, met de verzekering door de mond van Jesaja, dat de stad – waar Hij in Zijn heiligdom onder Zijn volk woonde – niet belegerd en ingenomen zou worden, en dat Juda de wegvoering – die het zustervolk Israël had meegemaakt – bespaard zou blijven. De stijgende wateren van de binnenvallende macht (een beeld ontleend aan de buiten zijn oevers tredende rivier de Eufraat) zouden Jeruzalem niet bereiken: “Ik zal deze stad beschutten om haar te verlossen om Mijnentwil en omwille van mijn knecht David” (Jes 37:35). Op het moment dat het er naar uitzag dat de ondergang van de kleine natie zeker was – het angstige volk op de stadsmuur had de verkenners van Assur in hun onverstaanbare taal plannen zien maken voor de stormaanval (Jesaja 33:18,19) – greep God in:

“Toen zond de HERE een engel, die alle krijgshelden, vorsten en oversten in de legerplaats van de koning van Assur verdelgde, zodat hij met beschaamd gezicht naar zijn land terugkeerde ... Zo verloor de HERE Jehizkia en de inwoners van Jeruzalem uit de macht van Sanherib, de koning van Assur.” (2 Kron 32:21,22)

Assur in de eindtijd

Deze dramatische redding van Gods volk, die Jesaja herhaaldelijk had aangekondigd, maakte niet alleen op het verbondsvolk een diepe indruk, maar ook op de omringende volken: “Velen brachten naar Jeruzalem geschenken voor de HERE en kostbaarheden voor Jehizkia, de koning van Juda” (2 Kron 32:23). Belangrijk voor het bestuderen van profetieën over de eindtijd, is dat de opmars en de nederlaag van Assur dient als een treffende illustratie van Gods ingrijpen om de vijanden van Zijn teruggekeerde volk in de eindtijd te straffen.

In zijn profetie over de geboorte van de Messias – die later groot zou zijn tot aan de einden van de aarde – bijvoorbeeld, zei Micha: “En Hij zal bevrijden van Assur, wanneer die in ons land komt en wanneer hij ons gebied betreedt” (Micha 5:5). De militaire macht van Assur, die in de tijd van deze

profeet Gods land binnenviel, het noordelijke Rijk Israël ten val bracht, maar een grote nederlaag in Juda leed, geeft zo zijn naam aan een andere veroveraar in de eindtijd. Lang nadat het machtige Assur ten onder was gegaan, schreef Zacharia, in een profetie in hoofdstuk 10 vers 11 en 12, over het herstel van het verstrooide Israël:

“Zo zal de trots van Assur neerstorten, en de scepter van Egypte zal verdwijnen. En Ik zal hen [Juda en Israël] sterken in de HERE, en in zijn naam zullen zij wandelen, luidt het woord van de HERE.”

Hierbij rijst de vraag of wat Jesaja, die een tijdgenoot van Micha was, over Assur profeteerde (ook) van toepassing is op de uit het noorden komende aanvaller van Israël in de eindtijd. Zo'n toepassing zou dan nog extra betekenis geven aan de plechtige taal:

“De HERE van de hemelse legermachten heeft gezworen: Voorwaar, zoals Ik gedacht heb, zó zal het gebeuren, en zoals Ik besloten heb, zal het tot stand komen: Ik ga Assur in mijn land verbreken en het op mijn bergen vertreden; dan zal zijn juk van hen worden weggenomen en weggenomen de last van hun schouder. Dit is het besluit dat gemaakt is over de gehele aarde, en dit is de hand die uitgestrekt is over alle volken. Want de HERE van de hemelse legermachten heeft een besluit genomen; wie zal het verijdelen? En zijn hand is uitgestrekt; wie zal haar afwenden?” (Jes 14:24-27)

Zie ook Deel 3 Bijlage F.

B. Ezechiël en de aanval vanuit het noorden

Van alle profetieën over het oprukken van vijandelijke legers naar Gods land in de eindtijd, zijn de hoofdstukken 38 en 39 in Ezechiël de uitvoerigste en meest aanschouwelijke. Ezechiël kreeg de opdracht zijn profetische stem te richten tot een zekere Gog, die ver ten noorden van Israël woonde. Met een zeven maal herhaald "Zo zegt de Here HERE", moest de profeet hem op de hoogte stellen van Gods voornemens met hem en zijn bondgenoten.

Gog en zijn benden

De zeer bijzondere plaats die deze aanval inneemt onder de gebeurtenissen in de eindtijd, blijkt uit de woorden: "Zo zegt de Here HERE: Bent u het, van wie Ik in vroegere dagen gesproken heb door de dienst van mijn knechten, de profeten van Israël, die in die dagen jarenlang geprofeteerd hebben, dat Ik u tegen hen zou doen optrekken?" (Ezech 38:17). Israël is nu niet meer alleen in de wereldwijde verstrooiing te vinden, maar is een volk dat uit het gebied van vele volken bijeengebracht is op de bergen van Israël die tot een blijvende wildernis waren geworden (Ezechiël 38:8). De tijd is daarom "op het einde van de jaren" (Petrus Canisius vertaling) gekomen.

Gog is de leider van een groot en goed uitgerust leger, met bondgenoten uit het gebied ten zuiden van de Zwarte Zee (het huidige Turkije), uit het oostelijk van Assur en Babel liggende Perzië, en uit Ethiopië (waarschijnlijk het tegenwoordige Soedan) en Put (het tegenwoordige Lybië) in Noord-Afrika (zie voor deze volken Deel 3 Bijlage A). Massaal trekken zij op – als een opkomend onweer – om Gods land binnen te dringen. Gog voert een plan uit dat hij zelf bedacht heeft. Maar evenmin als Assur destijds, is hij zich ervan bewust dat hij slechts een instrument, als een bijl of zaag, is in de hand van de HERE (Jes 10:5-15), en dat Hij het is Die hem naar de bergen van Israël trekt, zoals een mens een dier of een gevangene met een haak in de kaak met zich mee trekt (Ezechiël 38:4).

Gog en zijn bondgenoten zijn uit op een plundertocht in Israël, nadat het volk gedeeltelijk uit zijn eeuwenlange verstrooiing is teruggekeerd in het land van hun vaders. De aanval is des te verachtelijker omdat het in open dorpen zonder de bescherming van muren woont, en geen vermoeden heeft van het naderen van deze roofzuchtige benden. Ezechiël beschrijft ze als "vreedzame lieden, die in gerustheid wonen, allen zonder muur, grendels of poorten" (Ezech 38:11,14).

Hoe laaghartig deze massale strooptocht is, laat de profeet nog eens extra sterk uitkomen door de reactie van de rijke Arabische en zeevarende handelaars rond Israël te beschrijven. Wat zij met hun protest willen bereiken is niet geheel duidelijk, maar tot vijfmaal toe geven ze in hun vraag de ware aard aan van wat deze binnendringers van plan zijn: "Komt u om buit te maken; hebt u uw schare bijeengeroepen om roof te plegen, om zilver en goud weg te slepen, om have en goed te bemachtigen, om een grote buit te maken?" (Ezech 38:13). De meest voor de hand liggende verklaring voor deze woorden, is dat deze rijke handelaren (wat hun goud, zilver en kostbaarheden betreft: zie Ezechiël 27:12,20,22) zich ook door deze benden bedreigd voelen. Het lijkt immers niet waarschijnlijk dat de onlangs teruggekeerde dorpelingen in Israël een grote schat aan goud, zilver en andere goederen bezitten. Hoewel de vijanden van de Joden er meestal vanuit gaan dat de Joden tot de rijken van de aarde behoren. In werkelijkheid wonen die nu vrijwel alle buiten het land Israël.

Als de plundersaars zich verspreiden over het land, barst de storm van Gods oordeel in schrikbarende hevigheid los. God had de stoutmoedige Job eens gevraagd: "Hebt u de schatkamers van de hagel gezien, die Ik heb opgespaard voor de tijd van benauwdheid, voor de dag van strijd en oorlog?" (Job 38:22,23). Die langverwachte dag is dan aangebroken, en de inhoud van die schatkamers in de hemel wordt uitgestort op de hoofden van de plundersaars: "Zie, het komt, het zal gebeuren, luidt het woord van de Here HERE; dit is de dag, waarvan Ik gesproken heb" (Ezech 39:8). Ze worden niet alleen verschrikt door stromende regen en hagelstenen en vuur, maar ook door een aardbeving, die zo hevig is dat muren en bergwanden instorten. Zoals op de beruchte 'Midiansdag' gebeurde, toen

Israël geteisterd werd door een menigte stammen uit het oosten die als sprinkhanen kwamen om te stelen en te vernielen, zorgt de HERE ervoor dat de binnendringers uit het noorden in hun paniek elkaar aanvallen (Ezechiël 38:19-22; Richteren 7:22; Jesaja 9:3).

Wat een maaltijd is dit, die de HERE op de bergen van Israël allerlei roofvogels opdient! De verdere beschrijving maakt de voorstelling nog realistischer: "Tot verzadiging toe zult u vet eten, tot dronkenschap toe bloed drinken van het slachtoffer dat Ik voor u geslacht heb; ja, u zult u aan mijn tafel verzadigen, aan paarden en ruiters, aan helden en allerlei krijgslieden, luidt het woord van de Here HERE" (Ezech 39:19,20). Er is geen profeet die als Ezechiël de griezeligste bijzonderheden in zijn voorstelling onder woorden weet te brengen. Hij vertelt bijvoorbeeld, dat tijdens een periode van zeven maanden de overgebleven beenderen van de gesneuvelden zullen worden begraven.

Nooit heeft de wereld zo'n dramatische vernietiging meegemaakt. Maar daar blijft het niet bij. In de landen ten noorden en noordoosten van Israël, waar de indringers vandaan kwamen, leven de achtergebleven volksgenoten in dezelfde gerustheid als de dorpelingen in Israël (de herhaling van deze beschrijving kan niet toevallig zijn), ongetwijfeld wachtend op de buit die zal worden gebracht. Ook zij worden op hun beurt slachtoffer van Gods straffend oordeel, als dit overslaat op hun landen:

"Ik zal vuur werpen in Magog en onder hen die in gerustheid de kustlanden bewonen; en zij zullen weten, dat Ik de HERE ben." (Ezech 39:6)

"Zo zal Ik mijn heerlijkheid onder de volken brengen, en zullen alle volken het gericht zien dat Ik voltrokken heb, en de hand die Ik op hen heb gelegd." (vs. 21)

Overeenkomsten met andere profetieën

Omdat deze profetie de voortzetting is van de boodschap van andere profeten, is het leerzaam enkele punten van overeenkomst te bekijken, om zo beter de sterke eenheid in het totale beeld te zien. De tijd van deze aanval wordt aangegeven met de uitdrukking "in de laatste dagen" (38:8,16). Dit is de geijkte uitdrukking voor de eindtijd, zoals, bijvoorbeeld in de volgende passages:

"En het zal gebeuren in de laatste dagen: dan zal de berg van het huis van de HERE vast staan ..." (Jes 2:2)

"De toorn van de HERE zal zich niet afwenden, tot Hij heeft volvoerd en tot stand gebracht de raadslagen van zijn hart; in de laatste dagen zult u dat duidelijk inzien." (Jer 23:20)

"Daarna zullen de Israëlieten zich bekeren, en de HERE, hun God, zoeken, en David, hun koning, en bevende komen tot de HERE en tot zijn heil – in de laatste dagen." (Hosea 3:5)

Met de woorden: "Zie het komt, het zal gebeuren, luidt het woord van de Here HERE; dit is de dag, waarvan Ik gesproken heb" (Ezech 39:8), wordt aangegeven dat deze aanval komt op wat de profeten "de dag van de HERE" noemen:

"Want er is een dag van de HERE van de hemelse legermachten tegen al wat hoogmoedig is en trots ... Dan kruipt men in de spelonken van de rotsen en in de hopen van de grond voor de verschrikking van de HERE en voor de luister van zijn majesteit." (Jes 2:12,19)

"Menigten, menigten in het dal van de beslissing, want nabij is de dag van de HERE in het dal van de beslissing" (Joël 3:14)

"Zie, er komt een dag voor de HERE ... Dan zal Ik alle volken tegen Jeruzalem ten strijde vergaderen." (Zach 14:1,2)

Zie verder Deel 3 Bijlage E.

Deze aanval komt nadat een deel van het verstrooide Israël teruggekeerd is naar zijn land, maar voordat zij na de eeuwenlange verwerping van hun Messias met God verzoend zijn:

"U zult optrekken tegen het land dat zich van de oorlog hersteld heeft, een volk dat uit het gebied van vele volken bijeengebracht is op de bergen van Israël die tot een blijvende wildernis waren geworden, maar het is uit de volken uitgeleid ... u zult optrekken tegen mijn volk Israël" (Ezech 38:8,16)
"Want zie, Ik kom bij u [het land] en keer Mij tot u, u zult bewerkt en bezaaid worden, Ik zal de mensen op u talrijk maken: het gehele huis van Israël; de steden zullen weer bewoond en de puinhopen herbouwd worden." (36:9,10)
"Ik zal u weghalen uit de volken en u bijeenvergaderen uit alle landen." (36:24)
"Zie, Ik open uw graven en zal u uit uw graven doen opkomen, o mijn volk, en u brengen naar het land van Israël." (37:13)

Andere profeten, zelfs Mozes, hadden al dezelfde boodschap van Israëls herstel in zijn land na langdurige verstrooiing verkondigd:

"Want zie, de dagen komen, luidt het woord van de HERE, dat Ik in het lot van mijn volk een keer breng, zegt de HERE, en hen terugbreng in het land dat Ik aan hun vaders gegeven heb, zodat zij het zullen bezitten." (Jer 30:3)
"Hoor het woord van de HERE, o volken, verkondig het in verre kustlanden en zeg: Hij, die Israël verstrooide, zal het verzamelen en het behoeden als een herder zijn kudde." (Jer 31:10)
"Ik zal een keer brengen in het lot van mijn volk Israël: verwoeste steden zullen zij herbouwen en bewonen ... Dan zal Ik hen planten in hun grond, en zij zullen niet meer worden uitgerukt uit de grond die Ik hun gegeven heb, zegt de HERE, uw God." (Amos 9:14,15)

Ook de aard van het oordeel, waarmee de aanvallers gestraft worden, komt overeen met tal van andere profetieën, waarin dit vaak als een zware storm wordt voorgesteld:

"U zult door de HERE van de hemelse legermachten bezocht worden met donder, aardbeving en geweldig gedreun, wind, storm en verterende vuurvlam." (Jes 29:6)
"Dan zal de HERE zijn machtige stem doen horen en zal Hij doen zien het neerkomen van zijn arm in grimmige toorn: een verterende vuurvlam, overstroming, stortbui en hagelstenen. Want Assur zal voor de stem van de HERE schrikken, wanneer Hij met de roede slaat." (Jes 30:30,31)
"Want zie, de HERE zal komen als vuur en zijn wagens zullen zijn als een storm, om zijn toorn te openbaren in gloed en zijn dreiging in vuurvlammen. Te vuur en te zwaard zal de HERE gericht oefenen over al wat leeft, en de door de HERE verslagenen zullen talrijk zijn." (Jes 66:15,16)
"Krijgsrumoer verbreidt zich tot aan het einde van de aarde, want de HERE heeft een rechtsgeding met de volken, Hij houdt gericht over al wat leeft." (Jer 25:31)

Zulke passages in de boeken van de profeten in Israël, tonen op indrukwekkende wijze de opvallende gelijkkluidendheid van de boodschappen over de eindtijd, ondanks dat zij in verschillende tijden en omstandigheden leefden. Deze eenheid is alleen te verklaren uit de goddelijke oorsprong van de profetieën, zoals Petrus zei: "want nooit is profetie voortgekomen uit de wil van een mens, maar, door de heilige Geest gedreven, hebben mensen van Godswege gesproken" (2 Pet 1:21).

De vervulling van de profetie in Ezechiël 38 en 39

In hun levendige verwachting van de wederkomst van Christus, lezen zijn hedendaagse volgelingen deze profetieën over de eindtijd in het licht van de situatie die zij in de wereld, en in het bijzonder in het Nabije Oosten zien. Als zij proberen deze profetie van Ezechiël in de huidige toestand in en rondom Israël te begrijpen, staan zij voor problemen, die in sommige opzichten in de loop van tijd nog groter zijn geworden dan voorheen.

Deze problemen beginnen al in het voorafgaande gedeelte (37:15 en verder). Ezechiël moest op een stuk hout het woord 'Juda' schrijven, de naam van het zuidelijke Rijk met Jeruzalem als hoofdstad. Op een ander stuk hout moest hij 'Jozef' schrijven, als aanduiding van de tien stammen die het

noordelijke Rijk Israël vormden en al lang in ballingschap waren weggevoerd. Vervolgens moest hij voor de ogen van zijn toeschouwers de beide stukken in één hand tegen elkaar houden, als waren ze één stok. Met deze symbolische handeling gaf de profeet aan, dat Gods volk in de eindtijd niet meer in tweeën gedeeld zal zijn, maar verenigd tot één natie in het land van hun voorouders: "En Ik zal hen tot één volk maken in het land, op de bergen van Israël, en één koning zal over hen allen koning zijn; niet langer zullen zij twee volken zijn en niet langer verdeeld in twee koninkrijken (Ezech 37:22).

In de loop van de tijd is de vroegere scheiding onder de Joden, tussen tien stammen enerzijds en twee stammen anderzijds, verdwenen. Hoe zal deze profetie dan in vervulling kunnen gaan?

De benadering door de lezer

Van de lezer van deze profetieën wordt de juiste gezindheid gevraagd. Met welk voornemen gaat hij ze lezen? Wat is het uitgangspunt? We vragen dit omdat belangstelling voor profetie regelmatig wordt aangewakkerd door populaire boeken over Bijbelse profetieën over de eindtijd. Dan kan iemand die de boodschap van de Bijbel niet volledig kent, deze hoofdstukken lezen alsof ze te vergelijken zijn met een hedendaags krantenbericht, dat meer dan 2500 jaar geleden geschreven werd.

Zo'n benadering, alsof we hier te doen hebben met een letterlijk verslag, en niet een goddelijke openbaring met een ander doel dan normale berichtgeving, kan al snel op moeilijkheden stuiten, die aanleiding geven tot twijfel, boosheid, of nog erger. Want er zijn moeilijkheden! Bijvoorbeeld: Zullen de aanvallers werkelijk uit het noorden komen als ruiters op paarden? Strijden zij met bogen, pijlen, speren tegen de nu tot de tanden gewapende Israëli's, met hun zeer moderne wapens? Verdedigen ze zich met "grote en kleine schilden"? En als we dit als het onbelangrijke decor zien, ontleend aan de tijd van de profeet, waar ligt dan de scheiding tussen wat letterlijk en wat niet letterlijk is?

Sommigen zoeken helaas alleen maar de bevestiging van hun eigen ideeën en opvattingen over hoe het allemaal zal zijn. Het gevaar is dan dat persoonlijke (politieke) voorkeuren en vooringenomenheid een rol spelen in de beantwoording van vragen als: Wordt Rusland genoemd als de kwaadaardige macht? Zullen Amerika en Groot-Brittannië de beschermers van Israël zijn? Maar ook als iemand op zoek gaat naar een duidelijk tijdschema, om vast te stellen wanneer Christus komt, of zich afvraagt wat de plaats en de plaats en rol van "de gemeente" hierin is. Enzovoorts.

Oplossingen en hun bezwaren

Velen hebben pogingen gedaan zulke bijzonderheden geloofwaardig te maken zoals zij er staan. Maar welke waarde mogen we hechten aan de verklaring dat de ruiters komen op de beroemde steppepaarden van de Kaukasus, waarvan, zo zegt men, de Russen al een groot aantal klaar hebben staan? Of dat de beschrijving van de Israëli's als "vreedzame lieden, die in gerustheid wonen, allen zonder muur, grendels of poorten" (Ezech 38:11) doelt op de kibboetsim – terwijl die van de eerste dagen af toch goed verdedigd zijn tegen de omwonende Arabieren? Bovendien heeft hierin op hun hoogtepunt nooit meer dan 8% van de bevolking gewoond. (Tegenwoordig woont meer dan 90% van de Joden in Israël in steden.) Of dat de Vrededorst, Die volgens velen dan zijn Koninkrijk al tot stand gebracht heeft, alleen deze vrij primitieve wapens uit de Oudheid zal toestaan? En wat moeten we dan denken van de bijzonderheid dat al deze wapens, na de vernietiging van de aanvallers, het volk zeven jaar van brandstof zullen voorzien (39:9,10)? Is, bijvoorbeeld, de verklaring dat dit wapentuig eigenlijk uit atoomwapens bestaat, die Israël in zijn nucleaire kernreactors zal stoppen geloofwaardig? Denken zij die dit zeggen dat zulke wapens neervallen zonder te exploderen en het slagveld er bezaaid mee zal liggen?

Het is de toestand van weerloosheid die de plundertocht zo betreuenswaardig maakt, en aanleiding geeft tot Gods verwijt: "zult u het niet gewaarworden, in de tijd dat mijn volk Israël in gerustheid woont?" (vs. 14). Maar hoe totaal anders is het met het huidige Israël. De omringende volken hebben één ding gemeen: een eeuwenoude diepe haat tegen Israël en het vaste voornemen dit volk –

hoe dan ook – voorgoed uit 'hun' gebied te verdrijven! Alle landen in het Nabije Oosten zijn goede klanten van de wapenleveranciers overal in de wereld. Is het dan verwonderlijk dat Israël, meer dan welk ander land ook, een militair arsenaal is geworden? Dat het een uitzonderlijk hoog percentage van zijn nationale inkomen besteedt aan de productie en de aanschaf van de modernste wapens?

De oplossing volgens sommigen is, dat de tijd nog niet rijp is voor de vervulling van deze profetie, en de situatie in Israël op den duur zal veranderen. Maar zo'n vreedzame ontwikkeling gaat tegen alle menselijke verwachtingen in. Er is immers geen enkel uitzicht op verzoening van de Arabieren, en vooral de Palestijnen, met Israël, laat staan een situatie waarin Israël alle mogelijkheden zich te verdedigen prijs zal geven. De haat van vele volken tegen de Joden is niet van gisteren op vandaag. Maar in ieder geval laten de profetieën onvoldoende tijd voor zo'n ontwikkeling. Joël zei dat "in die dagen en in die tijd [een herhaling van twee gelijklopende begrippen om nadruk te leggen] wanneer Ik een keer zal brengen in het lot van Juda en van Jeruzalem, zal Ik alle volken verzamelen" (Joël 3:1).

Realistischer zou dan nog de opvatting zijn dat Ezechiël's profetie pas lang nadat de Messias is gekomen in vervulling zal gaan, en Hij – als de beloofde Vrededorst – Gods volk met vrede en veiligheid heeft gezegd. Dat zou dan ook verklaren waarom de wapens zo primitief zijn, want dan is intussen een andere profetie werkelijkheid geworden: "Jubel luid, u dochter van Sion; juich, u dochter van Jeruzalem! Zie, uw koning komt tot u ... Dan zal Ik de wagens uit Efraïm en de paarden uit Jeruzalem tenietdoen, ook de strijdboog wordt tenietgedaan; en Hij zal de volken vrede verkondigen" (Zach 9:9,10); "In die tijd zal het gebeuren, luidt het woord van de HERE, dat Ik uw paarden uit uw midden zal uitroeien en dat Ik uw strijdwapens zal vernietigen" (Micha 5:9). Mensen die willen strijden zouden dan hun toevlucht moeten nemen tot de wapens van de oudheid. Maar ook deze verklaring stuit op onoverkomelijke bezwaren. In de eerste plaats omdat andere profeten vóór Ezechiël ook al over deze aanval op de dag van de HERE hadden gesproken (Ezechiël 38:17), wat zou inhouden dat in dat geval ook die andere, aansluitende, profetieën lang na de komst van de Messias in vervulling zouden moeten gaan. De tijdsbepaling in Joël 3 "in die dagen en in die tijd", laat geen ruimte voor zo'n lange tijd tussen het bijeenbrengen van Gods verstrooide volk in zijn land en de aanval van de volken van deze wereld. En nadat hij had gesproken over de belegering van Jeruzalem, vervolgde Zacharia: "Dan zal de HERE uittrekken om tegen die volken te strijden, zoals Hij vroeger streed, op de dag van de oorlog; zijn voeten zullen op die dag staan op de Olijfberg ... En de HERE, mijn God, zal komen, alle heiligen met Hem" (Zach 14:1-5).

Is het aannemelijk dat de Messias zijn Vrederijk zal stichten, zonder dat Israël de HERE heeft leren kennen? Want dit is, volgens Ezechiël, het directe resultaat van Gods dramatische tussenkomst om Zijn volk te redden: "Het huis van Israël zal weten, dat Ik de HERE hun God ben, van die dag af en voortaan ... En zij zullen weten, dat Ik de HERE hun God ben, zowel wanneer Ik hen in ballingschap wegvoer onder de volken, als wanneer Ik hen weer in eigen land verzamel" (Ezech 39:22,28) – een inzicht dat het gevolg is van Christus' verschijning. Zoals Ezechiël 38 en 39 voorzogde ook Zacharia de belegering van Jeruzalem en Gods ingrijpen: "Ook zal de HERE de tenten van Juda allereerst verlossen ... In die tijd zal de HERE de inwoners van Jeruzalem beschutten" (Zach 12:7,8). Dan volgt de ontmoeting van Israël met zijn Verlosser: "zij zullen Hem aanschouwen, die zij doorstoken hebben, en over Hem een rouwklacht aanheffen ... Op die dag zal er een bron ontsloten zijn voor het huis van David en voor de inwoners van Jeruzalem" 12:10;13:1). Voordat de Messias het gehele huis Israël in altijdurende vrede en veiligheid in zijn land laat wonen, heeft het berouwvolle volk door Christus' redding de HERE leren kennen. En het herstel van Israël zal pas volledig zijn, wanneer het nieuws van de openbaring van Gods heerlijkheid Joden in andere landen heeft bereikt (Jesaja 66:19,20).

Daarbij rijst nog een andere vraag: is het aannemelijk dat, jaren nadat de Messias van Israël is gekomen en plaats heeft genomen op de troon van zijn heerlijkheid, de wereld de HERE nog niet zal hebben leren kennen? De indruk die de profetieën van Christus' verschijning geven, is dat er direct al een pijnlijke confrontatie met de wereld zal plaatsvinden:

“Zie, Hij komt met de wolken en elk oog zal Hem zien, ook zij, die Hem hebben doorstoken, en alle stammen van de aarde zullen over Hem weeklagen.” (Op 1:7)

“... bij de openbaring van de Here Jezus van de hemel met de engelen van zijn kracht, in vlamvend vuur, als Hij straf oefent over hen, die God niet kennen en het evangelie van onze Here Jezus niet gehoorzamen.” (2 Tes 1:7,8)

Er zijn, menen wij, onoverkomelijke bezwaren tegen de opvatting, dat de genoemde aanval zal plaatsvinden na de hiervoor gegeven beschrijving van Israëls herstel onder zijn Koning-Herder. Welke waarde zou de eeuwige vrede voor Israël immers hebben, als het volk kort daarna van drie kanten door vijandige legers aangevallen en geplunderd wordt? Is het denkbaar dat, nadat de Vredevorst overal op aarde met zijn zegenrijke heerschappij is begonnen, zo'n hevige strijd zou losbarsten? En is Jeremia's profetie dan ook nog niet in vervulling gegaan? – “In die tijd zal men Jeruzalem noemen de troon van de HERE, en alle volken zullen zich daarheen verzamelen om de naam van de HERE in Jeruzalem, en zij zullen niet meer wandelen naar de verstoktheid van hun slecht hart” (Jer 3:17).

Deze bezwaren gelden uiteraard ook voor de opvatting dat de profetie in Ezechiël 38 en 39, evenals de aanval van Gog en Magog in Openbaring 20:7-10, niet eerder in vervulling zal gaan dan aan het einde van het Vrederijk.

Wat dan wel?

De problemen die een letterlijke vervulling van alle bijzonderheden van Ezechiël's profetie met zich meebrengen, nemen – zoals zal worden aangetoond – in omvang toe wanneer we proberen onze voorstelling in verband te brengen met andere profetieën. Is er dan een andere verklaring te vinden?

De HERE zei eens, dat Hij met Mozes “van aangezicht tot aangezicht” had gesproken, maar dat andere profeten zijn openbaringen zouden ontvangen in de vorm van raadselachtige dromen en visioenen (Numeri 12:6-8). Vooral de boeken Daniël en Openbaring hebben dit karakter. Er komen allerlei symbolen in voor: dieren voor koninkrijken, gouden schalen van wierook voor gebeden, een persbak voor oordeel. Ook in het boek Ezechiël wordt de boodschap vaak ingekleed met symbolen, maar op een andere wijze: verweven in een gelijkenis van een arend en een cederboom, of met een handeling als het samenvoegen van twee stokken. Met deze handeling ging de profeet uit van de toestand in zijn eigen tijd, om het fundamentele feit bekend te maken van de eenheid van het volk in zijn land in de eindtijd, zonder dat dit moet inhouden dat het tot die tijd voortdurend in tien en twee stammen verdeeld zal zijn.

De vraag is dan of zoiets ook voor zijn profetie over de overwinning op het leger van Gog zou kunnen gelden. Ook hier zou de profeet kunnen zijn uitgegaan van een schrikbarende gebeurtenis in zijn eigen tijd. Vanuit het gebied rond de Zwarte en de Kaspische Zee verscheen plotseling een woest nomadisch ruitervolk – de Scythen – dat landen als het huidige Griekenland, Turkije, Syrië, Israël en Egypte binnenviel, om overal have en goed van de bewoners te roven. ‘Zij gedroegen zich als een bende dieven, en reden op en neer door het land om zich andermans bezit toe te eigenen’, schreef de Griekse geschiedschrijver Herodotus hierover.

De huidige wereld is een totaal andere dan die in de tijd van Ezechiël. Onder de sterk bewapende naties in het Nabije Oosten, ieder binnen hun eigen vaste en beveiligde grenzen, is een strooptocht vanuit een verafgelegen gebied, zoals Ezechiël die beschreef, ondenkbaar. Daarbij komt dat andere profetieën over het grote conflict rondom Israël in de eindtijd, vertellen dat “alle volken” daarbij betrokken zullen worden. Dit betekent, volgens ons, dat we geen letterlijke vervulling van alle bijzonderheden van deze profetie mogen verwachten. Zij hebben voor de passende beelden gezorgd, om de mensen in de tijd van Ezechiël het grote en realistische drama beter te laten begrijpen. Wij, die in de eindtijd leven, en deze herinnering niet hebben, zullen uit moeten gaan van parallellen in de huidige situatie.

Bijvoorbeeld: Het antwoord op de vraag, wie de "handelaars en alle machtigen van Tarsis" zijn, moet niet gezocht worden bij een enkel volk met zijn handelspartners. Tarsis als zodanig bestaat niet meer. We kunnen in dat geval denken aan een macht in het gebied van het vroegere Tarsis, of denken in parallellen met vergelijkbare machtigen en handelaars in onze tijd.

Iemand heeft de drie grote profetische boeken getypeerd met de woorden: 'Jesaja is de grote dichter; Jeremia de grote prediker; en Ezechiël de grote kunstschilder.' Is Ezechiël dan als een impressionistische kunstschilder, die met behulp van beelden en symbolen een indrukwekkende voorstelling geeft die, evenmin als de visioenen van Daniël of Johannes, in alle delen letterlijk wordt bedoeld? Niet alleen zijn dan de zeven maanden van het begraven van het binnengevallen en verslagen leger, en de zeven jaren van gratis brandstof, symbolen, maar ook het oprukken van roofzuchtige bondgenoten vanuit de landen ten noorden van Israël.

Daardoor worden de centrale feiten in deze profetie duidelijk, overeenkomend met wat door andere profeten is geopenbaard:

Leden van het volk Israël, die een begin hebben gemaakt met de wederopbouw van de natie Israël, zullen aangevallen worden door een macht uit het noorden. Bij die gelegenheid zal God Zijn heerlijkheid aan de wereld openbaren, door tussenbeide komen in de Persoon van Christus, om hen op zo'n dramatische wijze te redden, dat Israël tot inkeer zal komen en de wereld zich zal realiseren dat de God die Israël als verbondsvolk koos leeft, en dat zijn Zoon de Wereldkoning wordt.

Gods heerlijkheid aan de wereld geopenbaard

Wat de andere volken op aarde betreft, is het in de profetie van Ezechiël nog duidelijker dat de plotselinge vernietiging van Israëls aanvallers leidt tot de wereldwijde bekendmaking van de levende God. In deze twee hoofdstukken wordt hier keer op keer de aandacht op gevestigd:

"In de laatste dagen zal het gebeuren ... opdat de volken Mij leren kennen, wanneer Ik Mij voor hun ogen aan u, o Gog, de Heilige betonen zal." (Ezech 38:16)

"Ik zal Mij groot en heilig betonen en Mij doen kennen voor de ogen van vele volken; en zij zullen weten, dat Ik de HERE ben." (38:23)

"en de volken zullen weten, dat Ik de HERE ben, heilig in Israël ... Zo zal Ik mijn heerlijkheid onder de volken brengen, en zullen alle volken het gericht zien dat Ik voltrokken heb, en de hand die Ik op hen heb gelegd." (39:7, 21)

Ditzelfde doel, Zich voor alle aardebewoners te openbaren, verklaart ook waarom God Zelf de Bewerker is van de aanval op Israël. Dat lijkt misschien vreemd, als de binnenvallende machten tegelijkertijd zelf verantwoordelijk worden gesteld voor hun daden. Het kwade plan komt, zoals altijd bij mensen het geval is, voort uit innerlijke overwegingen, gemotiveerd door hebzucht. Er is hier geen enkele suggestie van, of plaats voor, 'duivelse machinaties', of een *antichrist* die achter de schermen aan de touwtjes trekt (zie Deel 3 Bijlage I). De aanval wordt toegeschreven aan boosaardige gedachten van machthebbers: "In die tijd zullen er plannen in uw hart opkomen; u zult een boze aanslag beramen ... om buit te maken en roof te plegen" (38:10-12). Zijn plan is een illustratie van wat de Here Jezus zei: "Want uit het hart komen slechte overleggingen" (Mat 15:19).

Zoals eens bij de Farao van Egypte zal de HERE gebruik maken van de kwaadwilligheid en boosaardige plannen van mensen, om Zijn heerlijkheid aan de wereld te openbaren, zodat over Hem gezegd kan worden: "Daartoe heb Ik u doen opstaan, opdat Ik in u mijn kracht zou tonen en mijn naam verbreid zou worden over de gehele aarde" (Rom 9:17). God verhindert dus niet wat de aanvallers van plan zijn, maar laat het toe totdat het genoeg is. Dan grijpt Hij Zelf in. De koningen van Assur en Babel hadden de smadelijke praktijk hun vijanden een haak in de onderkaak te slaan, om ze dan rond te leiden als dieren. En met dit grimmige beeld drukt God Zijn leiding in deze uit: "Ik zal u ko-

men halen, haken slaan in uw kaken en u doen optrekken tegen mijn land"; "Ik zal u komen halen en u voortdrijven, u doen optrekken uit het verre noorden en brengen op de bergen van Israël" (Ezech 38:4; 39:2). Zij beseffen niet dat zij gevangenen van de HERE zijn, die in al hun slechtheid tentoongesteld worden voor de ogen van de gehele wereld. Zelfs als we de voorkeur geven aan de vertaling "Ik lok u", in plaats van "Ik zal u komen halen" – die toch in combinatie staat met 'voortdrijven' en "u zult een bevel ontvangen" (38:8; 39:2) – is duidelijk dat wat mensen ondernemen, voortkomt uit hun vrije wil – verleid door hun honger naar macht en rijkdom. Maar God wist al vóór de grondlegging van de wereld wat zij zouden doen. Hij bepaalde niet vooraf wat zij moesten, alsof zij Zijn marionetten zijn die alleen maar kunnen doen wat Hij wil, maar past tot op zekere hoogte hun plannen en daden in Zijn heilsplan en -werk. Dat is wat bedoeld wordt met Gods raad en voorkennis.

Enige menselijke trots op zijn eigen volk is bij Ezechiël niet te bespeuren. Hij stelt de tekortkomingen van zijn volksgenoten onomwonden aan de kaak, vertelt herhaaldelijk dat zij Gods goedheid niet waard zijn, en ziet als einddoel van de aanval op hen de verheerlijking van Gods Naam op aarde. Op welke wijze het bedreigde volk op de binnendringende legers zal reageren, wordt met geen enkel woord verteld! Waar is in heel de wereldliteratuur iets dergelijks te vinden?

C. Daniël en de koning van het Noorden

Maleachi was de laatste profeet van het Oude Testament. Na hem kwam een periode van vierhonderd jaar zonder woordvoerders van de HERE in Israël. Maar vóór die tijd gaf God openbaringen aan Daniël (hoofdstukken 10-12 van zijn boek) over een reeks gebeurtenissen, die in de periode tussen het Oude en het Nieuwe Testament (liever: Verbond) zouden plaatsvinden.

Tijdens zijn lange leven als balling in het paleis van de koningen van Babel, ontving Daniël enkele profetische boodschappen, die in het boek dat zijn naam draagt zijn opgeschreven en bewaard. Zij maken zowel de opkomst en ondergang van de grote wereldrijken, als gebeurtenissen onder het volk en in het land van Israël, tot de komst van Gods Koninkrijk op aarde, bekend. Toen hij oud geworden was, en kort nadat de Perzische verovering vrijheid voor zijn volksgenoten bracht, kreeg Daniël opnieuw bezoek van Gods engel, om hem de toekomst van zijn volk te openbaren.

De bedoeling van zijn komst blijkt uit de inleidende woorden: "ik ben gekomen om u te verstaan te geven wat uw volk in het laatst van de dagen overkomen zal; want opnieuw is het een gezicht aangaande de toekomst" (Dan 10:14).

De profetie begint met de laatste koningen van het Rijk Perzië (dat kort daarvoor Babel had veroverd), en het latere optreden van Alexander de Grote van Griekenland, die op jonge leeftijd zou sterven:

"Er zal een heldhaftige koning opstaan, die met grote heerschappij zal regeren en doen zal wat hem goeddunkt. Maar nauwelijks is hij opgestaan, of zijn koninkrijk zal verbroken worden en verdeeld naar de vier windstreken van de hemel; maar niet aan zijn nakomelingen, en zonder de macht waarmee hij heerste; want zijn koninkrijk zal uiteengerukt worden en aan anderen dan dezen komen" (Dan 11:3,4)

Het is duidelijk dat zij die niet in de waarde van Bijbelse profetieën geloven, menen dat zo'n precieze beschrijving van de verdeling van het kortstondige Rijk van Alexander onder zijn veldheren, achteraf geschreven moet zijn!

Tijdens de daaropvolgende periode lag Judea als een bufferstaat tussen twee Griekse rijken: het vorstenhuis van de Ptolemaeën in Egypte, met Alexandrië als hoofdstad, en dat van de Seleuciden in Voor-Azië, met hoofdsteden in Antiochië in Syrië en Seleucia aan de Tigris. Deze twee Rijken verkeerden lange tijd in staat van oorlog. Tijdens de derde eeuw voor onze jaartelling waren er vijf oorlogen, die elk enkele jaren duurden. Eerst (vanaf 324 voor onze jaartelling) beheersten de Ptolemaeën Judea vanuit Egypte, maar vanaf 198 voor onze jaartelling kwamen de Joden in hun land onder het bewind van het noordelijke Rijk van de Seleuciden. De langdurige strijd tussen de twee Rijken wordt uitvoerig beschreven in Daniël 11:5 en verder.

Veel aandacht wordt besteed aan Antiochus Epifanes, een koning uit de Seleuciden, die de Joodse godsdienst probeerde uit te roeien: "zij zullen het heiligdom, de vesting [Jeruzalem], ontheiligen, het dagelijks offer doen ophouden en een gruwel oprichten, die verwoesting brengt" (Dan 11:31).

De moedige opstand van de Makkabeeën, die zich in hun trouw aan Gods Wet tegen Antiochus Epifanes en zijn Samaritaanse en zelfs Joodse aanhangers verzetten, wordt ook vermeld: "het volk dat zijn God kent, zal sterk zijn en daden doen. En de verstandigen onder het volk zullen velen tot inzicht brengen, maar zij zullen een tijdlang struikelen door zwaard en vuur, door gevangenschap en beroving" (vzn 32,33).

Vervolgens zou een 'macht' komen. Direct daarna zou de Joodse natie ten val komen, en zijn wereldwijde verstrooiing zou duren tot de eindtijd.

Met de in de verzen 36-39 genoemde 'macht' kan alleen het Romeinse Rijk bedoeld zijn, omdat dit het Griekse Rijk opvolgde. In die tijd zouden de Joden door hun ongehoorzaamheid de maat van Gods toorn vol maken, zodat de tweede gruwel en een andere verwoesting zouden komen, waarover Gods engel al eerder had gesproken (9:27). In zijn rede op de Olijfberg sprak Jezus hierover: "de gruwel van de verwoesting, waarvan door de profeet Daniël gesproken is" (Mat 24:15). De woorden: "hij zal optreden tegen de versterkte vestingen" wijzen op de onderdrukking van de Joodse opstand, ongeveer veertig jaar na Christus' dood en opstanding, die uitliep op de verwoesting van Jeruzalem. Vervolgens werden andere vestingen verwoest: het Herodium ten zuidoosten van Bethlehem, waar Herodes de Grote een burcht had gebouwd; het afgelegen fort van Machaerus aan de Dode Zee, waar Johannes de Doper eens gevangen werd gehouden; en tenslotte het bolwerk Masada, waar de fanatieke Joden hun laatste verbeten, maar vergeefse, weerstand boden. Zo kwam de Joodse samenleving in hun land ten einde, en gingen de woorden van de Here Jezus in vervulling:

"Want er zal grote nood zijn over het land en toorn over dit volk, en zij zullen vallen door de scherpte van het zwaard en als gevangenen weggevoerd worden onder alle heidenen, en Jeruzalem zal door heidenen vertrapt worden, totdat de tijden van de heidenen zullen vervuld zijn." (Luc 21:23,24)

Deze gehele periode tussen de eerste en de twintigste eeuw, van de Joodse verstrooiing en de woeste verlatenheid van hun land, sloeg de engel over, want zijn eerstvolgende woorden luiden: "maar in de eindtijd...". In Daniël 11:40 maakt de profetie een sprong van de verovering door Rome en de val van Jeruzalem in het jaar 70 naar de eindtijd (vs. 41). De reden hiervoor ligt voor de hand: gedurende deze lange tijd van Israëls 'verharding' (Romeinen 11:25) zou – zoals Jezus had gewaarschuwd – het Koninkrijk van God van hen weggenomen worden, om aan een volk gegeven te worden dat de vruchten daarvan zou opbrengen (Matteüs 21:43). Deze toestand laten we hier buiten beschouwing, omdat deze buiten het bestek van deze profetische beschouwing van Israël in zijn land valt.

Evenmin als de engel tot Daniël sprak over de eeuwenlange verstrooiing van Israël, sprak hij over terugkeer en herstel in de eindtijd. Maar wat hij zei, veronderstelt wat Ezechiël duidelijk maakte, toen hij sprak over "een volk dat uit het gebied van vele volken bijeengebracht is op de bergen van Israël, die tot een blijvende wildernis waren geworden, maar het is uit de volken uitgeleid" (Ezech 38:8). Opvallend echter is, dat Israël zich dan opnieuw bevindt tussen koningen van het Noorden en van het Zuiden. Al is er al meer dan tweeduizend jaar geleden een einde gekomen aan de Rijken van de Seleuciden en de Ptolemaeën, toch zijn er ook in de eindtijd naties in de gebieden waarover zij de macht uitoefenden, en waartussen Israël zich weer bevindt.

Tegen de achtergrond van de langdurige verwickelingen en strijd tussen de Seleuciden ten noorden van Israël en de Ptolemaeën in Egypte, vertelt de engel over een conflict in de eindtijd:

"Maar in de eindtijd zal met hem [de noordelijke macht] de koning van het Zuiden in botsing komen, en de koning van het Noorden zal op deze aanstormen met wagens en ruiters en vele schepen; en hij zal de landen binnenvallen, en als een overstroming steeds verder om zich heen grijpen. Ook het Sieraadland zal hij binnenvallen, en velen zullen struikelen; maar aan zijn macht zullen ontkomen Edom, Moab en de keur van de Ammonieten. En hij zal zijn hand uitstrekken tegen de landen, en het land Egypte zal niet ontkomen, maar hij zal de schatten bemachtigen van goud en zilver en alle kostbaarheden van Egypte; en Libiërs en Ethiopiërs zullen in zijn gevolg zijn, maar geruchten uit het oosten en uit het noorden zullen hem ontstellen, zodat hij in grote grimmigheid zal uittrekken om velen te verdelen en te vernietigen. Hij zal zijn staatsietenten opslaan tussen de zee en de berg van het heilig Sieraad – maar dan komt hij aan zijn einde, zonder dat iemand hem helpt" (Dan 11:40-45).

Met deze woorden over de koningen van het Noorden en van het Zuiden, wordt de strijd in de eindtijd in en rondom Israël geplaatst binnen het kader van de toestand in de eeuwen voor Christus. Zoeken we de macht van het Noorden in het gebied van het vroegere Rijk van de Seleuciden, dat het hedendaagse equivalent ervan zou zijn, dan komen Turkije, Syrië, Irak en Iran in aanmerking.

De beschrijving van de aanval als een overstroming brengt de profetie van Jesaja in herinnering, over het binnendringende leger van Assur als een rivier die buiten haar beddingen stijgt, en de profetie van Habakuk over de niet te stuiten opmars van de macht van Babel (Jesaja 8:7,8; Habakuk 1:6-11). Maar zij doet vooral denken aan Ezechiëls woorden over de bondgenoten uit het noorden: "een grote schare en een talrijk leger, en u zult opstaan tegen mijn volk Israël als een wolk die het land bedekt" (Ezech 38:15,16)

Het land dat deze mscht uit het noorden het eerst binnenvalt wordt het Sieraadland genoemd, evenals in de voorafgaande profetie van de verovering van de koning uit het Noorden twee eeuwen voor onze jaartelling (Daniël 11:16). Het land Israël wordt zo genoemd in Gods beschrijving van het door Hem geschonken land: "een uitgezocht land ... de allersierlijkste erve van de volken" (Jer 3:19); "een land dat Ik voor hen uitgezocht had, vloeiende van melk en honig; een sieraad is het onder alle landen" (Ezech 20:6).

Israëls oostelijke buurvolk Jordanië zal buiten schot blijven: "maar aan zijn macht zullen ontkomen: Edom, Moab, en de keur van de Ammonieten" (Dan 11:41). Egypte echter niet, terwijl zijn westelijke buurvolk Libië en zuidelijke buurvolk 'Ethiopië' (waarmee waarschijnlijk het huidige Soedan wordt bedoeld) meegesleept zullen worden in de stoet van de binnenvallende legers. Het noemen van wagens en ruiters en vele schepen in een aanval op Egypte via Israël, kan gezien worden als een eigentijdse beschrijving van een bijzonder sterke militaire macht. We kunnen de aanschouwelijke bijzonderheden in Ezechiël daarom misschien beter niet al te letterlijk opvatten.

Het verband met andere profetieën

Evenals in Ezechiëls profetie over Gog in de hoofdstukken 38 en 39, wordt hier gesproken over een aanval vanuit het noorden. Verder is er in de beide profetieën sprake van buit bemachtigen. Gog beraamt een plan om buit te maken en roof te plegen (Ezechiël 38:12), terwijl de koning van het Noorden de schatten van goud en zilver en alle kostbaarheden van Egypte in handen zal krijgen (Daniël 11:43). Weliswaar is Gogs roofzucht in Ezechiël op het volk Israël gericht, maar is de meest voor de hand liggende verklaring van de vraag van Scheba, Dedan en "de machtigen van Tarsis" – "Komt u om buit te maken?" – de angst dat zij zelf slachtoffers zullen worden van Gogs roofzucht. Ook komen zowel Gog als de koning van het Noorden aan hun eind in het land van Israël.

Tegenover deze overeenkomsten in de profetieën over een Assur in de eindtijd in Ezechiël 38 en 39 en Daniël 11, vallen de verschillen op tussen deze beide. Het noorden in Daniël lijkt anders dan het verre noorden in Ezechiël. Toch is het zeer onwaarschijnlijk dat er in de eindtijd twee van zulke aanvallen, met dezelfde rampzalige gevolgen voor de aanvallers, plaats zullen vinden. Mogelijk hebben beide profetieën dus betrekking op dezelfde gebeurtenis, gezien vanuit verschillende gezichtspunten. Temeer als we de aanval van alle volken in zulke profetieën als Joël 3, Zacharia 12 en 14, en Openbaring 16 er naast zetten. De volgende aanhalingen verduidelijken dit verschil:

"Ik zal alle volken verzamelen en afvoeren naar het dal van Josafat ... Maak u op en kom, alle volken van rondom, en verzamel u ... Menigten, menigten in het dal van de beslissing, want nabij is de dag van de HERE in het dal van de beslissing." (Joël 3:2,11,14)

"Zie, Ik maak Jeruzalem tot een schaal van bedwelming voor alle volken in het rond ... En alle volken van de aarde zullen zich daarheen verzamelen ... dan zullen zij rechts en links alle natiën in het rond verteren ... Op die dag zal Ik zoeken te verdelgen alle volken die tegen Jeruzalem oprukken." (Zach 12:2,3,6,9)

“Dan zal Ik alle volken tegen Jeruzalem ten strijde vergaderen ... Allen, die zijn overgebleven van alle volken, die tegen Jeruzalem zijn opgerukt.” (Zach 14:2,16)

“Want het zijn geesten van duivelen (*daimonia* = demonen), die tekenen doen, die uitgaan naar de koningen van de gehele wereld, om hen te verzamelen tot de oorlog op de grote dag van de almachtige God.” (Op 16:14)

Deze volken komen niet alleen uit het noorden, en hun plan is kennelijk niet om roof te plegen maar om oorlog te voeren. In de recente oorlogen hebben vele volken hun strijdkrachten en andere steun op een tot nu toe ongekennde wijze gebundeld – al of niet onder de vlag van, nota bene, de Vredesorganisatie De Verenigde Naties. In het licht hiervan zijn deze profetieën over de betrokkenheid van de volken van de hele wereld bij een strijd in Israël duidelijker geworden. Maar met welke reden zouden zij zo'n gezamenlijke aanval op of in Israël uitvoeren? Het bewuste voornemen betrokken te worden, komt vooral in Joëls profetie sterk tot uiting: “Roep dit uit onder de volken: Heilig de oorlog, doe de helden opstaan; dat alle krijgslieden aantreden, oprukken! Smeed uw ploegscharen tot zwaarden en uw snoeimessen tot speren; de zwakke zegge: Ik ben een held. Maak u op en kom, alle volken van rondom” (Joël 3:9-12). Zulke woorden geven een grote crisis in het land aan – die kennelijk wordt gezien als een bedreiging van de wereldvrede – waardoor vele volken menen de strijd te moeten aanbinden om die te blussen en/of er zelf voordeel uit te halen.

Is het dan niet mogelijk dat de aanval vanuit het noorden op Israël, Egypte en mogelijk het Arabisch schiereiland, geopenbaard in de boeken van Ezechiël en Daniël, en die door Gods oordeel zwaar bestraft zal worden, aanleiding zal geven tot het oprukken naar het heilige land van “alle volken op aarde”, die de vernietiging van Israëls vijandige buurlanden nog niet als het werk van de HERE erkennen? En is deze tweede crisis in het land de reden waarom de profetie in Daniël vervolgens zegt: “en er zal [na die eerste aanval] een tijd van grote benauwdheid zijn, zoals er niet geweest is sinds er volken bestaan, tot op die tijd toe” (Dan 12:1)? En zal 'Michaël', “de grote vorst, die de zonen van uw volk terzijde staat”, het volk Israël dan redden? De woorden lijken een zinspeling te zijn op Jeremia's profetie: “Wee, want groot is die dag, zonder weerga; een tijd van benauwdheid is het voor Jakob; maar daaruit zal hij gered worden” (Jer 30:7). De profetie in Zacharia vertelt immers dat “de helft van de stad zal wegtrekken in ballingschap” (Zach 14:2), wat een ander doel lijkt aan te duiden dan dat van Gog of de koning van het Noorden, die uit zijn op buit.

Profetieën die spreken over een optreden van vele volken tegen Jeruzalem, Israël en de HERE – en dus niet om roof te plegen of tegen rovers te strijden – zijn dan gemakkelijker te plaatsen in zo'n tweede en veel ergere crisis. De “tien koningen”, vermeld in Openbaring bijvoorbeeld, die, vanwege het verband met Daniël 7: “Dezen zullen oorlog voeren tegen het Lam, maar het Lam zal hen overwinnen – want Hij is de Here van de heren en de Koning van de koningen” (Op 17:14). Een later visioen in dit boek komt hierop terug: “En ik zag de hemel geopend, en zie, een wit paard; en Hij, die daarop zat, wordt genoemd Getrouw en Waarachtig, en Hij velt vonnis en voert oorlog in gerechtigheid ... En uit zijn mond komt een scherp zwaard, om daarmee de heidenen te slaan. En Hijzelf zal hen hoeden met een ijzeren staf” (Op 19:15). Deze laatste woorden zijn geciteerd uit Psalm 2, waar zij het gevolg aangeven van openlijk verzet van de wereld tegen Christus, de door God aangestelde Wereldkoning: “Waarom woelen de volken en zinnen de natiën op ijdelheid? De koningen van de aarde scharen zich in slagorde en de machthebbers spannen samen tegen de HERE en zijn Gezalfde: Laat ons hun banden verscheuren en hun touwen van ons werpen!” (Ps 2:1-3).

Gods ingrijpen in een tijd van grote benauwdheid voor Israël

Het gevolg voor Israël van de hier besproken aanval is “een tijd van grote benauwdheid, zoals er niet geweest is sinds er volken bestaan, tot op die tijd toe” (Dan 12:1). De profeet Jeremia gebruikte deze uitdrukking in een profetie over het herstel van Israël in eigen land in de eindtijd: “Want groot is die dag, zonder weerga; een tijd van benauwdheid is het voor Jakob; maar daaruit zal hij gered worden” (Jer 30:7).

God zal op wonderbaarlijke wijze ingrijpen in deze crisis, en zo Zijn heerlijkheid op een buitengewone manier aan Israël en de wereld openbaren. Gezien in verhouding tot het gehele proces van Israëls herstel als natie zal deze aanval, hoe angstwekkend ook, mogelijk van betrekkelijk korte duur zijn. Maar beslissend keerpunt in de heilsgeschiedenis vanwege de grote indruk die Gods ingrijpen op zowel Israël als de andere volken op aarde zal maken, wordt de gebeurtenis uitvoerig verteld.

Op welke wijze het volk uit zijn benarde toestand gered zal worden, verklaarde de engel aan Daniël: "In die tijd zal Michaël opstaan, de grote vorst, die de zonen van uw volk terzijde staat". Al heeft de aanvaller zijn 'statietenten' opgeslagen, ergens tussen de Middellandse Zee en Jeruzalem, hij zal daar door Gods vernietigende tussenkomst zijn einde vinden. Met betrekking tot een andere aanvaller uit het Noorden had God eens gezegd: "Ik ga Assur in mijn land verbreken en het op mijn bergen vertreden" (Jes 14:25). Ditzelfde zei ook Ezechiël: "Op de bergen van Israël zult u vallen, u met al uw krijgsbenden en de volken die met u zijn" (Ezech 39:4).

Over de indruk die Gods oordeel op Israël zal maken, wordt in het boek van de profeet Ezechiël het volgende gezegd:

"Ik zal mijn heilige naam bekendmaken onder mijn volk Israël." (39:7)

"Het huis van Israël zal weten, dat Ik de HERE hun God, ben van die dag af en voortaan." (vs. 22)

"Als Ik hen uit het gebied van de volken terugbreng en hen uit de landen van hun vijanden verzamel, dan zal Ik Mij voor het oog van de talrijke volken aan hen de Heilige betonen. En zij zullen weten, dat Ik de HERE hun God ben ... En Ik zal mijn aangezicht niet meer voor hen verbergen, wanneer Ik mijn Geest over het huis Israëls heb uitgestort." (vzn 27-29)

Het betonen (benadrukken) van Gods heiligheid betekent een zodanige openbaring van Zijn Wezen, dat duidelijk is dat wat er is gebeurd geen natuurfenomeen is, maar een wonderdaad van de HERE. Een voorbeeld is het water, dat voor de ogen van de Israëlieten ineens uit de rots bij Meriba te voorschijn kwam, waardoor "Hij Zich onder hen de Heilige betoonde" (Num 20:13). Op sommige plaatsen had zo'n directe openbaring van Gods heerlijkheid een straffende uitwerking (Leviticus 10:3); en dit is ook hier in Ezechiël het geval (20:41; 36:23; 38:16,23).

De bevrijding van de teruggekeerde Joden uit hun benauwdheid valt echter samen met een veel grotere verlossing voor allen die de eeuwen door opgeschreven zijn in Gods 'levensboek'. Het volk dat tijdens zijn langdurige verstrooiing en verwoesting zijn Heiland heeft verworpen, zal door zijn reddende tussenkomst tot inzicht komen, en door berouw en reiniging met God verzoend worden:

"Zij zullen Hem aanschouwen, die zij doorstoken hebben ... In die tijd zal er een bron ontsloten zijn ... tot ontzondiging en reiniging." (Zach 12:10-13:1)

Zie voor de volken in de genoemde profetieën Deel 3 Bijlagen A en B

8. Alle volken trekken op tegen Jeruzalem

Hoofdstuk 3 van het boekje van de profeet Joël gaat over een tijd wanneer al lang in vervulling is gegaan wat Mozes profeteerde: "De HERE zal u verstrooien onder alle natiën van het ene einde van de aarde tot het andere" (Deut 28:64). Joël ging uit van de daaropvolgende belofte van herstel uit deze ellendige toestand: "dan zal de HERE, uw God, in uw lot een keer brengen en Zich over u ontfermen" (Deut 30:3). Eeuwen later mocht Jeremia een vergelijkbare belofte geven, toen het kleine Godsrijk in Israël voor de ondergang stond: "Want zie, de dagen komen, luidt het woord van de HERE, dat Ik in het lot van mijn volk Israël een keer breng, zegt de HERE, en hen terugbreng in het land dat Ik aan hun vaders gegeven heb, zodat zij het zullen bezitten" (Jer 30:3).

In de tijd wanneer Ik het lot van Juda en Jeruzalem zal keren

Joël spreekt ook over het samenkomen van "alle volken" in dat land. Met een zinspeling op Mozes' woorden, die nu een heel andere wending krijgen, verkondigt Joël: "Want zie, in die dagen en in die tijd, wanneer Ik een keer zal brengen in het lot van Juda en van Jeruzalem, zal Ik alle volken verzamelen en afvoeren naar het dal van Josafat" (Joël 3:1,2). Uit het vervolg blijkt dat dit het gevolg is van de terugkeer van Israël; maar al zijn de twee ontwikkelingen niet gelijktijdig, ze volgen elkaar binnen vrij korte tijd op: de woorden "in die dagen" en "in die tijd" zeggen inhoudelijk hetzelfde.

Dat het hier om een massaal optrekken gaat, blijkt niet alleen uit de woorden "alle volken", die in vers 11 worden herhaald, en ook op andere plaatsen voorkomen, maar ook uit de verdere woorden: "Menigten, menigten in het dal van de beslissing" (vs. 14). Wat de menselijke redenen ook mogen zijn, die de volken bewegen massaal op te trekken naar het land van Israël, de profeet weet dat dit in feite Gods daad is. Zijn bedoeling hiermee is de vijanden van Israël te straffen voor al het leed dat zij Zijn volk hebben aangedaan.

Joël noemt de plaats waar die volken samenkomen "het dal van Josafat". Er is geen plaats bekend die in die tijd zo werd genoemd. De naam, die 'richten' betekent, heeft blijkbaar symbolische betekenis, gezien de toespeling in vers 2: "Ik zal alle volken verzamelen en afvoeren naar het dal van Josafat, en Ik zal daar met hen in het gericht treden". Ook in vers 12 komt hetzelfde verband voor: "Laat de volken opstaan en oprukken naar het dal van Josafat, want daar zal Ik zitten om alle volken van rondom te richten". Het is mogelijk dat de profeet met de naam van dit dal ook zinspeelt op de beslissende vernietiging van de vijanden van Israël in de tijd van koning Josafat. Een grote menigte uit de buurvolken was tegen Israël opgerukt, maar werd eerst door Edomietische benden aangevalen, waarna zij onderling slaags raakten. Alles wat het volk Israël hoefde te doen, was de overvloedige buit in beslag nemen. Deze dramatische bevrijding uit een uiterst benarde crisis maakte grote indruk op andere volken: "En de schrik van God viel op alle koninkrijken van de landen, toen zij hoorden, dat de HERE tegen Israëls vijanden gestreden had" (2 Kron 20:29,30). Dachten zij aan een eerdere gelegenheid, toen vijanden tegen Israël waren opgetrokken en Israël op vergelijkbare wijze werd verlost, doordat "de HERE in de gehele legerplaats het zwaard van de één tegen de ander richtte" (Richt 7:22)?

Deze voorstelling van het verzamelen van alle volken op één plaats, waar zij Gods straffende oordeel zullen ondergaan, is een terugkerend thema in de boeken van Israëls profeten. Sefanja sprak hierover in 'apocalyptische' woorden, die de hedendaagse lezer, die vaak moeite heeft met wat de Bijbel vertelt over Gods oordelen, nogal eens op de proef stelt:

"Daarom, wacht op Mij, luidt het woord van de HERE, op de dag dat Ik zal opstaan tot de buit; want mijn vonnis is, volken te vergaderen, koninkrijken te verzamelen, over hen mijn gramschap uit te gieten, heel mijn brandende toorn, want door het vuur van mijn naijver zal de gehele aarde verteerd worden" (Sef 3:8).

Voor iemand die deze beeldrijke voorstelling in alle letterlijkheid opvat, ziet het er uit alsof de aarde één rokende puinhoop zal worden!

Voordat hij nader ingaat op dit verzamelen van volken, in voorbereiding op de openbaring van Gods toorn, geeft de profeet Joël de oorzaak hiervan. De volken worden ervan beschuldigd verantwoordelijk te zijn voor Israëls verstrooiing onder de volken, de verdeling van Gods land, en het verkopen van hun slachtoffers als slaven in andere landen. Hoe groot het aantal van deze slaven is, blijkt uit de belachelijk lage prijs die wordt gevraagd voor een Israëlitische slaaf: "... die een jongen gaven voor een hoer en een meisje voor wijn, opdat zij konden drinken" (Joël 3:3).

Deze beschuldiging geeft ons, door het noemen van de namen van een aantal buurvolken, belangrijke gegevens. Tyrus en Sidon liggen in het huidige Libanon, en alle landstroken van Filistea is het deel van de Palestijnse staat dat de Gazastrook wordt genoemd (de naam Palestina is ontleend aan de naam Filistea). Edom en Egypte krijgen een aparte vermelding, maar worden ook beschuldigd "vanwege het geweld de kinderen van Juda aangedaan, in wier land zij onschuldig bloed hebben vergoten" (Joël 3:19).

De HERE roept de volken op

Wie de boeken van Israëls profeten gelezen heeft, zal vertrouwd zijn met de voorstelling van de HERE als de God Die de legers van volken oproept de strijd aan te binden. Hij heft op een kale berg (waar geen bomen zijn die het zicht erop zouden verhinderen) een banier (veldteken) op, en roept Babel krachtig op zich te verzamelen en aan te vallen, want: "De HERE van de hemelse legermachten monstert zijn krijgsheer" (Jesaja 13:1-4). Hij heft ook een banier op om het leger van Assur naar Zijn land te laten optrekken (Jesaja 5:26), en slaat een haak in de kaak van Gog om hem, als een dier, naar de bergen van Israël te voeren. Deze voorstelling komt ook hier in Joëls profetie over de eindtijd voor. De volken die naar het land Israël komen doen dit met de bedoeling Israël aan te vallen:

"Roep dit uit onder de volken: Heilig de oorlog, doe de helden opstaan; dat alle krijgslieden aantreden, oprukken! Smeedt uw ploegscharen tot zwaarden en uw snoeimessen tot speren; de zwakke zegge: ik ben een held. Maak u op en kom, alle volken van rondom, en verzamel u. Doe, o HERE, uw helden daarheen afdalen. Laat de volken opstaan en oprukken naar het dal van Josafat, want daar zal Ik zitten om alle volken van rondom te richten. Sla de sikkel erin, want de oogst is rijp. Kom, treedt, want de perskuip is vol; de wijnbakken stromen over. Want hun boosheid is groot. Menigten, menigten in het dal van de beslissing, want nabij is de dag van de HERE in de dag van de beslissing" (Joël 3:9-14).

Uit de aanklacht blijkt dat deze vijanden vooral de buurvolken van Israël zijn. Dit wordt bevestigd in de woorden: "Maak u op en kom, alle volken van rondom". In de situatie in de eindtijd wijzen de woorden: "want hun boosheid is groot" in dezelfde richting van vijandschap. Er zijn dus redenen deze profetie te beschouwen als vooral het optreden van Israëls buurvolken, nadat Israël is teruggekeerd naar zijn land.

Zie voor een uitgebreide behandeling van de profetie van Joël Deel 3 Bijlage F.

Psalm 83

In de laatste van zijn twaalf psalmen beschrijft Asaf ook zo'n gezamenlijke aanval door Israëls buurvolken, gesteund door 'Assur':

"zij smeden een listige aanslag tegen uw volk
en beraadslagen tegen uw beschermelingen.
Zij zeggen: Kom, laten wij hen als volk verdelgen,
zodat aan de naam van Israël niet meer wordt gedacht.

Want zij hebben eensgezind beraadslaagd,
tegen U een verbond gesloten:
de tenten van Edom en de Ismaëlieten,
Moab en de Hagarenen,
Geba, Ammon en Amalek,
Filistea met de inwoners van Tyrus;
zelfs Assur heeft zich bij hen gevoegd,
zij zijn de zonen van Lot tot steun.”
(Psalm 83:4-9)

Zoeken we een historische gebeurtenis waar hier op wordt gezinspeeld zou kunnen zijn, dan lijkt een aanval in de tijd van koning Josafat(!) het meest waarschijnlijk (2 Kronieken 20). De psalm is echter geen triomfantelijk overwinningslied, maar eerder een ernstig gebed tot de HERE om redding uit zo'n massale en gewelddadige aanval. Vandaar dat het best mogelijk is, dat de psalm werd geschreven en bewaard met het oog op een toekomstige aanval op Gods volk, die ook voortkomt uit haat tegenover Israël, en vooral die aanval waarover Joël in zijn profetische boekje schrijft.

Zacharia 12-14

De eindtijd betekent voor de wereld een enorme omwenteling: de tegenwoordige naties zullen plaatsmaken voor het wereldwijde Koninkrijk van God en Zijn Gezalfde. Onder welke omstandigheden zal het volk Israël tot inkeer komen, en zullen mensen overal op aarde Christus' heerschappij aanvaarden? In de laatste drie hoofdstukken van zijn boek schreef de profeet Zacharia de openbaringen, die hij kreeg over de grote crisis in het land Israël en rond Jeruzalem, als gevolg waarvan "de HERE Koning zal worden over de gehele aarde".

De HERE zal Koning worden over de gehele aarde

De laatste profetie van Zacharia (hoofdstukken 12-14) begint met de aankondiging, dat de Schepper van hemel en aarde aan het woord is: "Zo luidt het woord van de HERE, die de hemel uitspant en de aarde grondvest, en de geest van de mensen in hun binnenste formeert" (Zach 12:1). Een plechtige inleiding, die aangeeft dat wat volgt een belangrijke mededeling is. Dit blijkt inderdaad zo te zijn, want de profeet vertelt dat de volken van deze wereld onder de heerschappij van God zullen komen.

De inhoud van deze profetie maakt de reden voor deze aandachttrekkende inleiding duidelijk. De HERE openbaart dat de huidige, ongelovige heidense wereld, evenals Zijn verbondsvolk Israël – dat eeuwenlang van Hem is afgedwaald – onder Zijn heerschappij op aarde zullen komen. Zacharia heeft al eerder de Wereldkoning gezien, plaatsnemend op Zijn troon: "Jubel luid, u dochter van Sion; juich, u dochter van Jeruzalem! Zie, uw koning komt tot u ... Dan zal Ik de wagens uit Efraïm en de paarden uit Jeruzalem tenietdoen, ook de strijdboog wordt tenietgedaan; en hij zal de vrede verkondigen, en zijn heerschappij zal zich uitstrekken van zee tot zee, en van de Rivier tot de einden van de aarde" (9:9,10). Daarbij wordt echter niet verteld op welke wijze Gods heilige land gereinigd zal worden van de oorlogsuitrusting waarover Ezechiël sprak (39:9,10), of die van Israël of van zijn vijanden afkomstig is, en ook niet hoe de naties van de wereld, die zo gesteld zijn op hun eigen macht en vrijheid, bereid gevonden of gemaakt zullen worden zich te onderwerpen aan de door God aangestelde Koning Christus Jezus.

De laatste drie hoofdstukken van het boek Zacharia tonen dat die onderdanigheid het gevolg zal zijn van het oordeel, dat God in en rond Jeruzalem zal uitgieten op de vijanden van Israël. Door de grote verliezen van mensen en materieel zullen de machthebbers van deze wereld genoodzaakt worden voorgoed afstand te doen van hun regeringsmacht: "En de HERE zal koning worden over de gehele aarde; in die tijd zal de HERE de enige zijn, en zijn naam de enige" (Zach 14:9). Nederig gemaakt door Gods tuchtiging, en in het besef van hun eigen onmacht, zullen volken vanuit de gehele wereld voortaan op vastgestelde tijden naar Jeruzalem, de heilige hoofdstad van de wereld, gaan "om zich

neer te buigen voor de Koning, de HERE van de hemelse legermachten" (14:16). Hoe belangrijk de hieraan voorafgaande crisistijd is, die leidt tot de overgang van menselijke Rijken tot het Koninkrijk van God op aarde, blijkt verder uit de steeds herhaalde uitdrukking – alleen al zeven keer in het eerste gedeelte en zestien keer in totaal! – "te dien dage", in die tijd.

Een massale aanval op Jeruzalem

De aanleiding tot Gods straffend ingrijpen zal een massale aanval zijn op Jeruzalem en omgeving. Al eerder in zijn boek maakte Zacharia Gods genaderijke voornemen bekend, om Zijn volk – dat al zo lang in verstrooiing leeft – vanuit de gehele wereld weer in zijn moederstad bijeen te brengen: "Zo zegt de HERE van de hemelse legermachten: Zie, Ik verlos mijn volk uit het land van de opgang en uit dat van de ondergang van de zon; Ik breng hen terug en zij zullen binnen Jeruzalem wonen. Zij zullen Mij tot een volk en Ik zal hun tot een God zijn, in trouw en in gerechtigheid" (8:7,8). Zo ver is het aan het begin van Zacharia 12 nog niet, want uit de bijzonderheden die volgen, blijkt dat – al woont een deel van de Joden weer in hun land en hoofdstad – zij nog niet met God zijn verzoend door het aannemen van hun Heiland en Messias. Om de een of andere reden, die hier niet wordt gegeven, heeft het teruggekeerde volk de ergernis van vele naties gewekt. Herhaaldelijk wordt verwezen naar vijandelijke legers die de heilige stad omsingelen, zoals: "alle volken die tegen Jeruzalem zijn opgerukt" (Zach 12:9; 14:16); "Dan zal Ik alle volken tegen Jeruzalem ten strijde vergaderen" (Zach 14:2). Wie zijn deze volken, en wat beweegt hen zich met de hoofdstad van Israël te bemoeien?

De woorden "alle volken in het rond" (dat wil zeggen: rond Israël), zijn gelijk aan de woorden in Joël "alle volken van rondom", en wijzen ongetwijfeld op de buurvolken. Maar terwijl er aanwijzingen zijn dat de Israël omringende volken in al deze dingen een belangrijke rol spelen, geeft de uitdrukking "alle volken van de aarde" in Zacharia 12:3 aan, dat er ook andere volken betrokken zijn bij deze crisis, die de natie Israël opnieuw tot de ondergang dreigt te brengen. Dit wordt bevestigd in een hoogst symbolische profetie in het laatste Bijbelboek, die we hierna zullen bekijken.

De aanvallers van Israël delven het onderspit

Hoe deze bestorming van Jeruzalem voor de aanvallers zal aflopen, beschrijft de profeet aan de hand van een aantal beelden.

De volken die tegen Jeruzalem oprukken, hebben uit een schaal (groot genoeg om er gezamenlijk uit te drinken dus) een bedwelmend mengsel gedronken, dat God voor hen heeft klaargemaakt: "Zie, Ik maak Jeruzalem tot een schaal van bedwelming voor alle volken in het rond" (12:2). Zo maakt de HERE Zijn woord, dat eens door Jesaja sprak, waar: "Zie, Ik neem uit uw hand de beker van de bedwelming; de kelk van mijn grimmigheid zult u niet langer drinken. En Ik geef die in de hand van hen die u verdrücken" (Jes 51:22). Uit een beker drinken wat de HERE voor iemand ingeschonken heeft, is een bekend Bijbels beeld. Dit kan soms goed zijn, zoals "de beker van de verlossing" (Ps 116:13), of een beker van zegen (Ps 23:5). Meestal gaat het echter om Gods toorn.

Het volgende beeld laat deze vijandige volken zien als een ploeg arbeiders, die belast is met de taak een in de weg liggend rotsblok op te tillen en te verplaatsen – of zijn het bouwvakkers die een massieve steen op zijn plaats bovenin het bouwwerk moeten aanbrengen? In ieder geval komen ze er bij hun werk niet zonder letsel van af: "In die tijd zal Ik Jeruzalem maken tot een steen, die alle naties moeten heffen; allen die hem heffen, zullen zich pijnlijk verwonden" (Zach 12:3).

Evenals bij een diavertoning steeds nieuwe beelden op het scherm komen, zo projecteert Zacharia ook een nieuw beeld: een menigte ruiters die optrekt in een massale aanval op de heilige stad. Ook in de profetieën in de boeken Ezechiël en Daniël nemen paarden en ruiters een belangrijke plaats in – wat niet noodzakelijkerwijs betekent dat zij in de laatste strijd letterlijk aanwezig zullen zijn: "paarden en ruiters, allen volledig uitgerust, een grote schare, met grote en kleine schilden, allen vertrouwd met het zwaard" (Ezech 38:4); "de koning van het Noorden zal op deze aanstormen met

wagens en ruiters" (Dan 11:40). De gevolgen zullen rampzalig zijn: "In die tijd, luidt het woord van de HERE, zal ik alle paarden treffen met verbijstering, en hun berijders met krankzinnigheid; over het huis van Juda zal ik mijn ogen openhouden, maar alle paarden van de naties zal ik treffen met blindheid" (12:4); "Dan zal dit de plaag zijn, waarmee de HERE, alle volken zal treffen, die tegen Jeruzalem zijn uitgerukt" (Zach 14:12).

Het volgende beeld roept bij de lezer een tafereel uit het verleden op. Bij een boerderijtje staan graanschoven onder de warme zon te drogen. Aan de rand van het graanveld staat een houtstapel klaar voor de winter. Beide zijn zeer ontvlambaar, zodat het kleinste vonkje ze meteen in brand kan zetten. Zo zullen ook de aanvallers op Jeruzalem verteerd worden: "In die tijd zal ik de stamhoofden van Juda maken als een vuurbekken tussen het hout, en als vuurfakkels tussen de garven; dan zullen zij rechts en links alle natiën in het rond verteren; en Jeruzalem zal blijven voortbestaan op zijn eigen plaats, te Jeruzalem" (12:6).

De zesde schaal in Openbaring

"En ik zag uit de bek van de draak en uit de bek van het beest en uit de mond van de valse profeet drie onreine geesten komen, als kikvorsen; want het zijn geesten van duivelen, die tekenen doen, welke uitgaan naar de koningen van de gehele wereld, om hen te verzamelen tot de oorlog op de grote dag van de almachtige God ... En hij verzamelde hen op de plaats, die in het Hebreeuws genoemd wordt Harmagedon." (Op 16:13,14,16)

De draak, het beest en de valse profeet komen eerder in dit boek voor als verschillende fasen van het vierde Rijk, zoals voorgezegd in het boek Daniël, namelijk dat van Rome. Zij oefenen invloed uit door de bek en de mond, dat wil zeggen door hun woorden. Toen Jezus' luisteraars meenden dat Hij iets waanzinnigs had gezegd, schreven zij dit toe aan bezetenheid door een 'demon', en zij zeiden Hem dit bij een aantal gelegenheden (Johannes 7:20; 8:52; 10:20). Een treffend voorbeeld van de uitwerking van wat hier als de invloed van een 'demon' wordt gezien, is de haat van Nazi-Duitsland in de dertiger en veertiger jaren van de vorige eeuw tegenover de Joden. Het gevolg van het uitgieten van deze zesde schaal van Gods toorn, is dat de wereldmachten in de waan komen dat zij zich moeten verzamelen tot de oorlog in Gods land (om dit te bevrijden uit de hand van de Joden?). Dit is dus geen plundertocht, zoals die van Gog en zijn bondgenoten, maar een gecoördineerd optreden, zoals in deze tijd zou kunnen plaatsvinden onder toezicht van de NAVO of de VN. Het boek Openbaring komt op deze oorlog terug in hoofdstuk 17: "Dezen [tien koningen] zullen oorlog voeren tegen het Lam, maar het Lam zal hen overwinnen" (Op 17:14). In de tien koningen herkennen we in deze bondgenoten 'de draak' uit Openbaring 12, en daarom 'het beest uit de zee' en 'het beest uit de aarde' (de valse profeet) in Openbaring 13 – en het vierde (Romeinse) Rijk in Daniël 7.

Een vergelijking

Vergelijking van deze tweede groep profetieën in Joël 3, Zacharia 12-14 en Openbaring 16, laat een aantal onderlinge overeenkomsten zien:

In alle drie ligt de kern van de profetie in een gezamenlijke aanval van alle volken. In Joël en Zacharia wordt vooral gesproken over Israëls buurvolken. In alle drie wordt ook melding gemaakt van "de dag van de HERE" of "de grote dag van de Almachtige God". Er kan dus geen twijfel over bestaan, dat deze drie profetieën op hetzelfde gebeuren betrekking hebben.

Er zijn echter ook enkele verschillen tussen deze tweede groep en de eerste groep profetieën over een 'Assur' in de eindtijd (Ezechiël 38 en Daniël 11-12). Alle zes profetieën vertellen dat de aanvallers getroffen zullen worden door een zware aardbeving. Terzelfder tijd zijn er zulke verschillen tussen de twee groepen, dat het moeilijk is ze alle te betrekken op dezelfde gebeurtenis.

De aanval van Gog wekt blijkbaar verontwaardiging bij sommige Arabische volken; want in hun vraag klinkt protest, en misschien ook vrees dat ook zij in gevaar komen: "Komt u om buit te maken?" In Daniël 11 staat dat Israëls buurvolken Edom, Moab en de Ammonieten, bij de aanval van de koning van het noorden zullen ontkomen. Zij maken dus geen deel uit van de aanvallers. In Joël 3 en Zacharia echter zijn de Arabische buurvolken de voornaamste aanvallers.

Naast dit verschil tussen de twee groepen wat de identiteit van de aanvallers betreft, is er ook verschil te merken in hun beweegredenen:

- Gog en zijn bondgenoten maken een plundertocht: "hebt u uw schare bijeengeroepen om roof te plegen, om zilver en goud weg te slepen, om have en goed te bemachtigen, om een grote buit te maken?" (Ezech 38:13); "En de koning van het noorden zal de schatten bemachtigen van goud en zilver en alle kostbaarheden van Egypte" (Dan 11:43).
- In Zacharia lijkt het behalen van buit uit Jeruzalem meer een bijkomstigheid, en de aanval eerder op een uiting van haat.
- Een derde groot verschil is dat Gog optreedt op de bergen van Israël ... een land van dorpen ... de weer bewoonde puinhopen en de koning van het noorden in het Sieraadland, terwijl de volken in Joël 3 en Zacharia 12-14 naar Jeruzalem komen om die te belegeren, nadat de stad voor hen een ergernis is geweest.

De meest redelijke conclusie lijkt daarom dat de aanval van Gog, de koning van het Noorden, beschouwd kan worden als de gebeurtenis die de aanleiding vormt, of de gelegenheid biedt, voor het oprukken van de Arabische volken, gesteund door andere volken.

Wat mogen we verwachten?

Voor wie het antwoord in de Bijbel zoekt op deze vraag, door te proberen alle genoemde profetieën toe te passen op de huidige, of de te verwachten, situatie in de wereld, geven we de volgende overwegingen:

1. Deze profetieën maken deel uit van de door God ingegeven geschriften, die ons gegeven zijn om ons wijs te maken tot zaligheid in Christus Jezus. De Vader heeft in Zijn liefde een tip van de sluier, die over de toekomst ligt, opgelicht om gelovigen van alle tijden aan te sporen en te bemoedigen met aanwijzingen dat Zijn Koninkrijk op komst is. Het minste dat we kunnen doen, is uit dankbaarheid proberen ze goed te begrijpen.
2. Er zou iets vreemds aan de hand zijn, als we onverschillig zouden staan tegenover deze profetieën. De gelovige Israëliet verlangde naar de dag van de HERE, omdat hij uitzag naar het einde van alle goddeloosheid en de komst van gerechtigheid en vrede over de gehele aarde. Hoe kan een christen niet bedroefd zijn bij het zien van honger, armoede, ziekte, en gebrek aan geloof in God onder zijn medemensen? Het gebed "Uw Koninkrijk kome/Doe Uw Koninkrijk komen" gaat dan gepaard met het verzoek: 'Hoelang, Here?' en daarop geven de profetieën een gedeeltelijk antwoord. Bovendien is de dag van de HERE voor de christen de dag waarop de Heiland zal verschijnen met leven voor zijn volk. Het zou ons niet moeten verbazen, dat toen de discipelen vroegen: "Wat is het teken van uw komst en van de voleinding van de wereld?", Hij een uitvoerig antwoord gaf, dat aansloot bij wat andere profeten hadden gezegd. Hij wil zijn volk bij zijn komst sterk in het geloof vinden.
3. Profetieën worden uiteraard duidelijker als de tijd van hun vervulling nadert. Dit zal de engel hebben bedoeld, toen hij Daniël beval ervoor te zorgen dat wat hij zojuist over de verre toekomst had geopenbaard, veilig bewaard zou blijven: "velen zullen onderzoek doen, en de kennis zal vermeerderen" (Dan 12:4). De toename van kennis door wetenschappelijk onderzoek heeft weinig verband met die openbaring. Waar het hier om gaat is kennis van Gods heilswerk.

4. Geen mens weet wanneer Christus' zal komen in heerlijkheid. Altijd hebben mensen echter geprobeerd vanuit gebeurtenissen in hun tijd vast te stellen wanneer dat zal zijn. Maar Jezus heeft gezegd dat Hij onverwachts zal komen.

5. Het heeft, om de hiervoor genoemde reden, geen zin te speculeren (raden, veronderstellen). De situatie in de wereld, en in het bijzonder het Nabije Oosten en Noord-Afrika, is aan voortdurende veranderingen onderhevig. Het is daarom bijzonder moeilijk gedetailleerde schema's te maken van wat wie hoe zal doen. Het enige dat we kunnen en mogen doen, is vasthouden aan wat God heeft meegedeeld. De bij de naam genoemde naties en/of gebieden zullen een belangrijke rol spelen, en daarop zouden we ons oog moeten richten als we de wereld in Bijbels licht plaatsen. Daarom willen we hier geen 'draaiboek' geven van toekomstige gebeurtenissen, maar alleen aangeven wat uiteindelijk het heilzame gevolg zal zijn voor Gods volk.

In Deel 3 Bijlage A vindt u een overzicht van de in de Bijbel genoemde betrokken landen en volken, in het licht van onze tijd.

De belofte van Gods ingrijpen ten behoeve van Zijn volk

Direct na de profetie in Daniël 11, over de ondergang van de aanvallers uit het noorden, vertelt Gods engel dat het volk Israël zich in een grote crisis zal bevinden, waaruit het door Gods aartsengel bevrijd zal worden (vs. 1). Niet duidelijk is of de aanval oorzaak is van deze crisis, of aanleiding/gelegenheid geeft tot de opmars van de omwonende Arabische volken, waarover Joël en Zacharia spraken. Uit het vervolg van de profetie van Zacharia 12, die we eerder in dit deel bekeken, blijkt dat de aanvallers er aanvankelijk in zullen slagen de macht van Israël te breken. Op dit kritieke moment, waarop het volk zich aan zijn vijanden moet overgeven en in wanhoop wegzinkt, zonder enige reële hoop op redding, komt plotseling de verlossing: "Maar in die tijd zal uw volk ontkomen: al wie in het boek geschreven wordt bevonden" (Dan 12:1,2). God zal zorgen dat ook voor allen in het benauwde Israël die door Hem zijn uitverkoren, de woorden zullen gelden: "die Hij tevoren bestemd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen" (Rom 8:30), door ze te redden uit de massale aanval van de volken van deze wereld.

De wedergeboorte van de natie Israël

Er zijn nu in Israël betrekkelijk weinigen die geloven in de God van Abraham, Isaäk en Jakob, en dus niet in de komst van hun Messias. Groot zal de verbazing zijn van de meeste Joden, als Hij plotseling in heerlijkheid en macht verschijnt om hen uit hun noodsituatie te bevrijden. En, voor orthodoxen verrassender nog, te ontdekken dat Hij niemand anders is dan de Persoon die hun voorvaders eeuwenlang hebben ontkend en voor een valse profeet uitgemaakt. Toch is zijn identiteit even onmiskenbaar als de redding die Hij op dramatische wijze brengt: "zij zullen Hem aanschouwen, die zij doorstoken hebben, en over Hem een rouwklacht aanheffen als de rouwklacht over een enig kind, ja, zij zullen over Hem bitter leed dragen als het leed om een eerstgeborene" (12:10).

De ontmoeting met hun Heiland wekt in de Joden die in de strijd om Jeruzalem gespaard zijn gebleven, een diep schuldgevoel over wat hun volk Hem aangedaan heeft. Zacharia brengt in verband hiermee één van de grootste drama's in Israël's geschiedenis in herinnering: de vroegtijdige dood bij Megiddo van koning Josia, wiens hervorming – als die voortgezet had kunnen worden – de ondergang van het kleine Godsrijk Israël had kunnen voorkomen – een ramp die ieder jaar werd herdacht (2 Kronieken 35:25): "In die tijd zal in Jeruzalem de rouwklacht groot zijn, zoals de rouwklacht van Hadad-Rimmon in het dal van Megiddo; het land zal een rouwklacht aanheffen, alle geslachten afzonderlijk" (12:11). Ieder mens heeft in die tijd van ontzuivering de behoefte met de HERE alleen te zijn, om in berouwvol gebed met Hem in het reine te komen, zoals Paulus toen hij op weg naar Damascus plotseling de Here Jezus Christus in heerlijkheid zag. Net als Paulus zag Zacharia in deze innerlijke verandering van gezindheid de genadige hand van God: "Ik zal over het huis van David en over de inwoners van Jeruzalem uitgieten de Geest van de genade en van de gebeden" (Zach 12:10).

En, evenals Hij dit voor Paulus deed, voorzag de HERE ook in de geestelijke nood van het gehele volk, door hun de gelegenheid te geven zich te vernieuwen in het bad van wedergeboorte: "Op die dag zal er een bron ontsloten zijn voor het huis van David en voor de inwoners van Jeruzalem tot ontzondiging en reiniging" (13:1). Zo zal Gods belofte door Ezechiël in vervulling gaan: "Ik zal rein water over u sprengen, en u zult rein worden ... een nieuw hart zal Ik u geven en een nieuwe geest in uw binnenste ... Mijn Geest zal Ik in uw binnenste geven en maken, dat u naar mijn inzettingen wandelt en ijverig mijn verordeningen onderhoudt. U zult wonen in het land dat Ik uw vaders gegeven heb; u zult Mij tot een volk zijn en Ik zal u tot een God zijn" (Ezech 36:25-28). Van die tijd van hun bekering af zullen zij, zoals Zacharia vervolgens vertelt (13:2 en verder) voorgoed afscheid nemen van hun geleerden, boeken en tradities, die eeuwenlang zo'n misleidende invloed op hen hebben gehad.

Christus verschijnt op de Olijfberg

Deze profetie van Zacharia keert terug naar de belegering van Jeruzalem, met de ongebruikelijke woorden: "Zie, er komt een dag voor de HERE" (14:1). Dit is Zijn dag, waarop Hij Zich voor de ogen van de wereldbewoners zal manifesteren. En Zijn verschijning zal des te indrukwekkender zijn, omdat Hij de stad, die de vijanden van Israël hadden aangevallen, eerst in hun handen had gegeven. Pas nadat de aanvallers zich in hun overwinningssroes zullen hebben gestort, en de onvermijdelijke primitieve oorlogswreedheden begaan, grijpt Hij, tot ieders ontsteltenis, in: "Dan zal de HERE uittrekken om tegen die volken te strijden, zoals Hij vroeger streed, ten dage van de oorlog" (14:3).

De heilsgeschiedenis geeft meerdere voorbeelden van overwinningen die alleen te danken zijn aan de HERE, maar dit keer is Zijn tussenkomst van ongekende aard: "zijn voeten zullen op die dag staan op de Olijfberg" (14:4). Maar Hij komt niet 'Persoonlijk', maar Zijn Zoon zal namens Hem optreden.

Dat zijn voeten op de Olijfberg zullen staan, wekt de indruk dat Christus bij zijn wederkomst uit de hemel juist naar deze plek zal komen. Dit zou bijzonder passend zijn, omdat Hij op deze berg afscheid van de apostelen nam, om plaats te nemen aan Gods rechterhand in de hemel. Engelen brachten toen Gods belofte aan hen over: "Deze Jezus, die van u opgenomen is naar de hemel, zal op dezelfde wijze wederkomen, als u Hem ten hemel hebt zien varen" (Hand 1:11).

Een grote aardbeving

Op het moment van Christus' terugkomst wordt het land opgeschrikt door een grote aardbeving, waardoor van oost naar west een breed dal, dwars door de Olijfberg, zal ontstaan. Ook andere profeten hebben over een grote aardbeving in de eindtijd gesproken, maar zonder de geografische bijzonderheden die hier worden beschreven:

"Want zie, de HERE gaat uit van zijn woning, en Hij daalt neer en treedt op de hoogten van de aarde. De bergen smelten onder Hem en de dalen splijten." (Micha 1:3,4)

"Hij staat en doet de aarde schudden; Hij ziet rond en doet de volken van schrik opspringen ... de eeuwige heuvelen zinken ineen." (Hab 3:6)

"Waarlijk, op die dag zal een zware aardbeving het land van Israël teisteren ... de bergen zullen neerstorten, de bergwanden zullen vallen, elke muur zal ter aarde storten." (Ezech 38:19,20)

De HERE maakt Jeruzalem tot hoofdstad van de wereld

Het ontstaan van een breed dal ten oosten van Jeruzalem zal het volk in de stad de gelegenheid geven te vluchten. Een nog ingrijpender resultaat van deze aardbeving(en) zal zijn, dat rond Jeruzalem liggende bergen en heuvels zullen wegzinken, waardoor een brede vlakte zal ontstaan en de stad in het midden daarvan verhoogd zal worden, zodat zij boven het gehele omliggende gebied zal uitsteken. Ook hierover hebben Gods profeten in Israël gesproken – wat niet verwonderlijk is als we ons realiseren welke belangrijke plaats Jeruzalem in Gods Koninkrijk zal innemen, als zetel van wereldwijde goddelijke wetgeving en onderwijs:

“Groot door zijn verhevenheid, een vreugde voor de gehele aarde is de berg Sion, ver in het noorden, de stad van de grote Koning.” (Ps 48:3) (De mogelijke vertaling, “aan de kant van het noorden”, komt overeen met Zacharia’s profetie; want nu is dat niet het geval – alleen aan de andere drie zijden zijn er nu dalen.)

“In gezichten van God bracht Hij mij naar het land van Israël en zette mij neer op een zeer hoge berg; daarop was iets als een stad gebouwd aan de zuidzijde.” (Ezech 40:2)

“En het zal gebeuren in de laatste dagen: dan zal de berg van de HERE vaststaan als de hoogste van de bergen, en hij zal verheven zijn boven de heuvelen. En alle volken zullen daarheen stromen.” (Jes 2:2)

Waterbronnen van leven

De letterlijke verhoging van de berg waarop Jeruzalem gebouwd zal worden, heeft dus ook symbolische betekenis, gezien haar verheven plaats als hoofdstad van de wereld. Dit geldt ook voor een ander fenomeen in de stad: een onuitputtelijke bron, waaruit altijd water zal stromen – zowel in oostelijke als in westelijke richting. Zacharia zei niets over de zegenrijke gevolgen die dit levende water voor het dorre land Israël zal hebben, maar Ezechiël wèl (hoofdstuk 47).

Dacht de Here Jezus hieraan, toen Hij wees op de belofte in de Schriften, dat stromen van levend water uit zijn binnenste zouden vloeien en die op Zichzelf overbracht (Johannes 7:38)? Deze stroom is een transparant beeld van de “waterbronnen van leven”, waarvan Gods dorstige kinderen zullen drinken zodat zij tot in eeuwigheid niet zullen sterven:

“Want daar gebiedt de HERE de zegen, leven tot in eeuwigheid.” (Ps 133:3)

“Hij zal op deze berg de sluier vernietigen ... Hij zal voor eeuwig de dood vernietigen.” (Jes 25:7,8; vergelijk 1 Kor 15:54)

Afdeling 3

Het teken voor de wereld

*En dan zal het teken van de Mensenzoon verschijnen aan de hemel ...
en zij zullen de Mensenzoon zien komen op de wolken van de hemel,
met grote macht en heerlijkheid
(Matteüs 24:30)*

- 9. De wereld strafwaardig voor God
- 10. De wederkomst van Christus
- 11. Oorlog tegen Christus
- 12. Gods Koninkrijk op aarde

9. De wereld strafwaardig voor God

Paulus ziet in de natuur zo'n sterk getuigenis van de kracht en goddelijkheid van haar Schepper, dat de mens geen excuus heeft voor afgoderij: "Want wat van Hem niet gezien kan worden, zijn eeuwige kracht en goddelijkheid, wordt sedert de schepping van de wereld uit zijn werken met het verstand doorzien, zodat zij geen verontschuldiging hebben" (Rom 1:20). Wij hoeven maar te denken aan ons prachtige lichaam, ons denkvermogen en geheugen, onze verbeelding en kunstzinnige vermogens, om de waarheid hiervan te bevestigen. Hoe zou het uiterst ingewikkelde en verheven wezen mens het resultaat kunnen zijn van wetmatige of toevallige ontwikkelingen? Paulus ziet ook in de rijke voorziening in de behoeften van mensen een openbaring van de goedheid van de Schepper: "Hij heeft Zich niet onbetuigd gelaten door wel te doen, door u van de hemel regen en vruchtbare tijden te geven en aan uw harten overvloed van spijs en vrolijkheid te schenken" (Hand 14:17).

God tegenover de mensen

In Afdeling 1 hoofdstuk 3 zagen we dat, toen het kleine Godsrijk Israël werd veroverd en in het Rijk Babel opgenomen, de profeet Jesaja zich een krachtmeting voorstelde tussen de God van Israël en vertegenwoordigers van de heidenwereld. Die zag hij in de vorm van een rechtszitting in aanwezigheid van Israël. Zelfs letterkundig beschouwd vindt de uitwerking van deze denkbeeldige confrontatie, de dichterlijke voorstelling van de verhevenheid en majesteit van de Schepper van het heelal, de vlijmscherpe en vernietigende kritiek op goden die door mensen zijn vervaardigd en rondgedragen, haar weerga niet in de klassieke literatuur (Jes 44:6-20).

Stel dat zo'n krachtmeting nu zou plaatsvinden: de Schepper en Instandhouder van de wereld tegenover vertegenwoordigers van de huidige samenleving. De laatsten zouden nu niet belachelijk gemaakt kunnen worden om de wijze waarop zij een boom laten omhakken, een deel gebruiken om zich warm te houden en een ander deel om, na het eerst met goud of zilver te hebben bedekt, op de knieën te gaan aanbidden. Maar wel omdat hun denkbeelden – God bestaat niet, of is dood, of heeft Zich teruggetrokken, en is dus geen realiteit – even dwaas zijn.

Stel nu verder dat de vertegenwoordigers van Israël aanwezig zijn, zoals in Jesaja's voorstelling. Zou de HERE dan niet, net als ruim tweeëneenhalf duizend jaar geleden, naar hen kunnen wijzen als Zijn getuigen? Niet omdat zij volgens hun goddelijke roeping als een koninkrijk van priesters dienst doen, als leraars van Zijn wil en wegen in een ongelovige wereld – want zij hebben helaas Zijn eniggeboren Zoon nog niet als hun Heiland erkend – maar omdat in hun uiterst treurige geschiedenis Zijn profetische woord vervuld is. Jozua, onder wiens leiding Israël het beloofde land in bezit nam, zei eens over de genadige beloften die God door Mozes deed: "Niet één van alle goede beloften, die de HERE aan het huis van Israël had toegezegd, is onvervuld gebleven; alles is uitgekomen" (Joz 21:45). Nu, helaas, zou evengoed gezegd kunnen worden met betrekking tot al het onheil waarvoor God door diezelfde Mozes had gewaarschuwd: 'Niet één van alle onheilvolle voorzeggingen, die de HERE over het huis van Israël had gedaan, is onvervuld gebleven; alles is uitgekomen'.

Het getuigenis van de evangeliën

Laten we nu ook eens kijken naar een voorbeeld van dit getuigenis van profetie uit de eerste eeuw. In zijn profetische rede op de Olijfberg zei Jezus: "En dit evangelie van het Koninkrijk zal in de gehele wereld gepredikt worden tot een getuigenis voor alle volken" (Mat 24:14). Dit getuigenis zou gedeeltelijk bestaan uit de mondelinge verkondiging door de apostelen en hun medewerkers, maar ook uit geschreven evangeliën. Van de allereerste dagen af zou er een sterke behoefte zijn aan verslagen over wat Jezus had gedaan en gezegd. En Lucas laat, in de inleiding op zijn eerste boek, zien dat inderdaad velen geprobeerd hebben in die behoefte te voorzien: "Aangezien velen geprobeerd hebben een verhaal op te stellen over de zaken, die onder ons hun beslag hebben gekregen ..." (Luc 1:1). Er is dus zeer goede reden te geloven dat, dankzij deze evangeliën, ook Jezus' rede op de Olijfberg stond opgeschreven, en enkele tientallen jaren na Christus' opstanding in omloop was.

Stel u eens voor dat het in onze tijd algemeen bekend was, dat iemand, even bekend als Jezus van Nazareth bij zijn tijdgenoten was, had gezegd dat binnen niet al te lange tijd het Binnenhof zou worden afgebroken, Den Haag verwoest, en de Nederlanders uit hun land weggevoerd. Zou, als dit eenmaal was gebeurd, die profetie helemaal uit onze herinnering verdwijnen? Is het dan ook niet aannemelijk, dat zij die hadden gehoord wat Jezus over Jeruzalem en de Joden had gezegd, en was vastgelegd in onder andere de al in omloop zijnde evangeliën van Matteüs, Marcus en Lucas, zich zijn woorden zouden herinneren? Bijvoorbeeld:

“Want er zullen dagen over u komen, waarin uw vijanden een bolwerk tegen u zullen opwerpen en u omsingelen en u van alle zijden in het nauw brengen, en zij zullen u en uw kinderen in u vertreden en zij zullen in u geen steen op de andere laten.” (Luc 19:43,44)

“Want er zal grote nood zijn over het land en toorn over dit volk, en zij zullen vallen door de scherpste van het zwaard en als gevangenen weggevoerd worden onder alle heidenen, en Jeruzalem zal door heidenen vertrapt worden, totdat de tijden van de heidenen zullen vervuld zijn.” (Luc 21:23,24)

Wat Jezus in de bovenzaal had gezegd, zou ook in deze situatie van toepassing zijn: “opdat u het geloven mag, wanneer het gebeurt” (Joh 14:29). Het mocht dan te laat zijn om Gods oordeel over het volk, dat zijn Messias steeds verwierp, nog te kunnen voorkomen, maar het was nog niet te laat voor Joden die daarvoor niet overtuigd waren, als gevolg daarvan uiteindelijk tot geloof in Hem te komen. Achteraf zouden Christus’ volgelingen zijn woorden hebben begrepen: “En dit evangelie van het Koninkrijk zal in de gehele wereld gepredikt worden tot een getuigenis voor alle volken, en dan zal het einde gekomen zijn” (Mat 24:14). Na de verwoesting van Jeruzalem en de ondergang van de Joodse natie in het jaar 70, had men nog extra reden Hem te erkennen als de Messias van Israël.

Inzicht na de gebeurtenis

Pas nu deze functie van profetie als een getuigenis van de waarheid van de heilsboodschap – in eerste instantie te zien in de val in de eerste eeuw van de natie Israël – toe op de eindtijd. Stel dat vele landen Israël hebben aangevallen, zoals de profeten in Israël dit keer op keer hebben gezegd; dat Christus plotseling is gekomen om Gods verbondsvolk van de ondergang te redden; dat de losgebarsten storm van oordeel de oude wereld voorgoed heeft weggevaagd; dat met het aanbreken van een nieuwe wereld mensen zich herstellen van de grote schrik van de onverwachte ondergang van hun wereld, en terugzien op de meest dramatische gebeurtenissen die de wereld ooit heeft gekend – wat zullen zij, in een poging de voornaamste feiten op een rijtje te zetten, dan kunnen vaststellen?

Dat er een verzameling van zeer oude, voor iedereen toegankelijke, geschriften was, waarin mensen hebben geschreven namens de HERE, en hun boodschappen hebben ingeleid met woorden als: “Zo zegt de HERE”, “Het woord van de HERE kwam tot Mij”, “het zal gebeuren in de laatste dagen”. Zulke aanspraken zijn op zich uniek. Ook dat in deze geschriften de Schepper van het heelal vertelt dat:

- Hij het volk Israël uit andere volken koos tot een bijzondere verbondsrelatie met Hem;
- Hij dit volk het land Israël, bekrachtigd met een eed, voor altijd heeft toegezegd;
- Hij dit volk waarschuwde voor ontrouw, en zei dat het gevolg van langdurige ongehoorzaamheid wegvoering uit zijn land zou zijn;
- dit volk zijn Messias zou verwerpen, waarna het langdurig zou lijden in hun verstrooiing over de wereld, zonder koning of heiligdom, terwijl de hoofdstad Jeruzalem vertrapt zou worden door heidenen, en hun land een blijvende woestijn zou worden;
- de tijd zou komen dat God Zijn volk uit vele landen bijeen zou brengen in eigen land, alhoewel het zijn Messias op dat moment nog niet zou erkennen;
- dit volk in het nauw gebracht zou worden door volken, die het land zouden binnenvallen.
- dit volk plotseling uit zijn benarde toestand gered zou worden door de onverwachte tussenkomst van zijn Messias, die Israëls vijanden op dramatische wijze zou vernietigen.

Ligt het niet voor de hand dat velen, nadat dit alles in vervulling is gegaan, zich zullen afvragen: Hoe konden we zo onverstandig zijn Gods getuigenis door Zijn profeten te negeren? Want de profetieën waren zo helder, en in het licht van de gebeurtenissen sinds de twintigste eeuw zo actueel geworden. Hoe konden zelfs mensen die zich christenen noemden, en in de Bijbel hadden gelezen, zo blind zijn in het herstel van de natie Israël, en de vijandige houding van de omringende volken, niet de vervulling te zien van wat Gods profeten hadden verteld? Waarom zwegen de meeste kerken, die na de Tweede Wereldoorlog toch over het algemeen welwillend stonden tegenover het zwaar geëisterde volk Israël, over Gods eeuwigdurende belofte van het land aan Zijn volk?

Het is de fout die altijd wordt gemaakt: de meeste mensen slaan waarschuwingen in de wind, en gaan door met of terug naar het leven waar zij aan gewend zijn. Of dat nu om waarschuwingen voor opkomende dictators is, of voor onbetrouwbare politici in wier hand zij hun leven toevertrouwen, of voor de gevolgen van klimaatverandering, etc. etc. Maar de spijt komt later... en meestal te laat... Dat hebben de mensen in de tijd van Noach ervaren.

De schuld van de wereld

Het christendom draagt een zware verantwoordelijkheid voor de eeuwenlange vervolging van de Joden. De derde-eeuwse 'guldenmond' kerkvader Chrysostomus beschouwde Joden als 'alleen nog maar goed voor de slacht'. In de Middeleeuwen slachtten de kruisvaarders Joden inderdaad massaal af. In de zestiende eeuw leerde Luther dat Joodse synagogen platgebrand zouden moeten worden, wat dan ook tot op de huidige dag gebeurt. Ook is het christendom niet vrij van schuld aan de moord op zes miljoen Joden in Europa in het midden van de twintigste eeuw.

De HERE heeft gezegd dat van alle landen op aarde die Hij geschapen heeft, het land Israël in bijzondere zin Zijn land is. Hij heeft ook gezegd dat van alle volken die Hij heeft gevormd, het volk Israël in bijzondere zin Zijn verbondsvolk is. Volgens Zijn geopenbaarde raadsbesluit vormen in Zijn plan voor de wereld land en volk een eenheid.

Daarom heeft Hij gezegd, dat wie Israël aanraakt Zijn oogappel aanraakt (Zacharia 2:8). En dit in een boek waarin staat:

"Zie, Ik verlos mijn volk uit het land van de opgang en uit dat van de ondergang van de zon; Ik breng hen terug en zij zullen binnen Jeruzalem wonen. Zij zullen Mij tot een volk en Ik zal hun tot een God zijn, in trouw en in gerechtigheid ... Zoals u onder de volken een vervloeking geweest bent, o huis van Juda en huis van Israël, zo zult u, doordat Ik u heil schenk, een zegen worden; vrees niet, laten uw handen sterk zijn" (Zach 8:7,8,13).

Daar nu ligt de kern van het conflict tussen de huidige machten, die tegen Israëls bezit van het land zijn gekant, en de levende God, Wiens geopenbaarde voornemens voor Israël volledig worden genegeerd. Daar ligt nu de hele zich ontwikkelende crisis, die aanleiding zal zijn voor Gods oordeel op de dag wanneer Christus Jezus uit de hemel verschijnt. Door zijn ingrijpen zal Hij Gods volk redden en voorgoed de bedekking van hun oren en ogen wegnemen. Daar ligt ook de basis van Zijn oordeel, eerst over de legers van de landen van deze wereld, die in Zijn land en tegen Zijn volk optreden, maar ook over een wereld die doet alsof er geen openbaring van Gods wil en raadsplan bestaat.

Zoals in de dagen van Noach en Lot

Er zijn allerlei aanwijzingen dat de beschrijving van de wereld in de tijd van Noach ook heel goed past bij de huidige samenleving: "de HERE zag, dat de slechtheid van de mensen groot was op de aarde en al wat de overleggingen van zijn hart voortbrachten te allen tijde alleen maar slecht was" (Gen 6:5). De Here Jezus zegt in zijn rede op de Olijfberg, dat de dag van zijn komst vergelijkbaar zal zijn met die in de tijd van Noach: "Want zoals het was in de dagen van Noach, zo zal de komst van de Mensenzoon zijn" (Mat 24:37).

Noach en de ark

Wanneer beseften Noachs tijdgenoten voor het eerst dat een ramp van ongekeerde omvang hun samenleving bedreigde? Omdat hij hierover vaak gesproken had, wist iedereen in de wijde omtrek waarom Noach begonnen was zo'n groot, onbestuurbaar vaartuig te bouwen. Al decennia lang waren ze gewend hem dag aan dag aan het werk te zien, onvermoeibaar bezig met een (in hun ogen) waanzinnige onderneming; want als het gevaarte ooit afkwam, zou het daar blijven liggen als een symbool van een bizarre fantasie. Hun eerste nieuwsgierige belangstelling zal steeds verder afgenomen zijn. Elke dag kwamen er minder mensen kijken. Ze gingen over tot de orde van de dag. Hun dagelijkse bezigheden, het genot van tafel en bed, waren zoveel interessanter en belangrijker. Sommigen haalden de schouders op bij het zien van het bouwwerk, dat geleidelijk vorm begon te krijgen. Anderen dreven er de spot mee.

Toen de ark tenslotte klaar was, het blanke hout met waterafstotende pek bedekt, keerde de rust op de werkplaats weer. Waarschijnlijk keken veel mensen de eerste dagen wel een paar keer naar de lucht, maar toen die blauw bleef, en de ark onwrikbaar op zijn plaats bleef liggen, deden ze dat steeds minder. Hun leven ging weer zijn gewone gang, met zijn genoegens en beslommeringen. Maar op een dag gebeurde er iets vreemds: overal vandaan kwamen dieren naar de ark lopen en vliegen. Niet hele groepen van elke soort, maar een mannetje en een vrouwtje. Noach nodigde de nieuwsgierigen, die dit kwamen bekijken, uit ook binnen te komen, want er was plaats genoeg. Niemand nam zijn uitnodiging, om zijn of haar leven in veiligheid te brengen, aan. Waarom zouden ze ook (dachten ze); er was toch niets aan de hand? Enkele dagen later verschenen er geen dieren meer bij de ark. Ook Noach en zijn gezin waren als van de aardbodem verdwenen... Het grote luik, waardoor alle dieren naar binnen waren gegaan, zat dicht. Er kon niets en niemand meer in of uit. Kort daarop kwam de regen, heel veel regen... Het kwam letterlijk met bakken uit de lucht.

In de ark bevonden zich acht mensen, waaruit de gehele nieuwe wereldbevolking zou voortkomen. Alle overige mensen stonden buiten. Ze werden met zijn allen aan de verdrinkingsdood overgelaten, hoe ze ook smeekten en schreeuwden, want Noach kon het luik van de ark niet openen: "de zondvloed kwam en verdelgde allen" (Luc 17:27).

Sodom en Gomorra

Geen van de bewoners van de stad Sodom, die op die onheilsdag uit bed waren gekomen, besepte dat zijn leven op dat moment geteld kon worden in minuten! De tijdgenoten van Noach zagen donkere wolkenmassa's zich boven hun hoofd samepakken, die het warme zonlicht afschermden. Ze hoorden de stortregen die met ongekeerde hevigheid op de daken van de huizen en in de smalle stadsstraten neerplensde. Ze zagen hun velden in meren veranderen, die zich uitbreidden tot ze zich aaneensloten en een rusteloze zee werden. Tot hun verbijstering zagen de velen die naar de heuvels en bergen waren gevlucht, het water steeds dichterbij komen, tot het hen zelfs daar bereikte. Voor Sodom echter kwam de dood even snel en onverwacht als bij de plotselinge uitbarsting van de Vesuvius, die eeuwen later de steden Pompeii en Herculaneum onder een gloeiend hete laag as van meer dan vijf meter hoog bedolf.

De vorige dag was op zijn gewone, alledaagse wijze voorbijgegaan. Vrouwen deden haar huishoudelijk werk, voedden de kinderen, deden boodschappen op de stadsmarkt. Mannen gingen met hun gereedschap naar de velden, waren bezig in hun werkplaatsen, openden hun winkeltjes, enzovoorts. De aanzienlijken hielden zich bezig met bestuurlijke zaken. Wie niet aan het werk was, zocht wat vertier op het plein naast de stadspoort. Zo verliep alles die dag op vertrouwde wijze. Die verschrikkelijke volgende ochtend echter overviel de stad de ramp die niemand had verwacht. Een bulderend geluid werd gevolgd door een aardbeving, een gloeiend hete luchtstroom en een withete neerslag van as. Een dikke, zwarte, verstikkende rook, vermengd met giftige zwaveldampen, verspreidde zich over de streek. Het geschreeuw en gevloek van de slachtoffers stierf met hen op hun lippen weg. Enkele uren later was vanuit de verte een zwarte rookkolom aan de hemel te zien. Daaronder

lag een hele stad begraven. De mensen waren gewoon verdwenen, 'verdampt' in de hete as. Zo werden de beruchte uitpattingen en Godonterende ijdelheden letterlijk uit de wereld gewist.

Zoals toen worden de mensen nu volledig in beslag genomen door hun dagelijkse bezigheden en genot, totdat de dag komt waarop zij totaal verrast zullen worden.

De dag van Christus' wederkomst

Aan deze vreselijke historische gebeurtenissen dacht Jezus, toen Hij zijn discipelen leerde op welke wijze Gods Koninkrijk op aarde zal komen:

"En zoals het gebeurde in de dagen van Noach, zó zal het ook zijn in de dagen van de Mensenzoon: zij aten, zij dronken, zij huwden, en zij werden ten huwelijk genomen tot op de dag, waarop Noach in de ark ging en de zondvloed kwam en allen verdelgde. Op dezelfde wijze als het gebeurde in de dagen van Lot: zij aten, zij dronken, zij kochten, zij verkochten, zij plantten, zij bouwden. Maar op de dag, waarop Lot uit Sodom ging, regende vuur en zwavel van de hemel en verdelgde hen allen. Op dezelfde wijze zal het gaan op de dag, waarop de dagen van de Mensenzoon geopenbaard wordt." (Luc 17:26-30)

Jezus zegt dus niet alleen dat zijn plotselinge verschijning de wereld zal verrassen, maar Hij waarschuwt vooral voor een wereldwijde ramp.

De apostel Petrus gaat nader in op deze vergelijking tussen de tijd van Noach en die van Christus' wederkomst. Hij verwijst hierbij naar drie grote uitspraken van God:

- een scheppend woord,
- een woord van verdelging,
- opnieuw een woord van verdelging in de eindtijd.

Gods eerste uitspraak heeft de wereld tot stand gebracht. Van spotters in de eindtijd, die niet geloven in de terugkomst van Christus, zegt Petrus: "Want willens en wetens ontgaat hun, dat door het woord van God de hemelen er sinds lang geweest zijn en de aarde, die uit en door het water bestaat" (2 Pet 3:5). God heeft alles geschapen door Zijn woord. In het verslag hierover in het boek Genesis wordt iedere nieuwe fase ingeleid met de woorden: "En God zei ...". Naar aanleiding hiervan schreef de psalmist: "Door het woord van de HERE zijn de hemelen gemaakt, door de adem van zijn mond al hun heer ... Want Hij sprak en het was er, Hij gebod en het stond er" (Ps 33:6,9). Geloof in God als Schepper houdt in, dat we ervan overtuigd zijn dat Hij door Zijn krachtige woord alles tot stand heeft gebracht: "Door het geloof verstaan wij, dat de wereld door het woord van God tot stand gebracht is, zodat het zichtbare niet ontstaan is uit het waarneembare" (Heb 11:3).

Helaas werd dat scheppende woord gevolgd door een tweede uitspraak, waardoor naar Gods beeld en gelijkenis geschapen mensen, de kroon van Zijn schepping, verdelgd werden, met uitzondering van een acht leden tellende familie: "waardoor [als gevolg van Gods woord] de toenmalige wereld is vergaan, verzwolgen door het water" (2 Pet 3:6). Petrus heeft hierbij Gods besluit, opgeschreven in Genesis, in gedachte: "Toen zei God tot Noach: Het einde van al wat leeft is door Mij besloten, want door hun schuld is de aarde vol geweldenarij, en zie, Ik ga hen met de aarde verdelgen" (Gen 6:13).

Oordeel door middel van vuur

Petrus heeft eerder in dit hoofdstuk al de bewering van spotters aangehaald, dat God nooit ingrijpt in de situatie in de wereld: "want sinds de vaderen ontslapen zijn, blijft alles zó, als het van het begin van de schepping af geweest is" (2 Pet 3:4). De wereldramp van de zondvloed stelt zulke mensen in het ongelijk, zodat er des te meer reden is de vervulling van nog een andere uitspraak van God te verwachten:

"Maar de tegenwoordige hemelen en de aarde [waarmee de huidige samenleving wordt bedoeld] zijn door hetzelfde woord als een schat weggelegd, voor het vuur bewaard tegen de dag van het oordeel en van de ondergang van de goddeloze mensen." (2 Pet 3:7)

Zoals in de tijd van Noach komt er straks een grote ramp over de wereld. Het verschil is dat terwijl God de mensen in de tijd van Noach strafte met een watervloed, Hij dit in de eindtijd zal doen met vuur: "Op die dag zullen de hemelen met gedruis voorbijgaan, en de elementen door vuur vergaan, en de aarde en de werken daarop zullen gevonden worden" (vs. 10).

Deze dag van oordeel in de laatste dagen komt overeen met de tijd van Christus' wederkomst, want Petrus geeft hiermee antwoord op de woorden van de spotters "Waar blijft de belofte van zijn komst?" (2 Pet 3:4): "De Here treuzelt niet met de belofte ... Maar de dag van de Here zal komen als een dief" (2 Pet 3:9,10). De apostel bedoelt hiermee niet dat God de aarde zal verwoesten, maar wel dat een slechte samenleving ten einde zal komen om plaats te maken voor Gods Koninkrijk op aarde: "Wij verwachten echter naar zijn belofte nieuwe hemelen en een nieuwe aarde [waarmee hij een geheel nieuwe samenleving bedoelt], waar gerechtigheid woont" (2 Pet 3:13).

Met deze woorden haalt Petrus Gods belofte door de profeet Jesaja aan: "Want zie, Ik schep een nieuwe hemel en een nieuwe aarde ... Ik schep Jeruzalem tot jubel en zijn volk tot blijdschap" (Jes 65:17,18). De gezegende samenleving van vrede en rechtvaardigheid, die de profeet vervolgens beschrijft, komt tot stand na een oordeel over de wereld:

"Want zie, de HERE zal komen als vuur en zijn wagens zullen zijn als een storm, om zijn toorn te openbaren in gloed en zijn dreiging in vuurvlammen. Te vuur en te zwaard zal de HERE gericht oefenen over al wat leeft, en de door de HERE verslagenen zullen talrijk zijn ... En het zal gebeuren van nieuwe maan tot nieuwe maan en van sabbat tot sabbat, dat al wat leeft zal komen om zich voor mijn aangezicht neer te buigen." (Jes 66:15,16,23)

Petrus' vergelijking tussen de zondvloed en Gods oordeel in de eindtijd, is gebaseerd op een ander deel van Jesaja's profetie. Dit begint met de aankondiging van een ramp die alle mensen, ongeacht hun rang of plaats in de maatschappij, zal treffen:

"Zie, de HERE ontledigt en verwoest de aarde, keert haar onderstboven en verstrooit haar inwoners. Dan vergaat het de priester als het volk, de heer als de knecht, de meesteres als haar dienstmaagd, de verkoper als de koper, wie te leen ontvangt als wie te leen geeft, de schuldenaar als de schuldeiser. De aarde wordt totaal ontledigd en geheel leeggeroofd, want de HERE heeft dit woord gesproken." (Jes. 24:1-3)

Jesaja geeft de gevolgen hiervan aan met een aanhaling uit het verslag over de zondvloed in Genesis: "... ja, de sluizen in de hoge worden geopend en de grondvesten van de aarde beven" (Jes 24:18; vergelijk Gen 7:11).

Maar Jesaja heeft het hier niet over de zondvloed, maar over een tweede vloek, een tweede verdeling; niet door water maar door vuur: "Daarom verslindt een vloek de aarde en moeten haar bewoners boeten; daarom worden de bewoners van de aarde door een gloed verteerd en blijven er weinig stervelingen over" (Jes 24:6). De beschuldiging achter dit 'daarom', is dat de wereld opnieuw vol geweldenarij is: "Want de aarde is ontwijd door haar bewoners, omdat zij de wetten hebben overtreden, de inzetting ontdoken, het eeuwig verbond verbroken" (Jes. 24:5). Direct na de zondvloed legde God de mens opnieuw een streng verbod van bloedvergieten op: "Wie van het mens bloed vergiet, diens bloed zal door de mens vergoten worden, want naar het beeld van God heeft Hij de mens gemaakt" (Gen 9:6). Dit is het eeuwig verbond (Genesis 9:16) waarop Jesaja zinspeelt, en dat door alle oorlogen die de mensen hebben gevoerd en het geweld dat zij hebben gepleegd, zo ernstig

geschonden is. Toen dit verbod van bloedvergieten opnieuw in de Wet van Mozes werd vastgelegd, zei God: "Zo zult u het land waarin u woont, niet ontwijden, want bloed, dat ontwijdt het land" (Num 35:33). Als Jesaja bekendmaakt op welke wijze God zal ingrijpen, omdat de aarde zo ontwijd is, spreekt hij, evenals andere profeten hadden gedaan, over een grote aardbeving: "De aarde barst geheel open, de aarde schudt hevig, de aarde wankelt vervaarlijk; de aarde waggelt zeer als een beschonkene en zwaait heen en weer als een nachthut" (Jes 24:19,20).

10. De wederkomst van Christus

De profeet Joel hoort met diep medelijden de oproep tot de volken rondom Israël, op te trekken en de strijd aan te binden, waarbij zelfs een zwak volk zich moed inspreekt met de woorden: "Ik ben een held". Zo ontroerd is hij door de dreigende opmars van Israëls vijanden, dat hij zijn profetische woorden onderbreekt met zijn gebed: "Doe, o HERE, uw helden daarheen afdalen" (Joël 3:11). Hij zal zeker vertrouwd zijn geweest met de woorden van David: "Loof de HERE, u zijn engelen, u krachtige helden die zijn woord volvoert" (Ps 103:20).

De engelen strijden voor Gods volk

Zacharia ziet door Gods Geest hetzelfde toneel: volken die gezamenlijk tegen Jeruzalem optrekken, om de stad te veroveren en de inwoners meedogenloos te behandelen. Hij ziet de herhaling van vroegere ellende in de straten van deze stad, die tijdens haar lange en treurige geschiedenis al zoveel leed heeft meegemaakt. Maar dit keer gaat het anders. Op het moment dat het ernaar uitziet dat het allerergste nog komen moet, als de legers bezig zijn hun slachtoffers weg te voeren in ballingschap, grijpt de HERE plotseling in met een ongekend krachtige aardbeving: "Dan zal de HERE uittrekken om tegen die volken te strijden, zoals Hij vroeger streed, op de dag van de oorlog; zijn voeten zullen op die dag staan op de Olijfberg, die vóór Jeruzalem ligt aan de oostzijde" (Zach 14:3). En alsof hij zich ervan bewust is dat Joëls gebed om het neerdalen van Gods krachtige hemelse helden nu wordt verhoord, onderbreekt ook hij zijn profetie met zijn persoonlijke reactie, die ongetwijfeld een uiting van opluchting en dankbaarheid is: "En de HERE, mijn God, zal komen, alle heiligen met Hem" (Zach 14:5).

Engelen kunnen evengoed heiligen genoemd worden (Openbaring 14:10) als heilige gelovigen, getuige de woorden in een psalm: "God is zeer ontzagwekkend in de raad van de heiligen, geducht boven allen die rondom Hem zijn" (89:8). Alles wijst erop dat het zulke hemelse heiligen zijn waarover Zacharia spreekt, die met de HERE komen om Zijn volk uit zijn benarde toestand te redden.

Onder leiding van een engel – of aartsengel – hadden zulke helden vroeger al tegen Israëls vijanden gestreden: "Mijn engel zal voor uw aangezicht gaan ... en Ik zal hen vernietigen" (Ex 23:23); "De HERE is gekomen van Sinäi ... uit het midden van heilige tienduizenden" (Deut 33:2). Het verschil nu is, dat zij onder leiding van de Messias van Israël staan. Als Hij vanaf de Olijfberg opvaart naar zijn Vader in de hemel, krijgen zijn discipelen de belofte dat Hij op dezelfde wijze terug zal komen. Zacharia vertelt dat Hij naar dezelfde plek terugkeert. Daarbij komt niet alleen die belofte, maar ook de profetie van Micha tot letterlijke vervulling: "de HERE gaat uit van zijn woning, en Hij daalt neer en treedt op de hoogten van de aarde. De bergen versmelten onder Hem en de dalen splijten" (Micha 1:3,4).

De Mensenzoon zal komen

Tijdens het begin van zijn optreden in Galilea verkondigt Jezus de komst van Gods Koninkrijk: "Bekeer u, want het Koninkrijk van de hemel is nabijgekomen" (Mat 4:17). Met deze woorden vestigt Hij de aandacht op de grote betekenis van zijn komst en de wonderen van het Koninkrijk die Hij doet. Maar na verloop van tijd is er een accentverschuiving. De verkondiging dat met Hem Gods Koninkrijk is gekomen, maakt plaats voor de boodschap dat de Koning in de toekomst zal komen. De dag van vele gelijkenissen is hiervoor kenmerkend. Zo verklaart Jezus, bij zijn uitleg van de gelijkenis over onkruid in een akker: "De Mensenzoon zal zijn engelen uitzenden en zij zullen uit zijn Koninkrijk verzamelen al wat tot zonde verleidt en hen, die de ongerechtigheid bedrijven, en zij zullen hen in de vurige oven werpen" (Mat 13:41,42). Ook in de gelijkenis van een sleepnet spreekt Jezus over de taak die engelen in de eindtijd zullen uitvoeren: "Zó zal het gaan bij de voleinding van de wereld. De engelen zullen uitgaan om de bozen uit het midden van de rechtvaardigen af te zonderen, en zij zullen hen in de vurige oven werpen" (Mat 13:49).

Petrus' belijdenis dat Jezus de Messias is, is gezien de woorden: "Vanaf dat moment begon Jezus Christus zijn discipelen te tonen, dat Hij naar Jeruzalem moest gaan en veel lijden ... en gedood worden" (Mat 16:21), weer een keerpunt. Het is dus niet verwonderlijk, dat Hij vanaf nu meer dan daarvoor over zijn wederkomst met Gods engelen bij de voleinding van de wereld gaat spreken:

"Want de Mensenzoon zal komen in de heerlijkheid van zijn Vader, met zijn engelen, en dan zal Hij een ieder vergelden naar zijn daden." (Mat 16:27)

"zij zullen de Mensenzoon zien komen op de wolken van de hemel, met grote macht en heerlijkheid. En Hij zal zijn engelen uitzenden." (Mat 24:30,31)

"Wanneer dan de Mensenzoon komt in zijn heerlijkheid en al de engelen met Hem." (Mat 25:31)

"U zult de Mensenzoon zien, zittend aan de rechterhand van de Macht en komende op de wolken van de hemel." (Mat 26:64)

Terwijl de profeten veel vertellen over de gevolgen van Gods komst voor de wereld in de eindtijd, spreekt Jezus vooral over de scheiding die Hij zal aanbrengen tussen waardige en onwaardige discipelen: onkruid zal van graan worden gescheiden; ondeugdelijke vissen, die met deugdelijke in het evangelienet werden gevangen, zullen weggeworpen worden; schapen en bokken zullen van elkaar gescheiden worden. In zijn brief aan de leden van de gemeente van Tessalonika, die een levendige belangstelling hadden voor Christus' verschijning, legt Paulus uit dat Jezus' komst twee zeer uiteenlopende gevolgen zal hebben:

"... bij de openbaring van de Here Jezus van de hemel met de engelen van zijn kracht, in vlammen vuur, als Hij straf oefent over hen, die God niet kennen en het evangelie van onze Here Jezus niet gehoorzamen. Dezen zullen boeten met een eeuwig verderf, ver van het aangezicht van de Here en van de heerlijkheid van zijn sterkte, wanneer Hij komt, om op die dag verheerlijkt te worden in zijn heiligen." (2 Tes 1:7-10)

Oordeel bij Christus' komst

De troon waarop Hij bij zijn komst plaats zal nemen, is dus de troon van een Rechter-Koning (Matteus 25:31). Dit blijkt al uit wat Hij vervolgens zegt over de scheiding van geroepenen, zodat de rechtvaardigen aan de rechterhand van de Koning staan, en de onrechtvaardigen aan zijn linkerhand. Dit is kennelijk geen gelijkenis, maar een beeldrijke voorstelling van de scheiding die Hij zal aanbrengen.

Paulus noemt Christus' troon "de rechterstoel van God", waarvoor alle discipelen zich eens zullen moeten verantwoorden: "U echter, wat oordeelt u uw broeder? Of u, wat minacht u uw broeder? Want wij zullen allen gesteld worden voor de rechterstoel van God ... Zo zal dan een ieder van ons voor zichzelf rekenschap geven aan God" (Rom 14:10-12). Jezus spreekt hierover als een buitengewoon blijk van de eer, die de Vader Hem geschonken heeft: "Want ook de Vader oordeelt niemand, maar heeft het gehele oordeel aan de Zoon gegeven ... Hij heeft Hem macht gegeven om gericht te houden, omdat Hij de Mensenzoon is" (Joh 5:22,27).

Het belang van dit oordeel blijkt ook uit de opdracht die de opgestane Here zijn apostelen gaf. Petrus vertelt zijn niet-Joodse luisteraars in het huis van de Romeinse hoofdman Cornelius: "Hij heeft ons geboden het volk te prediken en te betuigen, dat Hij het is, die door God is aangesteld tot rechter over levenden en doden" (Hand 10:42). Dit getuigt van het belang van Christus' taak als Rechter, en het is daarom niet verwonderlijk dat de apostelen de gemeenteleden in hun brieven telkens herinneren aan de dag waarop zij voor hun Rechter-Koning rekenschap zullen moeten afleggen:

"Daarom, vel geen oordeel vóór de tijd, dat de Here komt, die ook wat in de duisternis verborgen is, aan het licht zal brengen en de overleggingen van de harten openbaar maken. En dan zal elk zijn lof ontvangen van God." (1 Kor 4:5)

"Want wij moeten allen voor de rechterstoel van Christus openbaar worden, opdat een ieder wegdrage wat hij in zijn lichaam verricht heeft, naardat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad." (2 Kor 5:10)

"Ik betuig u nadrukkelijk voor God en Christus Jezus, die levenden en doden zal oordelen, met beroep zowel op zijn verschijning als op zijn koningschap." (2 Tim 4:1)

"Zij zullen daarvan rekenschap moeten geven aan Hem, die klaar staat om levenden en doden te oordelen." (1 Pet 4:5)

"Gehoorzaam uw voorgangers en onderwerp u aan hen, want zij zijn het, die waken over uw zielen, daar zij rekenschap zullen moeten afleggen." (Heb 13:17)

Met zulke herinneringen aan die belangrijke dag, wanneer de proeftijd van een discipel afgelopen is en zijn eeuwige bestemming bekend wordt gemaakt, heeft ook Jezus vaak gesproken. Met de beslissende gevolgen in gedachte, die de dag van het oordeel zou hebben, zegt Hij aan het eind van de Bergrede: "Velen zullen op die dag tot Mij zeggen ... En dan zal Ik hun openlijk zeggen: Ik heb u nooit gekend" (Mat 7:22,23). Als de Farizeeën op onverantwoorde wijze over Hem hebben gesproken, zegt Hij: "Maar Ik zeg u: Van elk ijdel woord, dat de mensen zullen spreken, zullen zij rekenschap geven op de dag van het oordeel" (Mat 12:36). Volgens het evangelie naar Johannes gingen Jezus' laatste woorden in het openbaar ook over de oordeelsdag: "Wie Mij verwerpt en mijn woorden niet aanneemt, heeft één, die hem oordeelt: het woord, dat Ik heb gesproken, dat zal hem oordelen op de jongste dag" (Joh 12:48). Hij zag voor zijn geestesoog blijkbaar zo vaak en zo helder die gelegenheid dat mensen voor Hem zouden staan, in aanwezigheid van al Gods engelen, om óf zijn hartelijke zegen te horen óf zijn harde vonnis van de eeuwige dood: "Een ieder, die Mij belijden zal voor de mensen, hem zal ook de Mensenzoon belijden voor Gods engelen; maar wie Mij verloochenen zal voor de mensen, die zal verloochend worden voor Gods engelen" (Luc 12:8,9).

Er is dus, zoals Paulus eens zei, een opstanding van rechtvaardigen en onrechtvaardigen: bij één en dezelfde gelegenheid een scheiding van rechtvaardigen en onrechtvaardigen (Handelingen 24:15). Deze opwekking uit de doden houdt voor de betrokkenen twee geheel verschillende mogelijkheden in: de eeuwige dood, of het eeuwige leven. Dat gaf Jezus aan, toen Hij sprak over de stem die mensen uit hun graven te voorschijn zal roepen: "zij zullen uitgaan, wie het goede gedaan hebben, tot de opstanding tot het leven, wie het kwade bedreven hebben, tot de opstanding tot het oordeel" (Joh 5:29). Gezien de opvallend grote plaats die de opwekking uit de doden van rechtvaardigen en onrechtvaardigen, evenals hun afleggen van rekenschap voor Gods rechterstoel, in de leer van Christus en zijn apostelen inneemt, zou het zeer onverstandig zijn hun ernstige waarschuwing in de wind te slaan. Gelovigen die werkelijk overgegaan zijn uit de dood, van vervreemding van God, tot eeuwig leven, in hun verbondenheid met Christus, en in hun nieuw leven trouw blijven, zullen zeker niet veroordeeld worden, zoals blijkt uit de goedkeurende woorden van de Rechter-Koning tot allen aan zijn rechterhand: "Kom, u gezegenden van mijn Vader, beërf het Koninkrijk, dat u bereid is van de grondlegging van de wereld af" (Mat 25:34).

De taak van Gods engelen

Hoe moeten we ons Christus' oordeel van zijn volk bij zijn wederkomst voorstellen? Als een gebeurtenis op een bepaalde tijd – "want het uur komt" – en een bepaalde plaats? En welke plaats nemen déze gebeurtenissen dan in onder al die andere in de wereld, waarover de profeten hebben gesproken: de aanvallen op Israël en Gods daarop volgende oordeel met aardbeving en storm? Op dit punt moeten we onze onwetendheid erkennen, want wat niet wordt geopenbaard over de toekomst ligt buiten het bereik van onze kennis.

Zoals uit boven aangehaalde Bijbelplaatsen blijkt, hebben Jezus, Paulus, Petrus, en de schrijver van de brief aan de Hebreëen gesproken over het afleggen van rekenschap. Iedere door het evangelie geroepene zal zich voor de Here moeten verantwoorden voor zijn keuze, en iedere volgeling over zijn levenswijze tijdens zijn proeftijd als zijn dienaar. Dit is ook te zien in een aantal gelijkenissen:

“Daarom is het Koninkrijk van de hemel te vergelijken met een koning, die afrekening wilde houden met zijn slaven.” (Mat 18:23)

“En na lange tijd kwam de heer van die slaven en hield afrekening met hen.” (Mat 25:19)

“En het gebeurde, toen hij terugkwam, nadat hij de koninklijke waardigheid verkregen had, dat hij de slaven, aan wie hij het geld gegeven had, bij zich liet roepen om te weten, wat ieder met zijn hand del bereikt had.” (Luc 19:15)

Paulus zegt dat Christus bij zijn komst “wat in de duisternis verborgen is aan het licht zal brengen en de overleggingen van de harten openbaar maken” (1 Kor 4:5); en later in deze brief: “nu ken ik onvolledig, maar dan zal ik volledig kennen, zoals ik zelf gekend ben” (1 Kor 13:12).

De gedachte dat, voordat hij Gods gave van eeuwig leven ontvangt, een geroepene die hiervoor waardig wordt geacht in de gelegenheid wordt gesteld zichzelf te leren kennen, zoals zijn Here – “die nieren en harten doorzoekt” – hem kent, lijkt heel aannemelijk. Het zou hem misschien voor het eerst de gelegenheid geven in alle ootmoedigheid ernstige fouten in te zien (1 Korintiërs 4:5), persoonlijke onwaardigheid te erkennen, vergiffenis te vragen, en zo gezuiverd voorbereid te zijn op het volledige afscheid van het aardse leven en de verandering van sterfelijkheid tot onsterfelijkheid. En dat een geroepene die onwaardig wordt gevonden de reden voor zijn afwijzing zal leren kennen, beantwoordt niet alleen aan ons gevoel van wat recht is, maar komt ook overeen met de voorstelling op vele plaatsen waar God als Rechter de reden voor zijn straffend oordeel bekendmaakt (om maar één voorbeeld te noemen, zijn berechting in Psalm 82 van de omkoopbare rechters in Israël).

Maar hoe kan er ooit tijd zijn voor zo’n diepgaand onderhoud van Christus met iedere afzonderlijke geroepene? Zelfs de waardigen onder hen zijn ontelbaar als de sterren aan de hemel – “een grote schare, die niemand tellen kon”. En wie weet hoeveel onwaardigen er zullen zijn...? Zou dit niet onoverzienbare hoeveelheid tijd vragen? Niet noodzakelijk. Laten we, in plaats van een belangrijk beginsel te negeren of – erger nog – allerlei bezwaren naar voren te brengen, omdat we de bijzonderheden van de praktische uitvoering niet kennen, liever denken aan werkelijke mogelijkheden.

Eén daarvan is de taak van de engelen, die met Christus naar de aarde zullen komen. Jezus zei eens dat alle engelen Hem bij zijn komst zullen vergezellen. In dat geval zal hun aantal zeer groot zijn (Openbaring 5:11). Direct na zijn woorden: “zij zullen de Mensenzoon zien komen”, liet Jezus daarop volgen: “En Hij zal zijn engelen uitzenden met luid bazuingeschal en zij zullen zijn uitverkorenen verzamelen uit de vier windstreken, van het ene uiterste van de hemelen tot het andere” (Mat 24:31). Het spreekt vanzelf dat zij weten wie God geroepen heeft, want alleen die – of zij nu waardig zijn of niet – zullen in aanmerking komen om bijeen geroepen te worden (Romeinen 2:12). Zij weten wie van de twee mensen in een bed, meegenomen moet worden en wie achtergelaten; welke van de twee vrouwen die aan het malen zijn, of van de twee arbeiders die op het veld werken, voor de Here moet worden gebracht (Lucas 17:34-36).

Voordat zij met Christus naar de aarde gaan, zullen de engelen ongetwijfeld uitvoerige instructies hebben gekregen. Het is mogelijk dat iedere engel verantwoordelijk is voor één persoon. Als dat zo is, heeft de ene engel de taak een bepaald persoon die in leven is mee te nemen, en een andere engel de taak eerst iemand uit de doden op te wekken. Wat in dit laatste geval in de meeste gevallen het herscheppen van zo iemand zal vereisen, want van het merendeel van de gestorvenen zal er niet alleen geen graf meer zijn, maar ook geen stoffelijk overschot.

Zonder verder te gaan dan wat de Bijbel openbaart, zouden we ons ook kunnen voorstellen dat de engelen, als dienaars van de Here, in alle opzichten op het oordeel voorbereid zijn. Voordat in de hemel het neerdalen van de Here naar de aarde wordt aangekondigd, zijn zij in alle opzichten goed geïnstrueerd voor wat betreft de grote taak die hen wacht. Dit is immers waarop zij met reikhalzend verlangen hebben gewacht: het moment dat, uit de schijnbare vruchteloosheid van vele generaties

mensen, de zonen van God in heerlijkheid zichtbaar zullen worden. Waarom zouden zij dan niet in staat kunnen zijn de geroepenen voor wie zij verantwoordelijk zijn, als Christus' vertegenwoordigers, te verhoren in voorbereiding op hun verschijning voor de Here? Dat zij bij de scheiding van rechtvaardigen en onrechtvaardigen betrokken zijn, blijkt uit een aantal uitlatingen van Jezus (bijvoorbeeld Matteüs 13:39,41,49; 25:31). Jezus heeft hun aanwezigheid op de dag van het oordeel voor ogen, als hij zegt: "Een ieder, die Mij belijden zal voor de mensen, hem zal ook de Mensenzoon belijden voor Gods engelen" (Luc 12:8,9).

Wie ook hier moeilijkheden ziet, kan denken aan de evengrote mogelijkheid dat Christus, tijdens zijn langdurige verblijf in de hemel, het leven van allen die in aanmerking komen – van Adam tot zijn volgelingen die leven bij zijn wederkomst – heeft bekeken. Met de Hem bij zijn verhoging geschonken goddelijke eigenschappen is Hij in staat door te dringen tot het voor mensen verborgene, en – met de hele levensloop van een geroepene voor zich – te beslissen wie wèl en wie niet waardig is de gave van eeuwig leven van zijn Vader te ontvangen. Het pleit zou dan in wezen al vóór zijn wederkomst beslecht zijn, en hoeft alleen nog bekend gemaakt te worden als een rechtvaardig besluit.

Hoe brengen de engelen hen die God geroepen heeft naar Christus' rechterstoel? Daarover schrijft Paulus in zijn brief aan de gemeente van Tessalonika. Er heerste daar een misverstand, dat uit de weg moest worden geruimd. Een aantal van de leden was bedroefd geworden bij de gedachte, dat zij die waren overleden iets zouden missen bij de verschijning van de Here. Dat de oorzaak een verkeerde voorstelling van de volgorde van de gebeurtenissen was, blijkt uit de nadrukkelijke verklaring van de apostel dat de levenden in geen geval de ontslapenen zullen voorgaan (1 Tessalonicenzen 4:15). Het eerste dat bij Christus' neerdalen uit de hemel gebeurt, is dat "zij die in Christus gestorven zijn zullen opstaan. Daarna zullen wij, levenden, die achterbleven, samen met hen op de wolken in een oogwenk weggevoerd worden, de Here tegemoet in [door] de lucht" (vzn 16,17). De psalmist had over God gezegd: "Hij maakt de wolken tot zijn wagen" (Ps 104:3). Nu worden de wolken voorgesteld als de wagens waarmee Gods geroepenen naar de door Hem aangestelde Rechter worden gebracht. Van een opnemen in de hemel is helemaal geen sprake, maar wel van een wonderbaarlijke wegvoering door de lucht, om de in heerlijkheid gezetelde Rechter-Koning te ontmoeten.

De plaats van oordeel

Waar zal de scheiding tussen rechtvaardigen en onrechtvaardigen plaatsvinden? Een betere vraag – want hierop is een op de Bijbel gefundeerd antwoord te geven! – zou zijn: op welke plaats zal Gods gave van eeuwig leven geschonken worden? Na uitvoerig te hebben gesproken over de opstanding uit de doden en de lichaamsverandering die de rechtvaardigen zullen ondergaan, bereikt Paulus het hoogtepunt van zijn betoog: "En zodra dit vergankelijke onvergankelijkheid aangedaan heeft, en dit sterfelijke onsterfelijke aangedaan heeft, zal het woord werkelijkheid worden, dat geschreven is: De dood is verzvolgen in de overwinning" (1 Kor 15:54). Het woord dat Paulus hier aanhaalt, is door de profeet Jesaja geschreven: "En Hij zal op deze berg de sluier vernietigen, die alle natiën omsluiert, en de bedekking, waarmede alle volken bedekt zijn. Hij zal voor eeuwig de dood vernietigen, en de Here HERE zal de tranen van alle gezichten afwissen" (Jes 25:7,8). De berg is de hiervoor genoemde berg Sion in Jeruzalem. Dit komt overeen met de woorden van een psalm over Jeruzalem: "Want daar gebiedt de HERE de zegen: leven tot in eeuwigheid" (Ps 133:3).

De bevestiging hiervan is te vinden in Jezus' rede op de Olijfberg: "Wanneer dan de Mensenzoon komt in zijn heerlijkheid en alle engelen met Hem, dan zal Hij plaats nemen op de troon van zijn heerlijkheid" (Mat 25:31). Dit is de troon waarover Gabriël met Maria sprak: "De Here God zal Hem de troon van zijn vader David geven" (Luc 1:32). Niet in de hemel dus, want dat is, zei Jezus, Gods troon, maar wel in wat Hij noemde: "de stad van de grote Koning", Jeruzalem (Mat 5:35,36).

Gods gave van eeuwig leven

Wat hebben gelovigen te verwachten? Als een geïnspireerde apostel, die de gave heeft ontvangen om iets dat vroeger in de verborgenheid lag aan het licht te brengen, schrijft Paulus: "Zie, ik deel u een geheimenis mee. Allen zullen wij niet ontslapen, maar allen zullen wij veranderd worden, in een ondeelbaar ogenblik ... Want dit vergankelijke moet onvergankelijkheid aandoen en dit sterfelijke moet onsterfelijke aandoen" (1 Kor 15:51-53). Gods gave van eeuwig leven wordt geschonken door een verandering van lichaam, want heel deze uitleg van de opstanding uit de doden gaat om leven in lichamelijkeheid. Dat maakt Paulus ook duidelijk als hij in een andere brief schrijft: "Want wij zijn burgers van een rijk in de hemel, waaruit wij ook de Here Jezus Christus als verlosser verwachten, die ons vernederd lichaam veranderen zal, zodat het aan zijn verheerlijkt lichaam gelijkvormig wordt, naar de kracht, waarmee Hij ook alle dingen Zich kan onderwerpen" (Flp 3:20,21).

En de verworpenen? Paulus beschrijft hun bestemming als "eeuwig verderf", "ver van het aangezicht van de Here" (2 Tes 1:9). En het boek Openbaring gebruikt het beeld van een "poel van vuur", nader verklaard als de tweede, en tevens definitieve, dood: "Dat is de tweede dood; de poel van het vuur" (Op 20:14). Terwijl Jezus dus, in de eerste van zijn zeven brieven aan de gemeente, met positieve woorden belooft: "Wie overwint, hem zal Ik geven te eten van de levensboom", geeft Hij in een andere belofte in zijn tweede brief hetzelfde op omgekeerde wijze aan: "Wie overwint, zal van de tweede dood geen schade lijden" (Op 2:7,11).

Wanneer we de opstanding uit de doden, het oordeel voor Christus' rechterstoel, en het schenken van Gods gave van eeuwig leven, als één gebeurtenis zien, hoe is deze dan verder te plaatsen onder de andere gebeurtenissen, die in hun totaliteit de overgang zullen vormen van de wereld van mensen tot het Koninkrijk van Christus? Er is geen aanwijzing dat de volmaakte kinderen van God deel zullen hebben aan het uitstorten van Diens oordeel op de vijanden van Israël, die in de eindtijd optreden in zijn land. Maar wel dat zij met Christus zullen zijn bij de overwinning van de weerstand, die zijn heerschappij op aarde zal veroorzaken.

11. Oorlog tegen Christus

Wie zou hebben verwacht, als de profeten in Israël dit niet lang van tevoren hadden bekendgemaakt, dat het volk Israël zijn Messias zou verwerpen? Dit is een volk dat de HERE uit alle andere volken heeft gekozen, om er een bijzondere en eeuwige relatie mee aan te gaan. Door middel van Zijn Wet en de vele boodschappen van Zijn profeten, heeft Hij de vestiging van Zijn Koninkrijk op aarde beloofd. Daarin zal Israël de centrale plaats onder alle volken innemen, de stad Jeruzalem de zetel van wereldwijde wetgeving en heerschappij zijn, en Zijn Messias de Koning over alle mensen.

De eerste keer verworpen

Toen Hij kwam, herkende zijn volk Hem niet als hun Messias, maar leverde Hem na enkele jaren over aan de plaatselijke Romeinse stadhouder, met de eis dat Hij gekruisigd zou worden. In de feiten die Paulus' vaststelt in de synagoge van Antiochië, ligt een bittere ironie: de uitleggers van de heilige Schrift hebben in hun ongehoorzaamheid zelf bijgedragen tot de treurige vervulling ervan: "Want wie in Jeruzalem wonen en hun oversten hebben Hem niet erkend, en zij hebben de uitspraken van de profeten, die elke sabbat worden voorgelezen, door hun oordeel vervuld" (Hand 13:27).

De Farizeeën en de Sadduceeën hadden beide hun eigen reden om Jezus te verwerpen. De Farizeeën vanwege zijn scherpe kritiek op hun huichelarij en wettische gezindheid, en omdat zij zo gesteld waren op de eer van anderen. De Sadduceeën omdat zij met de tempel een rijke bron van inkomsten hadden, en in Jezus een gevaar voor de handhaving van de gevestigde orde zagen: "Als wij Hem zo laten doorgaan, zullen allen in Hem geloven en de Romeinen zullen komen en ons zowel onze plaats als ons volk ontnemen" (Joh 11:48).

Maar de algemene oorzaak van vertwijfeling en ongeloof in Jezus, was dat Hij niet aan hun voorstelling beantwoordde. Een onderdrukt volk, met een groot nationaliteitsbesef dat nog was versterkt door religieuze overtuigingen, verlangde naar de bevrijding uit de macht van zijn heidense vijanden door de Messias. Deze verwachting was goed op profetie gefundeerd, en onder invloed van de Geest van God vertolkte Zacharias, de vader van Johannes de Doper, de vreugde van de gelovigen in het land over de komende verschijning van de Messias: "Geloofd zij de Here, de God van Israël, want Hij heeft omgezien naar zijn volk en heeft het verlossing gebracht, en heeft ons een hoorn van heil opgericht ... om ons te redden van onze vijanden en uit de hand van allen, die ons haten" (Luc 1:68-71).

Maar in plaats van een machtige strijder, zagen de gelovigen 'slechts' een bijzondere Profeet. Hij sprak zijn volksgenoten weliswaar op indrukwekkende en gezaghebbende wijze toe. Hij deed daarbij grote wonderen, waarin hij toonde bovennatuurlijke kracht ter beschikking te hebben. Maar toen zij probeerden Hem met geweld Koning te maken, zodat Hij die kracht zou gebruiken om Israël van de Romeinse bezetting te verlossen, trok Hij zich terug. Vandaar dat het protest van de priesters tegen het opschrift, dat de stadhouder Pilatus boven het kruis liet aanbrengen, het gevoel van ontgoocheling bij velen uitdrukte: "Schrijf niet: De Koning van de Joden, maar dat Hij gezegd heeft: Ik ben de Koning van de Joden" (Joh 19:21). Tussen de aanspraak en de teleurstellende werkelijkheid lag een onoverbrugbare kloof. Zelfs Jezus' eigen discipelen, met wie Hij keer op keer had gesproken over de noodzaak van zijn openbare lijden en dood, voordat Hij zijn heerlijkheid zou ingaan, vertelden daarna bewogen dat zij in een illusie hadden geleefd: "Wij echter leefden in de hoop, dat Hij het was, die Israël verlossen zou" (Luc 24:21).

Voor een tweede keer verworpen

Achteraf is de afwijzing van Jezus als Heiland en Messias niet alleen te zien als iets dat gebeurd is naar de bepaalde raad en voorkennis van God (Handelingen 2:23), maar ook als iets dat valt te verklaren om historische en psychologische redenen. Maar wat zal de oorzaak zijn van een tweede verwerping van de Here? Dit keer niet door het volk Israël, dat voor een groot deel al spoedig tot inzicht en bekering zal komen, maar door de wereld?

Volgens Psalm 2 is dit de verbijsterende werkelijkheid, want het thema is een wereldwijd protest tegen de strenge heerschappij van de nieuwe Machthebber. De psalm is symmetrisch opgebouwd in vier coupletten, elk (volgens de indeling in de Bijbel) van drie verzen. Doordat in ieder couplet een andere stem klinkt, is er een dramatische ontvouwing van een buitengewoon toneel.

Eerst klinkt de luidruchtige stem van een boze wereld, in haar verzet tegen God en de door Hem aangestelde Wereldkoning:

“Waarom woelen de volken en zinnen de natiën op ijdelheid?

De koningen van de aarde scharen zich in slagorde en de machthebbers spannen samen tegen de HERE en zijn Gezalfde:

Laat ons hun banden verscheuren en hun touwen van ons werpen!” (vzn 1-3)

Dit protest van een wereld, die zich wil bevrijden van het regime van Christus, wordt beantwoord met de spottende reactie van God:

“Die in de hemel zetelt, lacht; de HERE spot met hen.

Dan spreekt Hij tot hen in zijn toorn, en verschrikt hen in zijn gramschap:

Ik heb immers mijn koning gesteld over Sion, mijn heilige berg.” (vzn4-6)

De met de Bijbel vertrouwde lezer zal hier niet alleen herinnerd worden aan Daniëls lofprijzing van de HERE: “Hij toch verandert tijden en stonden, Hij zet koningen af en stelt koningen aan” (Dan 2:21), maar ook aan zijn verklaring: “Maar in de dagen van die koningen zal de God van de hemel een koninkrijk oprichten, dat in eeuwigheid niet zal te gronde gaan, en waarvan de heerschappij op geen ander volk meer zal overgaan ... het zal bestaan in eeuwigheid” (vs. 44).

Dan is het woord aan de Messias zelf. Toen Hij onder zijn volk leefde en werkte, zei Hij: “Ik heb niet uit Mijzelf gesproken, maar de Vader, die Mij heeft gezonden, heeft zelf Mij een gebod gegeven” (Joh 12:49). Dit volledige vertrouwen op Gods beschikking laat Christus ook bij deze tweede komst zien, als Hij aan de verontwaardigde regeerders zijn plaats op de wereldtroon verklaart:

“Ik wil melding maken van het besluit van de HERE:

Hij sprak tot Mij: Mijn Zoon bent U; Ik heb u heden verwekt.

Vraag Mij en Ik zal volken geven tot uw erfdeel, de einden van de aarde tot uw bezit.

U zult hen verpletteren met een ijzeren knots, hen stukslaan als pottenbakkerswerk.” (Ps2:7-9)

Opstand tegen de door God aangestelde Koning zal niet alleen tevergeefs zijn, maar ook gevolgen hebben. De raad van de psalmist in het laatste couplet vertolkt daarom de houding van Christus' heiligen, klaar om in zijn dienst het puin van de oude wereld op te ruimen en in plaats daarvan een heerschappij van gerechtigheid en vrede te brengen:

“Nu dan, u koningen, wees verstandig, laat u gezeggen, u richters van de aarde.

Dien de HERE met vreze en verheug u met beving.

Kus de Zoon, opdat Hij niet toornen zal en u onderweg niet te gronde gaat, want zeer licht ontbrandt zijn toorn.” (vzn 10-12)

De Psalm eindigt dan met de zaligspreking: “Welzalig [Gezegend] allen die bij Hem schuilen.”

De vervulling van de profetie

De apostelen en de vroege gemeente beschouwden deze psalm als een door de Geest van God ingegeven profetie van David, over de weerstand in de wereld tegen de Messias. Zij pasten de eerste regels toe op de situatie van hun eigen tijd: “Want inderdaad zijn in deze stad vergaderd tegen uw

heilige knecht Jezus, die U gezalfd hebt, Herodes zowel als Pontius Pilatus met de heidenen en de volken van Israël, om te doen al wat uw hand en uw raad tevoren bepaald had, dat gebeuren zou" (Hand 4:27,28). Maar dit was een gedeeltelijke vervulling van de profetie, want in die tijd was er geen opstand tegen Christus' heerschappij, geen uitleg door Christus van zijn recht op de wereld-troon, en ook geen beroep op de machthebbers zich aan de Koning te onderwerpen.

Om welke redenen zal de wereld van de eindtijd Christus verwerpen? In de landen die onder invloed staan van de oosterse religies, zal er aanvankelijk geen begrip zijn voor wie de Here Jezus is. In hun haat tegen de Joden en hun afkeer van het christendom, zullen de Islamitische volken fel gekant zijn tegen een (voor hun dode) Joodse Koning die door de christenen wordt vereerd, in plaats van de profeet van Allah. En het christendom? Dat zal de harde les die de Joden hebben moeten leren ook ondervinden. De dogmatische christenen zitten zo vast in hun eigen opvattingen, dat zij daar net als de Farizeeën niet vanaf te brengen zijn. Aan het andere eind van het spectrum staan zij die alles zien als liefde, en een Heerser past daar niet bij. Daarbij komt dat velen een bepaald idee hebben over 'de apocalyps', die vooral 'de anderen (de ongelovigen en slechten, waartoe zij niet behoren) betreft. De gebeurtenissen rond Christus komst zullen blijken daar niet in te passen.

Eén van de verwachtingen is dat er eerst een mysterieus, bovennatuurlijk, kwaad wezen moet verschijnen, dat 'antichrist' wordt genoemd. De benaming is niet Bijbels, want de enige 'antichrist' die de Bijbel kent, is een groep die uit de vroege gemeente trad, omdat de aanhangers dachten een betere opvatting over de persoon van Christus te hebben dan zij die geloofden dat Hij van vlees en bloed was (zie voor verdere uitleg Deel 3 Bijlage I). Niet alleen de naam, maar ook deze 'bovenaardse' figuur zelf, die in de verwachting van velen zo'n machtige rol zal spelen, komt in de Bijbel nergens voor. Bekijk die Oudtestamentische profetieën nog een keer: de opmars van Gog met zijn bondgenoten, de aanval van de koning van het Noorden, het optreden van een nieuw Assur, het oprukken van alle volken, zowel uit de Arabische wereld als de landen eromheen. Altijd zijn het de volken zelf – die bij de naam worden genoemd, evenals hun plaats van herkomst – die dit alles aanmoedigen en voor hun daden verantwoordelijk worden gesteld. Waar dan in het Nieuwe Testament komen we deze mysterieuze en machtige figuur tegen? In de profetie op de Olijfberg niet, in Paulus' profetie niet, en ook in Openbaring niet, want in dit laatste boek wordt voor de zoveelste keer gesproken over de koningen van de gehele aarde (bijvoorbeeld Openbaring 19:19), die oorlog voeren tegen Christus (zoals in Psalm 2 profeteerd).

Zou het kunnen zijn dat velen in het christendom het slachtoffer zullen worden van hun eigen uitleg, en menen in de ware Christus 'de antichrist' te zien? Want als 'de antichrist', zoals zij zich die voorstellen, nog niet gekomen is, kan Christus niet terugkomen; en als Hij zegt dat Hij Christus is, moet Hij daarom wel 'de antichrist' zijn. Waar in de kerken, waar zo vaak wordt gebeden: "Uw Koninkrijk kome", leeft de overtuiging dat dit Koninkrijk werkelijk op aarde komt, zoals profeten en apostelen hebben gezegd, met Jeruzalem als hoofdstad, en dat de huidige regeerders en machtsvormen zullen worden afgezet om plaats te maken voor de heerschappij van Christus en zijn koningen en priesters?

Een andere valse verwachting is dat eerst de tempel herbouwd moet worden, voordat Christus komt. Dit wekt de valse gerustheid dat Hij nog lang niet komt, en als Hij komt kan Hij dus niet Christus zijn...

Het dier met zeven koppen en tien horens

Is het mogelijk meer te weten te komen over deze opstand? Wie zijn zij die de toestand kennelijk niet begrijpen, Christus niet erkennen en herkennen, en menen de strijd met Hem te moeten en kunnen aanbinden? De verklaring van de engel, die dit alles aan Johannes bekendmaakt, luidt:

"En ik zag een vrouw zitten op een scharlakenrood beest, dat vol was van godslasterlijke namen, en het had zeven koppen en tien horens ... En de tien horens, die u zag, zijn tien koningen ... Dezen zijn

één van zin en geven hun kracht en macht aan het beest. Dezen zullen oorlog voeren tegen het Lam, maar het Lam zal hen overwinnen – want Hij is de Here van de heren en de Koning van de koningen.” (Op 17:3,12-14)

Dit 'beest' komt al eerder in het boek Openbaring voor. De visioenen in de hoofdstukken 12 en 13 laten ons deze macht zien in wat, naar wij menen, al lang geschiedenis is geworden. Tegen de achtergrond van het Oude Testament is in de 'vrouw' in hoofdstuk 12 een symbolische voorstelling te zien van het ideale volk Israël, waaruit de Messias geboren zou worden, "die alle heidenen zal hoeden met een ijzeren staf" (Op 12:5, een zinspeling op Psalm 2:9), en vervolgens in de grote rossige draak met zeven koppen en tien horens (Openbaring 12:3), de macht van het heidense Rome. Daaruit is in de loop van de eeuwen een macht ontstaan die, zoals in hoofdstuk 13 wordt voorspeld, geestelijke invloed in de wereld uitoefent over mensen van wie de naam niet geschreven is in het boek van leven (13:8), en die Gods heiligen vervolgt.

Al deze profetieën in Openbaring van 'een beest met zeven koppen en tien horens', hebben hun oorsprong in Daniël 7. Daniël zag in een visioen een woelige zee, waaruit vier dieren tevoorschijn kwamen. Een symbolische voorstelling van vier opeenvolgende grote Rijken. Het visioen komt overeen met de uitleg in hoofdstuk 2 van de droom van Nebukadnezar, de koning van Babel, van een standbeeld. In beide profetieën werd de opeenvolging van de Rijken van Babylon, de Medo-Perzen, Griekenland en Rome voorspeld.

Wat dit laatste Rijk betreft krijgt Daniël de toelichting: "... en een vierde koninkrijk zal hard zijn als ijzer; juist zoals ijzer alles verbrijzelt en vermorzelt; en gelijk ijzer, dat vergruizelt, zal dit die allen verbrijzelen en vergruizelen" (Dan 2:40). Dit karakter van het vierde Rijk wordt ook in de droom over het vierde beest afgebeeld: "Daarna zag ik in de nachtgezichten en zie, een vierde dier, vreselijk, schrikwekkend en geweldig sterk; het had grote ijzeren tanden: het at en vermaalde, en wat overbleef, vertrad het met zijn poten ... en het had tien horens" (7:7). In antwoord op de vraag van Daniël over dit vierde dier, dat buitengewoon vreselijk was met zijn ijzeren tanden en zijn koperen klauwen, kreeg hij de uitlegging: "Dat vierde dier is het vierde rijk, dat op aarde zal zijn ... dat de gehele aarde zal verslinden en haar zal vertreden en vermorzelen" (vs. 23). De tien horens geven de historische ontwikkeling hiervan aan: het ontstaan van kleinere rijken waarin de Romeinse macht zou worden voortgezet. In de plaats van drie van hen zou een andere hoorn [dat wil zeggen macht] tevoorschijn komen, met kenmerken die zijn weergegeven door ogen van waarneming en een grote mond om te verkondigen: "Hij zal woorden spreken tegen de Allerhoogste, en de heiligen van de Allerhoogste te gronde richten [uitputten en afmatten] (vs. 25).

De vervolgende macht

Vele eeuwen en in vele landen van Europa, is de in Rome gevestigde geestelijke macht verantwoordelijk geweest voor het slachten van duizenden mensen, alleen omdat zij weigerden haar leer te aanvaarden.

Een voorbeeld uit de elfde eeuw is in belangrijke opzichten typerend voor onnoemelijk veel andere:

'Onder paus Gregorius werd de inquisitie uit de hand van de bisschoppen overgebracht in die van de paus zelf en centraal vanuit Rome georganiseerd ... De Spaanse inquisitie trad ongeëvenaard meedogenloos op. Naar schatting heeft dit instituut op dit ene schiereiland meer mensen om geloofsredenen ter dood gebracht dan alle de christenen vervolgende keizers in geheel het Romeinse rijk tijdens drie eeuwen' (*Kerkvorsten en kerkvervolgers*, Dr. A. J. Visser).

Het vierde Rijk in Daniël's profetieën wordt tijdens zijn lange geschiedenis dus eerst gekenmerkt als een ijzersterk imperium, waaruit zich daarna een geestelijke macht zou ontwikkelen, met een leer die afwijkt van Gods waarheid en die Zijn volk tot de dood toe zou vervolgen. Deze macht heeft niet

alleen, onder Joodse aansporing, Christus gekruisigd, maar heeft zelfs – zoals Paulus had voorspeld – als gevolg van Joodse opstand de heilige tempel in Jeruzalem betreden, met een vertoon van heidense arrogantie. Maar in het vervolg zou deze macht een bron van valse geestelijke leer worden, waarvan velen het slachtoffer zouden worden: “Daarentegen is diens komst naar de werking van de satan met allerlei krachten, tekenen en bedrieglijke wonderen, en met allerlei verlokkenende ongerechtigheid, voor hen, die verloren gaan, omdat zij de liefde tot de waarheid niet aanvaard hebben, waardoor zij hadden kunnen behouden worden. En daarom zendt God hun een dwaling, die bewerkt, dat zij de leugen geloven” (2 Tes 2:9-11).

De geschiedenis geeft voorbeelden te over van de leugens, die vanuit Rome zijn verspreid om haar macht en invloed nog groter te maken. Tegen het einde van de achtste eeuw was Rome bezig haar grondbezit in Italië uit te breiden met een geweld dat wereldse machten maar al te vaak kenmerkt. Om dit te bevorderen dook er plotseling een oorkonde op, met de zogenaamde ‘schenking van Constantijn’. Nadat deze keizer in 330 de zetel van zijn Rijk had overgeplaatst van Rome in het westen naar de nieuwe – naar hem genoemde – stad Constantinopel in het oosten (later heette de stad Byzantium en tegenwoordig Istanboel), had hij (volgens deze oorkonde) het westelijk deel van het Romeinse Rijk aan de paus afgestaan, inclusief ‘de stad Rome, en alle plaatsen, provinciën van Italië en het westen’. Hij had ze zelf niet meer nodig. Een historicus merkt over deze vervalsing op: ‘Het hele verhaal is natuurlijk van a tot z verzonnen, maar werd in de Middeleeuwen haast door iedereen voor zoete koek geslikt’ (*Geschiedenis van de Middeleeuwen*, Dr. H.P.H. Jansen). Dus tegen de meest elementaire moraal in zijn de pausen in Rome direct verantwoordelijk voor een enorme vervalsing, die eeuwenlang veel indruk op mensen maakte, en bijdroeg aan de aanspraak van geestelijk Rome werelds bezit te hebben en wereldse invloed over koningen en hun onderdanen uit te oefenen. Deze goedgelovige mentaliteit van de massa, en het prestige van Rome, zijn al lang voorbij. Dit is slechts één van een aantal redenen waarom de profetieën van de beesten uit de zee en uit de aarde in Openbaring 13, het best toegepast kunnen worden op de Middeleeuwen.

De vervulling van dit deel van Openbaring stelt ons in staat beter te begrijpen wat er over ‘het beest met zeven koppen en tien horens’ in de eindtijd wordt gezegd.

De beschrijving van de macht, die tegen Christus oorlog voert als “een scharlakenrood beest, dat vol was van godslasterlijke namen, en het had zeven koppen en tien horens” (Op 17:3), is weer zonder meer te herkennen als het vierde dier in Daniël 7. Maar de periode dat de kleine horens van het Vaticaan zich onder de andere machthebbers bevond, en kon zeggen ‘Door mij regeren koningen’, is kennelijk voorbij. Wat nu wordt voorgesteld is een overspelige vrouw (die daarom een hoer is) – in het Oude Testament een vertrouwd beeld van Gods volk dat niet trouw is gebleven aan zijn roeping, en dat in het Nieuwe Testament wordt voortgezet om een ontrouwe kerk aan te duiden. Zij is op het beest gezeten, maar haar beschrijving geeft maar al te duidelijk aan welke historische figuur zij eigenlijk is: “het grote Babylon”. “En ik zag de vrouw dronken van het bloed van de heiligen en van het bloed van de getuigen van Jezus” (vs. 6). Johannes had een vrouw gezien, die het beeld was van Christus’ gemeente toen zij voor de draak vluchtte, de woestijn in (Openbaring 12:14). Geen wonder dat Johannes verwonderd opkijkt, als hij haar uit de woestijn ziet komen, gezeten op de wereldmacht, en zegt: “En ik verbaasde mij, toen ik haar zag, met grote verbazing” (Op 17:6).

Hierbij moet nog worden opgemerkt dat de vinger niet alleen wijst naar de kerk van Rome. Toen tijdens en na de Reformatie de tot dan toe enige kerk uiteenviel en andere kerken ontstonden, bleven velen trouw aan een groot deel van de leer van de oude kerk, vooral over de Persoon van Christus, het kwaad in de wereld en de verwachting betreffende eeuwig leven. Ook deze kerken vervolgden andersdenkenden. Zij moeten dus eigenlijk gerekend worden tot de kerk in Rome, ook al erkennen ze het gezag van de paus niet. De Oosters Orthodoxe Kerk ontstond bij het Schisma in 1054 dat een uitvloeisel was van de verplaatsing van de regeringszetel van het Romeinse Rijk naar Constantinopel door Constantijn de Grote. Veel van de leer van de kerk van Rome vinden we hier terug.

Het is echter niet de 'vrouw', maar 'het beest' en zijn tien horens waar vervolgens de aandacht op wordt gericht. Als Johannes het visioen ziet, is de tijd van het ontstaan van de tien koninkrijken nog niet gekomen, laat staan hun einde dat hem nu wordt geopenbaard: "Dezen zijn één van zin en geven hun kracht en macht aan het beest. Dezen zullen oorlog voeren tegen het Lam, maar het Lam zal hen overwinnen want Hij is de Here van de heren en de Koning van de koningen – en zij, die met Hem zijn, de geroepenen en uitverkorenen en gelovigen" (Op 17:13,14).

De herleving van het Romeinse Rijk

De landen van Europa zijn in onze tijd verenigd tot een enorme en rijke handelsmacht. Juist over het verliezen van deze rijkdom en luxe, door Gods oordeel in de eindtijd, wordt zo veel gezegd in het vervolg van het boek Openbaring. Daarbij wordt gebruik gemaakt van Oudtestamentische profetieën over de ondergang van de rijke handelsstad Tyrus (vooral Ezechiël 27): "En de kooplieden van de aarde wenen en bedrijven rouw over haar, omdat niemand meer hun lading koopt ... Wee, wee die grote stad, waarin allen, die schepen op zee hadden, door haar kostbaarheden rijk geworden zijn, want zij is in één uur verwoest!" (Op 18:11,19).

In de herinnering aan alles wat Gods trouwe dienaars al vanaf de eerste eeuw hebben moeten lijden, wordt hen gevraagd zich erover te verheugen dat deze – de ware gelovigen vervolgens – macht van de aarde wordt weggevaagd. Men is het er gewoonlijk over eens dat Petrus een cryptogram voor Rome gebruikte, toen hij schreef: "U laat de medeuitverkorene in Babylon groeten" (1 Pet 5:13). In het boek Openbaring wordt uitvoerig gebruik gemaakt van dat cryptogram. Maar het lijkt alsof Babylon in de eindtijd niet enkel op een stad betrekking heeft, maar op het gebied waar Rome (politiek, militair, economisch en geestelijk) zolang invloed heeft gehad.

Een verenigde wereld

Wanneer dan, in een beroep dat bijzondere betekenis voor gelovigen in de eindtijd heeft, Gods volk dringend wordt aangeraden uit Babylon te vluchten, is dit niet – zoals het geval was met gelovigen in Jeruzalem in de eerste eeuw – zo snel mogelijk uit een stad (Rome) te vertrekken, maar de levenswijze die de samenleving en een valse kerk (de verzameling van het niet-ware christendom) kenmerkt voorgoed te verlaten: "Ga uit van haar, mijn volk, opdat u geen gemeenschap hebt aan haar zonden en niet ontvangt van haar plagen. Want haar zonden hebben zich opgehoopt tot aan de hemel en God heeft aan haar ongerechtigheid gedacht" (Op 18:4,5).

Dit betreft niet alleen gelovigen in Europa, maar alle gelovigen, waar zij zich ook op aarde bevinden. Het 'Babylon' in Openbaring gaat dan ook verder dan alleen Europa als de herleving van het Romeinse Rijk. Steeds opnieuw wordt gesproken over "de koningen van de aarde" en "de kooplieden van de aarde". De aarde is in onze tijd één grote handelsplaats geworden, en alle landen zijn nauw met elkaar verbonden in economische en militaire bondgenootschappen, door handelsovereenkomsten, enzovoorts. Bovendien wordt de zogenoemde 'Nieuwe Wereld' bewoond door mensen die oorspronkelijk uit Europa kwamen, of zijn voortgekomen uit Europeanen die zich hebben vermengd met de daar wonende volken. Rome had (en heeft) overigens ook een grote invloed in Zuid- en Midden-Amerika, vooral door de Spanjaarden en Portugezen.

Daarnaast is het zo dat het Romeinse Rijk niet alleen Europa besloeg, maar ook Noord-Afrika en het Nabije Oosten. De vervolgens Islamitische macht wordt vooral gevormd door de volken die dat zuidelijke en oostelijke deel van het oude Romeinse Rijk bevolken.

12. Gods Koninkrijk op aarde

Groot zal de vreugde zijn van hen die aan de rechterhand van de Koning geplaatst worden, en de uitnodiging horen: "Kom, u gezegenden van mijn Vader, beërf het Koninkrijk, dat u bereid is van de grondlegging van de wereld af" (Mat 25:34). Zij gaan over tot een nieuw bestaan in de volmaakte familie, die God uit vele generaties heeft gevormd en bij de komst van Christus zal verheerlijken met een geestelijk en onsterfelijk lichaam. Er wachten hun rijke zegeningen, die de liefdevolle Vader Zich in voorwereldlijke tijden heeft voorgenomen hun te schenken: een leven in volmaakte vrede met Hem. Zij zullen de vreugde ervaren Hem te aanbidden en te dienen, zonder alle beperkingen, tekortkomingen en teleurstellingen van het tegenwoordige leven. Maar hoe mogen we ons dit Koninkrijk voorstellen, om de komst waarvan gelovigen zo vaak en zo ernstig hebben gebeden?

De komst van het Koninkrijk

Het waren de Farizeeën die de komst van Gods Koninkrijk aan de orde stelden. In zijn antwoord op hun vraag, wanneer zij het Koninkrijk konden verwachten, zei Jezus: "De komst van het Koninkrijk gaat niet met waarnemingen gepaard en men zal niet zeggen: zie, hier is het of daar! Want zie, het Koninkrijk van God, is midden onder u" (Luc 17:20,21 – evenmin als in andere vertalingen, stemt de NBG '51 vertaling "niet te berekenen" niet overeen met het woord in de Griekse grondtekst. Met dat woord wordt een nauwkeurige observatie bedoeld, zoals, bijvoorbeeld, het nauwkeurige onderzoek van de hemellichamen of de zorgvuldige waarnemingen door een arts van de symptomen van een ziekte, zodat de vertaling "niet met waarnemingen" beslist de voorkeur heeft).

Het toenmalige Jodendom leefde in de algemene verwachting van de komst van de Messias om Gods Koninkrijk tot stand te brengen. Men speculeerde over de wijze waarop dat zou gebeuren. Jezus zei dat niemand zich moest laten misleiden, en op de een of andere plaats gaan zoeken waarover het in geruchten zou gaan. Als het Koninkrijk eenmaal gekomen is, zal iedereen dat weten. Aanwijzingen zullen niet nodig zijn, want het Koninkrijk zal, evenals het beeld in Nebukadnezars droom, "midden op de aarde" zijn, "te zien aan het einde van de gehele aarde" (Dan 4:10,11). Dit alles legde Jezus vervolgens nader uit, toen Hij zich tot zijn discipelen richtte, om hen te leren wat hun houding moest zijn tegenover de komst van het Koninkrijk.:

1. Het Koninkrijk zou niet komen vóórdat Hij door zijn volk aan de dood was overgeleverd: "Maar eerst moet Hij veel lijden en verworpen worden door dit geslacht" (Luc 17:25). Maar zelfs daarna zou er voor de discipelen een tijd van afwachten beginnen, waarin ze zuchtend van verlangen naar Christus' wederkomst zouden uitzien: "Er zullen dagen komen, dat u zult begeren één van de dagen van de dagen van de Mensenzoon te zien en u die niet zult zien" (vs. 22). De betekenis hiervan is niet: 'was het maar mogelijk terug te keren naar die goede oude tijd, toen de Here onder ons was!', want "de dagen van de dagen van de Mensenzoon" zijn, zoals uit vers 26 blijkt, de dagen wanneer Hij zal zijn teruggekomen. In het Hebreeuws idioom, dat ook in het Nieuwe Testament op enkele plaatsen te herkennen is, kan "één van de dagen" de betekenis hebben van de eerste daarvan, in dit geval dus de dag van zijn wederverschijning.

2. Er zou helemaal geen onzekerheid over hoeven te bestaan of het Koninkrijk wel of niet zou zijn gekomen: "Want zoals de bliksem flitst en van de ene kant van de hemel tot de andere kant licht, zó zal de Mensenzoon zijn op zijn dag" (vs. 24). In deze vergelijking gaat het niet om, zoals vaak wordt verondersteld, de snelheid van de bliksem, ofwel de verschijning van het Koninkrijk, maar om het feit dat Christus' wederkomst, als die eenmaal heeft plaatsgehad, voor iedereen even waarneembaar en onmiskenbaar zal zijn als een bliksemstraal. Zijn volgelingen hoeven dus nooit in te gaan op allerlei geruchten dat Christus zich ergens op aarde bevindt: "Indien dan iemand tot u zegt: Zie, hier is de Christus, of: Hier, geloof het niet. Want er zullen valse christussen en valse profeten opstaan en zij zullen grote tekenen en wonderen doen, zodat zij, ware het mogelijk, ook de uitverkorenen zouden verleiden" (Mat 24:23,24).

3. De komst van Christus – of van Gods Koninkrijk, want de beide liggen uiteraard in elkaars verlengde – zal een grote verrassing zijn voor de wereld. Even onverwacht als de zondvloed en de verwoesting van Sodom; en wel om dezelfde reden: doordat de mensen in beslag genomen worden door hun alledaagse bezigheden en genot. In zijn rede op de Olijfberg sprak Jezus over de tekenen in de wereld, die erop zouden wijzen dat zijn komst aanstaande was, zodat zijn volgelingen niet in dezelfde toestand van onwetendheid zouden verkeren als de wereld. Ter verduidelijking gaf hij hen een onheilspellend beeld: “Waar het aas, is daar zullen de gieren zich verzamelen” (Mat 24:28). Als je gieren ziet rondcirkelen, en er steeds meer bij komen, weet je dat er (spoedig) aas voor hen is (een bekend fenomeen bij veldslagen).

4. Christus' volgelingen, zowel de ontslapenen als de levenden, zullen direct na zijn komst door Gods engelen naar Hem toe gebracht worden. In zijn rede op de Olijfberg zei Jezus: “zij zullen de Mensenzoon zien komen op de wolken van de hemel, met grote macht en heerlijkheid” (Mat 24:30). Zijn volgende woorden luiden: “En Hij zal zijn engelen uitzenden met luid bazuingeschal en zij zullen zijn uitverkorenen verzamelen uit de vier windstreken, van het ene uiterste van de hemel tot het andere” (vs. 31). De snelheid waarmee dit verzamelen uitgevoerd zal worden, blijkt ook uit Paulus' woorden hierover: “de Here zelf zal op een teken, bij het roepen van een aartsengel en bij het geklank van een bazuin van God, neerdalen van de hemel, en zij, die in Christus gestorven zijn, zullen het eerst opstaan; daarna zullen wij, levenden, die achterbleven, samen met hen op de wolken in een oogwenk weggevoerd worden, de Here tegemoet” (1 Tes 4:16,17). De dramatische gevolgen die het uitzenden van Gods engelen zullen hebben, toonde Jezus in Lucas 17. Er liggen twee mensen naast elkaar in bed, twee vrouwen zijn tegenover elkaar één en dezelfde molensteen aan het draaien, twee mannen staan zij aan zij in een veld te werken. In dat ogenblik waarover Paulus sprak, wordt de een weggevoerd om voor de Rechter te staan en de ander achtergelaten in een wereld waarover Gods straffende oordelen komen. Belangrijker dan te weten hoe dit allemaal zal gebeuren, is voor elke discipel de betekenis van de ontmoeting zelf, wanneer hij of zij rekenschap moet afleggen voor de Rechter, die gezegd heeft: “Zie, Ik kom spoedig en mijn loon is bij Mij om een ieder te vergelden, naardat zijn werk is” (Op 22:12).

Gods Koninkrijk in voorlopigheid nu

Het Koninkrijk van God heeft in de Schrift niet altijd dezelfde betekenis. Toen Jezus voor het eerst optrad in Galilea, verkondigde Hij dat het langbeloofde Koninkrijk van God met Hem was gekomen: “Van toen aan begon Jezus te prediken en te zeggen: Bekeer u, want het Koninkrijk van de hemel is dichtbij gekomen” (Mat 4:17). Met de verschijning van Israëls Koning was een nieuwe heilstijd aangebroken, en kregen bereidwillige luisteraars een nieuwe gelegenheid. Voortaan zou de geestelijke toestand van een mens bepaald worden door zijn relatie met Christus: “De wet en de profeten gaan tot Johannes; sinds die tijd wordt het evangelie gepredikt van het Koninkrijk van God en ieder dringt zich erin” (Luc 16:16). Het bewijs van de komst van het Koninkrijk lag in de ongekende wonderen die Jezus deed, en lang tevoren door Israëls profeten werden opgetekend in de beschrijving van Gods Koninkrijk. Daarom zei Jezus: “indien Ik door de Geest van God de boze geesten uitdrijf, dan is het Koninkrijk van God over u gekomen” (Mat 12:28). Toen de in de gevangenis opgesloten Johannes de Doper twee boden naar Jezus zond, met de droevige vraag: “Bent U het, die komen zou, of hebben wij een ander te verwachten?” (Mat 11:3), liet Jezus hun eerst zien wat Hij deed, en beval hun daarna Johannes te gaan vertellen wat zij hadden gezien. Toen zij vertrokken waren, zei Jezus: “Voorwaar, Ik zeg u, onder hen, die uit vrouwen geboren zijn, is er niemand opgestaan, groter dan Johannes de Doper, maar de kleinste in het Koninkrijk van de hemel is groter dan hij. Van de dagen van Johannes de Doper tot nu toe breekt het Koninkrijk van de hemel zich krachtig baan, en die met kracht te werk gaan [krachtdadigen] nemen het als buit” (Mat 11:11,12).

Het Koninkrijk van God in deze betekenis, is de gemeenschap die met de komst van de Koning tot stand is gekomen. Al is de Koning nu niet op aarde maar in de hemel, deze gemeenschap heeft niet opgehouden te bestaan. Paulus spreekt zijn dankbaarheid voor de gezegende toestand, waarin le-

den van Christus' gemeente al in dit leven verkeren, uit met de woorden: "Hij heeft ons verlost uit de macht van de duisternis en overgebracht in het Koninkrijk van de Zoon van zijn liefde, in wie wij de verlossing hebben, de vergeving van de zonden" (Kol 1:13). In een brief aan de gemeente in Filippi, een stad waarvan de burgers trots waren op hun voorrecht Romeinse burgers te zijn, schrijft de apostel: "Want wij zijn burgers van een rijk in de hemel, waaruit wij ook de Here Jezus Christus als verlosser verwachten" (Flp 3:20). Dit betekent niet dat het Koninkrijk zomaar gelijkgesteld kan worden aan de gemeente, maar wel dat Christus' volk, dat regelmatig in zijn naam als leden van zijn lichaam samenkomt, ook de hoge status heeft van burgers van het Koninkrijk dat bij zijn komst geopenbaard zal worden.

Gods Koninkrijk in de toekomst

Terwijl Christus' Koninkrijk zo een tegenwoordige werkelijkheid is, spreken Christus en zijn apostelen gewoonlijk over een Rijk dat pas in de eindtijd zal komen. Het Koninkrijk binnengaan ligt als uiterst begerenswaardig doel aan de horizon van het tegenwoordige leven, en Jezus probeert herhaaldelijk zijn luisteraars aan te sporen te strijden om daar daadwerkelijk in te gaan: "Zoek eerst Zijn Koninkrijk en Zijn gerechtigheid" (Mat 6:33); "Niet een ieder, die tot Mij zegt, Here, Here, zal het Koninkrijk van de hemel binnengaan" (7:21). Hij beurt de angstvallige discipelen op met de verzekering: "Wees niet bevreesd u klein kuddeke! Want het heeft uw Vader behaagd u het Koninkrijk te geven" (Luc 12:32). Hij neemt in de bovenzaal afscheid van hen met de belofte: "Ik zal van nu aan voorzeker niet van de vrucht van de wijnstok drinken, voordat het Koninkrijk van God gekomen is" (22:18). Zulke beloften, aansporingen en waarschuwingen met het oog op het binnengaan van Christus' Koninkrijk, zijn ook kenmerkend voor de leer van de apostelen. Bekeerlingen in de heidenereld zouden al spoedig ervaren, dat hun nieuwe geloof de afkeuring van hun volksgenoten en de haat van Joden uitlokte. Vandaar dat Paulus en Barnabas terugkeren naar de nieuwe gemeenten, "om de zielen van de discipelen te versterken en hen aan te sporen om te blijven bij het geloof, en dat wij door vele verdrukkingen het Koninkrijk van God moeten binnengaan" (Hand 14:22). Paulus waarschuwt leden in de gemeente in Korinte: "weet u niet, dat onrechtvaardigen het Koninkrijk van God niet beërven zullen?" (1 Kor 6:9). Groei in de christelijke deugden is nodig, schrijft Petrus: "Want zó zal u rijkelijk worden verleend de toegang tot het eeuwige Koninkrijk van onze Here en Heiland, Jezus Christus" (2 Pet 1:11).

Dit Koninkrijk, dat met de komst van Christus met macht en heerlijkheid zal aanbreken, is in belangrijk opzicht nog altijd de gemeenschap van Christus en zijn volgelingen, maar vrij van alle beperkingen van een aan de zonde onderworpen bestaan. Na de zegen te hebben ontvangen van een verandering van lichaam, zullen Gods volmaakte kinderen als de engelen zijn: "Zij kunnen niet meer sterven" (Luc 20:36), zei Jezus. Zij die naar een leven van gerechtigheid hebben verlangd zullen verzadigd worden, en zullen God zien.

Eigenlijk is er niet bijzonder veel over het leven van deze gemeenschap van Gods heiligen, die in heerlijkheid met Christus zullen leven, geopenbaard. De meest voorkomende voorstelling is die van een feest, waar de genodigden de vrijgevigheid van de Gastheer en hun vriendschap met Hem en met elkaar genieten. Dienaars die hun heer tijdens zijn afwezigheid trouw hebben gediend, genieten van zijn goedkeuring "Wèl gedaan, u goede en trouwe slaaf, ga in tot het feest van uw heer" (Mat 25:21,23). De aartsvaders van Israël zullen samen met velen uit andere tijden en volken "aanliggen in het Koninkrijk van de hemel" (Mat 8:11). De roeping tot Gods Koninkrijk wordt in gelijkenissen voorgesteld als een uitnodiging tot een feest. Ditzelfde beeld van een feest komt ook voor in Jezus' belofte aan zijn discipelen, die klinkt als een niet te veranderen testamentaire beschikking: "Ik beschik u het Koninkrijk, zoals mijn Vader het Mij beschikt heeft, opdat u aan mijn tafel eet en drink in mijn Koninkrijk" (Luc 22:29,30). Al deze vergelijkingen, evenals die van een bruiloftsmaal, stellen de vreugde van het Koninkrijk voor.

Beschrijvingen van het leven in Christus' Koninkrijk gaan vooral uit van een contrast met het tegenwoordige leven van Gods kinderen, en vertellen daarmee ook wat Gods Koninkrijk juist niet zal zijn: "een onvergankelijke, onbevleete en onverwelkelijke erfenis, die in de hemel weggelegd is, die bij de openbaring van Jezus Christus gebracht zal worden" (1 Pet 1:4,5,7). Ook de stem uit de hemel, die Johannes hoort, vertelt hem over een situatie die het omgekeerde is van de tegenwoordige samenleving: "de dood zal niet meer zijn, noch rouw, noch geklaag, noch moeite zal er meer zijn, want de eerste dingen zijn voorbijgegaan" (Op 21:4).

De meest uitgebreide beschrijving van deze gemeenschap van Christus en zijn volmaakte dienaars, is te vinden in Johannes' visioen van het nieuwe Jeruzalem. Een engel die hij al eerder zag, zegt tot hem: "Kom hier, ik zal u tonen de bruid, de vrouw van het Lam" (Op 21:9). Wat hij echter ziet is geen vrouw, en ook niet een menigte verlorene heiligen, maar een zinnebeeldige stad – een vertrouwd beeld in de Schrift voor een gemeenschap – neerdalend uit de hemel (geen ruimtelijke aanduiding uiteraard, want 'uit de hemel' is Bijbels idioom voor: van God afkomstig – Matteüs 21:25; Jakobus 1:17). Zij is op het fundament van de twaalf apostelen gebouwd met de edelste gesteenten. Terwijl de volken daarbuiten in het licht ervan wandelen, en de aardse machthebbers hulde aan de Koning bewijzen met hun geschenken, mogen alleen zij, die geschreven zijn in het boek van het leven van het Lam (Openbaring 21:27) er binnengaan. En de troon van God en van het Lam zal daarin zijn en zijn dienstknechten zullen Hem vereren, en zij zullen zijn aangezicht zien en zijn naam zal op hun voorhoofden zijn (Openbaring 22:3,4).

Hoe heilzaam en zegenrijk de invloed van deze gemeenschap op de wereld erbuiten zal zijn, wordt aangegeven met het mooie zinnebeeld: "en de bladeren van het geboomte zijn tot genezing van de volken" (Op 22:2). Een zieke wereld, eeuwenlang doordrongen van hebzucht en wreedheid, vreemd van God door onwetendheid en ongehoorzaamheid, dreigt door haar dwaasheid te sterven, maar zal door Gods heiligen naar geest en lichaam genezen worden.

De taak van Gods heiligen

Deze positieve voorstelling van het leven van Gods kinderen in Christus' Koninkrijk op aarde, wordt gegeven in beloften van wat zij ten behoeve van de sterfelijke en onvolmaakte bevolking zullen doen. In één van zijn zeven brieven aan zijn gemeente geeft Christus de belofte: "En wie overwint en mijn werken tot het einde toe bewaart, hem zal Ik macht geven over de heidenen; en hij zal hen hoeden met een ijzeren staf, als aardewerk worden zij verbrijzeld, zoals ook Ik van mijn Vader ontvangen heb" (Op 2:26,27). Als dit gebruik van macht om af te breken u teleurstelt, moet u bedenken dat waarschijnlijk ook hier wordt gesproken over de eerste fasen van de totstandkoming van Gods Koninkrijk. Er zal zeker heel veel sloopwerk nodig zijn en veel puin te verwijderen, voordat de huidige samenleving, doordrongen als zij is van zelfzucht, geweld, genot, valse religie, atheïsme, filosofie, etc., ruimte kan en wil laten voor de opbouw van een wereld van gerechtigheid en vrede.

Een vergelijkbare belofte sluit deze brieven af: "Wie overwint, hem zal Ik geven met Mij te zitten op mijn troon, zoals ook Ik heb overwonnen en gezeten ben met mijn Vader op zijn troon" (Op 3:21). Zitten naast Christus op zijn troon is een beeld van met Hem delen in de uitoefening van heilzame invloeden over de aarde. Jezus heeft in de Bergrede gezegd: "Zalig de zachtmoedigen, want zij zullen de aarde beërven" (Mat 5:5). In de wereld zijn het nu niet de zachtmoedigen die macht hebben. De eeuwen door heeft de mensheid geleden door machtsmisbruik van geweldadige mensen, maar daar is straks voorgoed een einde aan gekomen. Jesaja heeft deze samenwerking tussen de Koning en zijn medewerkers voorspeld: "Zie, een koning zal regeren in gerechtigheid en vorsten zullen heersen naar het recht; en ieder van hen zal zijn als een beschutting tegen de wind en als een toevlucht tegen de stortbui, als waterstromen in een dorre streek, als de schaduw van een machtige rots in een dorstig land" (Jes 32:1,2) – prachtige beelden voor het bieden van bescherming en het geven van zegen aan anderen. De profeet zet zijn woorden over Gods Koninkrijk op aarde voort, met te vertellen over de genezing van hulpbehoevenden, waarvoor deze vorsten zullen zorgen: "Dan zullen de

ogen van de zienden niet meer verblind zijn en de oren van de horenden zullen opmerken; het hart van de onbezonnenen zal inzicht verkrijgen, en de tong van de stamelaars zal in staat zijn tot duidelijk spreken" (Jes 32:3,4). Geen 'derde wereld' toestand meer, waarbij een groot deel van de wereldbevolking in ziekte, honger, armoede en angst leeft, terwijl een ander deel in overvloed leeft. Dit vooruitzicht, een zegen te kunnen zijn voor anderen in Christus' Koninkrijk, zou in dit leven een krachtige aansporing moeten zijn.

Een koninkrijk van priesters

In de reeks van zeven korte visioenen in Openbaring 19 en 20 ziet Johannes datzelfde toneel van Christus op de dag van het oordeel, zittend op zijn rechterstoel. Hij zegt over hen die, ondanks alle vervolgingen, hun Heer trouw zijn gebleven, desnoods tot de dood toe: "en zij werden weer levend en heersten als koningen met Christus, duizend jaren lang ... Zalig en heilig is hij, die deel heeft aan de eerste opstanding: over hen heeft de tweede dood geen macht, maar zij zullen priesters van God en van Christus zijn en zij zullen met Hem als koningen heersen die duizend jaren" (Op 20:4-6).

Deel hebben aan de opstanding betekent uiteraard meer dan alleen weer tot leven zijn gebracht. Want wat voor deel aan een opstanding zou dat zijn voor wie opgewekt en geoordeeld zijn, als het is om een tweede en definitieve dood te ondergaan? In tegenstelling tot wie aan het eind van Christus' Vrederijk uit de doden worden opgewekt en bekleed met onsterfelijkheid, hebben dezen de zegen in het Vrederijk koningen en priesters te zijn. Wanneer God alles in allen zal zijn (1 Korintiërs 15:28) zal er geen behoefte meer zijn aan priesters en koningen.

Een priester staat in Gods tegenwoordigheid, en heeft de taak anderen tot God te brengen, hen met Hem te verzoenen, en voor geestelijke begeleiding te zorgen. Dit zal het voorrecht zijn van Christus' dienaars in zijn Koninkrijk. Na zijn overwinning op aarde en verhoging tot Gods rechterhand in de hemel, werd Christus geprezen met de lofzang:

"U bent waardig de boekrol te nemen en haar zegels te openen; want U bent geslacht en U hebt hen voor God gekocht met uw bloed, uit elke stam en taal en volk en natie; en U hebt hen voor onze God tot een koninkrijk en tot priesters gemaakt, en zij zullen als koningen heersen op de aarde" (Op 5:9,10).

Het volk Israël in Christus' Koninkrijk

Na Christus' opstanding vroegen de discipelen Hem: "Here, herstelt U in deze tijd het koningschap voor Israël?" (Hand 1:6). Aangezien de Here in deze periode van veertig dagen steeds bezig was hen te onderwijzen, "tot hen sprekende over al wat het Koninkrijk van God betreft" (Hand 1:3), zouden zij bijzonder ongeschikte leerlingen zijn geweest als hun verwachting verkeerd was – wat helaas vaak wordt beweerd. Had de Here niet kort daarvoor tot hen gezegd: "U, die Mij gevolgd bent, zult in de wedergeboorte, wanneer de Menszoon op de troon van zijn heerlijkheid zal zitten, ook op twaalf tronen zitten om de twaalf stammen van Israël te richten" (Mat 19:28)? Richten heeft hier blijkbaar de Oudtestamentische betekenis van beheer voeren op een rechtvaardige wijze, en het zal het voorrecht van deze apostelen zijn daarvoor te zorgen in Israël.

Het Rijk Israël was uniek, omdat God er in bijzondere zin de Koning van was. Men noemde de troon in Jeruzalem de troon van de HERE, en beschouwde de regerende zoon van David als de zichtbare vertegenwoordiger op aarde van de onzichtbare Koning in de hemel. Vanwege de toestand van ongehoorzaamheid en afgoderij in het land, werd dat kleine Godsrijk omvergeworpen; maar niet zonder de belofte van herstel bij de komst van de Messias: "Een puinhoop, een puinhoop, een puinhoop zal ik ze maken. Maar ook zo zal het niet blijven. Totdat hij komt, die er recht op heeft en aan wie ik het geven zal" (Ezech 21:27).

Het herstel van het koningschap, met een koning die vanuit Jeruzalem zal regeren, staat centraal in Gods beloften door Zijn profeten; vaak in verband met het herstel van het verstrooide volk in eigen land:

“En Ik zal het kreupele stellen tot een overblijfsel en het verdrevene tot een machtig volk, en de HERE zal Koning over hen zijn op de berg Sion, van nu aan tot in eeuwigheid. En u, Migdal-Eder, Ofel van de dochter Sion, tot u zal naderen en komen de heerschappij van voorheen, het koningschap van de dochter van Jeruzalem.” (Micha 4:7,8)

“Want vele dagen zullen de Israëlieten blijven zitten zonder koning en zonder vorst, zonder offer en zonder gewijde steen, zonder efod of terafim. Daarna zullen de Israëlieten zich bekeren, en de HERE, hun God, zoeken, en David, hun koning, en bevende komen tot de HERE en tot zijn heil – in de laatste dagen.” (Hos 3:4,5)

“In die tijd zal men Jeruzalem noemen de troon van de HERE, en alle volken zullen zich daarheen verzamelen om de naam van de HERE te Jeruzalem, en zij zullen niet meer wandelen naar de verstoktheid van hun boos hart.” (Jer 3:17)

“Schoon door zijn verhevenheid, een vreugde voor de gehele aarde is de berg Sion ... de stad van de grote Koning.” (Ps 48:3)

“Groot zal de heerschappij zijn en eindeloos de vrede op de troon van David en over zijn koninkrijk, doordat hij het sticht en grondvest met recht en gerechtigheid, van nu aan tot in eeuwigheid.” (Jes 9:6)

“Hij zal met majesteit bekleed zijn en als heerser zitten op zijn troon; en Hij zal priester zijn op zijn troon.” (Zach 6:13)

“En de HERE zal koning worden over de gehele aarde; in die tijd zal de HERE de enige zijn, en zijn naam de enige.” (Zach 14:9)

“De Here God zal Hem de troon van zijn vader David geven, en Hij zal als koning over het huis van Jakob heersen tot in eeuwigheid, en zijn koningschap zal geen einde nemen.” (Luc 1:32,33)

Wie zou in het licht van zulke beloften – die typerend zijn voor andere die hoop hebben gegeven op de wederoprichting van het vroegere Godsrijk in Israël – de apostelen ongelijk kunnen geven, dat zij vroegen of de tijd toen rijp was voor de vervulling hiervan? Wat zij niet begrepen, is dat het langverwachte herstel zal komen met de komst van Christus uit de hemel. Korte tijd later toonden zij wél tot dit inzicht te zijn gekomen: “Kom dan tot berouw en bekering, opdat uw zonden uitgedelgd worden, opdat er tijden van verademing mogen komen van het aangezicht van de Here, en Hij de Christus, die voor u tevoren bestemd was, Jezus, zende; Hem moest de hemel opnemen tot de tijden van de wederoprichting van alle dingen, waarvan God gesproken heeft door de mond van zijn heilige profeten, van oudsher” (Hand 3:19-21).

Een vreugde voor de gehele aarde

In de komende wereld zal Jeruzalem voor mensen uit alle landen een bedevaartsplaats zijn. In het verleden reisden Israëlieten drie keer per jaar naar het heiligdom in Jeruzalem, om voor de HERE te verschijnen en deel te nemen aan de godsdienstige feesten. In Christus' Koninkrijk zullen pelgrims van over de gehele aarde deze reis om dezelfde reden maken: “Allen, die zijn overgebleven van alle volken, die tegen Jeruzalem zijn opgerukt, zullen van jaar tot jaar heentrekken om zich neer te buigen voor de Koning, de HERE van de hemelse legermachten, en het Loofhuttenfeest te vieren” (Zach 14:16).

Het Loofhuttenfeest was het laatste en meest vreugdevolle van alle feesten op de kalender van Israël. De gelegenheid bij uitstek om de HERE te danken voor de goede oogsten, die de graanvelden en boomgaarden hadden opgebracht. De leraren in Israël gebruikten deze regelmatige samenkomsten als de gelegenheid het volk te onderwijzen. Nehemia vertelt in zijn boek dat de priester Ezra de viering van het Loofhuttenfeest gebruikte, om Gods Woord voor te lezen en blijkbaar in de volkstaal uit te leggen. Micha vertelt hoe graag velen in de eindtijd naar Jeruzalem zullen gaan, zeggende: “Kom,

laten wij opgaan naar de berg van de HERE, naar het huis van de God van Jakob, opdat Hij ons lere aangaande zijn wegen en opdat wij zijn paden bewandelen" (Micha 4:2). Zacharia spreekt hier uitvoerig over:

"Opnieuw zullen er volken komen en inwoners van vele steden, en de inwoners van de ene zullen gaan naar die van de andere, en zeggen: Laten wij toch heengaan om de gunst van de HERE af te smeken en om de HERE van de hemelse legermachten te zoeken; ook ik wil gaan. Ja, vele natiën en machtige volken zullen komen om de HERE van de hemelse legermachten in Jeruzalem te zoeken en de gunst van de HERE af te smeken." (Zach 8:20-22)

Welke plaats zal het volk Israël in Christus' Koninkrijk dan innemen? Het eerste gevolg van hun ontmoeting met Christus, hun Verlosser, zal er een zijn van persoonlijk berouw, dat zal leiden tot een andere gezindheid en een geestelijke reiniging: "In die tijd zal er een bron ontsloten zijn voor het huis van David en voor de inwoners van Jeruzalem tot ontzondiging en reiniging" (Zach 13:1). Daarover had Ezechiël al gesproken:

"Ik zal rein water over u sprenkelen, en u zult rein worden; van al uw onreinheden en van al uw afgoden zal Ik u reinigen; een nieuw hart zal Ik u geven en een nieuwe geest in uw binnenste ... Mijn Geest zal Ik in uw binnenste geven en maken, dat u naar mijn inzettingen wandelt en naarstig mijn verordeningen onderhoudt." (Ezech 36:25-27)

Daarna zal een herboren natie zijn voorbestemde eer ontvangen, als de eerstgeborene onder de volken van deze wereld. Jesaja's beschrijving van een nieuwe hemel en aarde is vooral gericht op de zegeningen van vrede, welvaart en een lang leven, in contrast met de ervaring van een volk dat eeuwenlang zoveel van het geweld door anderen te lijden heeft gehad: "Ik zal juichen over Jeruzalem en Mij verblijden over mijn volk ... zij zullen geen kwaad doen noch verderf [onheil] stichten op heel mijn heilige berg" (Jes 65:19-25).

Uit de laatste profetie van Jesaja blijkt, dat sommigen in Israël dienst zullen doen ten behoeve van de vele pelgrims die naar Jeruzalem reizen; maar zowel de vorm van de diensten als de bijzonderheden van hun taak worden niet geopenbaard:

"En ook uit hen zal Ik er nemen tot priesters tot Levieten, zegt de HERE. Want zoals de nieuwe hemel en de nieuwe aarde, die Ik maken zal, voor mijn aangezicht zullen blijven bestaan, luidt het woord van de HERE, zo zal uw nageslacht en uw naam blijven bestaan. En het zal gebeuren van nieuwe maan tot nieuwe maan en van sabbat tot sabbat, dat al wat leeft zal komen om zich voor mijn aangezicht neer te buigen, zegt de HERE." (Jes 66:21-23)

De eerstelingen en de oogst

Hoe lang Christus' Vrederijk zal duren is niet vast te stellen. Het boek Openbaring spreekt twee keer over duizend jaar, maar aangezien veel getallen in dit boek symbolische waarde hebben, zou dat ook hier het geval kunnen zijn. Er zijn enkele aanduidingen dat Christus' heerschappij langer zal duren dan een letterlijk millennium.

Belangrijker dan de duur echter, is de betekenis hiervan in Gods heilsplan; en dit wordt goed aangegeven in de beschrijving van de verlostten bij Christus' wederkomst als eerstelingen. Jakobus schrijft: "Naar zijn raadsbesluit heeft Hij ons voortgebracht door het woord van de waarheid, om in zekere zin eerstelingen te zijn onder zijn schepselen" (Jak 1:18). In Johannes' visioen van de verlostten met Christus, worden zij op dezelfde wijze beschreven: "Dezen zijn gekocht uit de mensen als eerstelingen voor God en het Lam" (Op 14:4).

De eerste graanschoof, die als 'eersteling' naar Gods heiligdom werd gebracht, was representatief voor de gehele graanoogst die binnengehaald zou worden. Op dezelfde wijze zullen de talrijke verlostten, die bij Christus' wederkomst nieuw en onvergankelijk leven ontvangen, het veel grotere aantal kinderen van God vertegenwoordigen, die aan het einde van Christus' heerschappij op aarde ook Gods gave van onsterfelijkheid zullen ontvangen. In tegenstelling tot hen die hen voorgingen, zullen zij geen priesters en koningen zijn ten behoeve van anderen, want zulke ambten zullen niet meer nodig zijn. Er zullen geen zondaars meer zijn die met God verzoend moeten worden, en geen onderdanen die de discipline van heerschappij en rechtspraak nodig hebben. Zelfs de Koning van de koningen zal zijn kroon voor de Vader neerleggen, na de uitvoering van zijn taak alles in volmaakte overeenstemming met Gods wil te brengen:

"Want Hij moet als koning heersen, totdat Hij al zijn vijanden onder zijn voeten gelegd heeft. De laatste vijand, die onttroond wordt, is de dood, want alles heeft Hij aan zijn voeten onderworpen ... Wanneer alles Hem onderworpen is, zal ook de Zoon zelf Zich aan Hem onderwerpen, die Hem alles onderworpen heeft, opdat God zij alles in allen." (1 Kor 15:25-28)

Johannes ziet in een visioen een tweede en laatste opstanding en oordeel, volgens de grondbeginselen van de eerste. Daarna worden de dood en het dodenrijk zelf in de vuurpoel geworpen (Openbaring 20:11-14 – dit is overigens bewijs genoeg dat we hier te maken hebben met beeldspraak, die een totaal einde moet aangeven). Het gehele raadsplan, ontworpen in voorwereldlijke tijden, naar het welbehagen van Gods wil, zal voltooid zijn tot lof van de heerlijkheid van zijn genade, waarmee Hij ons begenadigd heeft in de Geliefde (Efeziërs 1:6).

Nawoord

Paulus schreef eens: "Dit bedoel ik broeders, de tijd is kort. Tenslotte, laten zij ... die van de wereld gebruik maken zijn, als zouden zij haar niet ten einde toe gebruiken. Want het uiterlijk van deze wereld is bezig te verdwijnen" (1 Kor 7:29-31). Wat de reden voor deze raad aan de gemeente in Korinte ook mag zijn geweest, de betekenis is helder en duidelijk. Onder invloed van de mentaliteit van mensen met wie we dagelijks omgaan, is het niet altijd gemakkelijk te beseffen dat de allergrootste omwenteling in de wereld aanstaande is. Jezus trok een les uit het plotselinge einde van de wereld in de tijd van Noach, en van de steden bij de Dode Zee:

"En zoals het gebeurde in de dagen van Noach, zó zal het ook zijn in de dagen van de Mensenzoon: zij aten, zij huwden, en zij werden ten huwelijk genomen tot op de dag, waarop Noach in de ark ging en de zondvloed kwam en allen verdelgde. Op dezelfde wijze als het gebeurde in de dagen van Lot: zij aten, zij dronken, zij kochten, zij verkochten, zij plantten, zij bouwden. Maar op de dag, waarop Lot uit Sodom ging, regende vuur en zwavel van de hemel en verdelgde hen allen. Op dezelfde wijze zal het gaan op de dag, waarop de Mensenzoon geopenbaard wordt." (Luc 17:26-30)

De bezigheden die Jezus hier noemde zijn op zichzelf goed, en maken deel uit van een normale samenleving. Daar had Hij ook geen kritiek op. Wat de slachtoffers van deze rampen niet vermoedden, zelfs een paar dagen of uren van tevoren, was dat hun leven ineens ten einde was gekomen. Zo zal het ook zijn op de dag voordat Christus plotseling naar de aarde komt: "Waak dan, want u weet niet, op welke dag uw Here komt" (Mat 24:42).

In deze situatie heeft kennis van en belangstelling voor Bijbelse profetie een heilzame invloed. De geschiedenis van de uitleg hiervan toont echter hoe beperkt onze blik op toekomstige gebeurtenissen in de wereld is – wat ons maant tot voorzichtigheid. Zelfs met een open Bijbel turen we als door nevelen naar de toekomst. Maar naarmate de verlangde dag nadert wordt de situatie, die de Bijbel in grote lijnen schetst, duidelijker, zodat we zouden moeten kunnen inzien dat onze verlossing dichtbij gekomen is.

Als er één Bijbelse leerstelling is die in deze tijd wordt verwaarloosd, dan is het dat met de komst van Christus een dag van oordeel aanbreekt, zowel voor de wereld als voor Christus' volgelingen. Is het omdat men het evangelie aantrekkelijk voor zoveel mogelijk mensen wil maken, dat zoveel christenen hierover zwijgen? De profeten en apostelen, en ook Christus zelf, aarzelden niet hier herhaaldelijk over te spreken. Integendeel: zij maakten de komende dag van oordeel tot een van de belangrijkste van hun boodschap. De profeten deden dit met hun herhaalde bekendmaking van de komst van de dag van de HERE, en de apostelen door, zoals Paulus in Athene, over de komst van Christus en over de dag van het oordeel te spreken: "God dan verkondigt ... vandaag aan de mensen, dat zij allen overal tot bekering moeten komen; omdat Hij een dag heeft bepaald, waarop Hij de aardbodem rechtvaardig zal oordelen door een man, die Hij aangewezen heeft" (Hand 17:30,31); en Christus zelf, toen Hij zijn luisteraars vertelde dat zij "rekenschap zullen geven op de dag van het oordeel" (Mat 12:36). En ook als Hij in gelijkenissen, zoals die van de ponden en de talenten, sprak over zijn langdurige afwezigheid, en vertelde dat Hij dan terug zal komen en zijn dienaars voor Zich zal roepen om zich te verantwoorden.